

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1013 Kildevældsvindelsnegl

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Naturpleje Gældende lovgivning Afgræsning Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1037 Grøn kølleguldsmed

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1042 Stor kær guldsmed

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1096 Bækklampret

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1099 Flodlampret

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1103 Stavsild

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen
Invasive arter	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1150 * Kystlaguner og strandsøer

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1160 Større lavvandede bugter og vige

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Miljøfarlige stoffer	Ingen indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode
Hindring af landskabsdynamik	Ingen indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode
Invasive arter	Ingen indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1166 Stor vandsalamander

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
For få ynglevandhuller	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Etablering af vådområder og søer Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Randzoner
Tilgroning af ynglevandhuller	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Vandhulsrestaurering
Overskygning af ynglevandhuller med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1170 Rev

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Begrænsning af fiskeri Gældende lovgivning
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen
Miljøfarlige stoffer	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1210 Enårig vegetation på stenede strandvolde

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1220 Flerårig vegetation på stenede strande

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1230 Klinter eller klipper ved kysten

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1318 Damflagermus

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1330 Strandenge

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning Høslet
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Begrænsning el. ophør af drift
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer Afskæring af dræn og grøfter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1355 Odder

Bevaringsprognose:

Vurderet Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1. planperiode

Mulige virkemidler til truslen:

Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1365 Spættet sæl

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1. planperiode

Mulige virkemidler til truslen:

Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1393 Blank seglmos

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Begrænsning el. ophør af drift
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Afgræsning Høslet Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

1528 Gul stenbræk

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Konkret indsats	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Konkret indsats	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Næringsstofbelastning	Konkret indsats	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Begrænsning el. ophør af drift Etablering på driftsarealer
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Afgræsning Høslet Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

2140 * Kystklitter med dværgbusvegetation (klithede)

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter Randzoner

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3140 Kalkrige søer og vandhuller med
kransnålalger

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter Randzoner
Uhensigtsmæssig hydrologi	Konkret indsats	☒	☒	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

Bevaringsprognose:

Vurderet Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☒	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter Randzoner
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Vandhulsrestaurering
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3160 Brunvandede søer og vandhuller

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☒	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter Randzoner
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3260 Vandløb med vandplanter

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyg

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet Hedepleje
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet Hedepleje
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Hedepleje Etablering på driftsarealer Afgræsning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

6120 * Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Naturpleje
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Etablering på driftsarealer Høslet Rydning af vedplanter Afgræsning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7120 Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Afskæring af dræn og grøfter Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

7140 Hængesæk og andre kærsumfund
dannet flydende i vand

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgæsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Afskæring af dræn og grøfter Afgæsning Fri dynamik Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

7230 Riggær

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning el. ophør af drift
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Afskæring af dræn og grøfter Afgræsning Etablering på §3-arealer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9110 Bøgeskove på morbund uden kristtorn

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Mulige virkemidler til truslen: Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9130 Bøgeskove på muldbund

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Mulige virkemidler til truslen: Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9160 Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Indvandring af skygetræer i lysåben skov	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Skovnaturtypebevarende drift/pleje

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Mulige virkemidler til truslen: Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

91E0 * Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Mulige virkemidler til truslen: Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Sangsvane

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Hvinand

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☒	☐	Tiltag via vandplanlægningen
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☒	☐	Ingen indsats i 1. planperiode
Sejlads og skibsfart	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☒	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Toppet skallesluger

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen
Sejlads og skibsfart	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☒	☐	Ingen indsats i 1. planperiode
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Stor skallesluger

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Rørdrum

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Mangel på egnede fouragerings-/rasteområder

Udvidelse af naturarealet

Mulige virkemidler til truslen:

Etablering af vådområder og søer

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Sangsvane

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Taffeland

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Troldand

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Hvinand

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Engsnarre

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Ikke afpasset naturpleje

Naturpleje

Mulige virkemidler til truslen:

Begrænsning el. ophør af drift

Høslet

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Blishøne

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Klyde

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☒	☒	☐	Afgræsning Høslet
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☒	☒	☐	Afskæring af dræn og grøfter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Hjejle

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Sigtelinje

Trussel:

Indsats:

1 2 3 4

Ingen kendte trusler

Ingen Indsats i 1. planperiode

Mulige virkemidler til truslen:

Ingen indsats i 1. planperiode

NOTAT

vedrørende høringssvar til Natura 2000-plan 2010-2015 inkl. miljørapport (SMV)

*Forslag til Natura 2000-plan nr. 30
Habitatområde H30 og Fuglebeskyttelsesområderne F14 og F24
Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk*

Udkast til Natura 2000-plan blev annonceret i ekstern høring den 4. oktober 2010. Høringsfristen udløb den 6. april 2011.

Høringsmateriale, høringssvar og høringssnotater kan ses på

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/

Og

<http://websag.mim.dk/HoeringVandOgNatur2010/WebSider/visalle.aspx>

Forslag til Natura 2000-plan er annonceret offentligt og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder (jf. miljømålsloven § 43 og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplaner § 5).

Naturstyrelsen har modtaget i alt 1650 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer, og dertil omkring 300 mere generelle høringssvar vedrørende vand- og naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet notat, der kan ses på www.nst.dk

Til Natura 2000-plan nr. 30 er der modtaget i alt 16 høringssvar (se evt. bilag)

Svarene har især berørt følgende punkter:

1. *Trusler (delvis)*
2. *Målsætning og målopfyldelse (delvis)*
3. *Indsats (delvis)*
4. *Modsatrettede interesser (delvis)*
5. *Synergi med vandplanen*
6. *Revision af udpegningsgrundlag (delvis)*

Yderligere har høringssvarene berørt følgende emner, hvortil der henvises til det generelle høringssnotat (kan findes via ovenstående link):

7. *Lovgrundlag.*
8. *Datagrundlag*
9. *Virkemidler*
10. *Økonomi, Landdistriktsprogram*
11. *Offentliggørelse*

12. *Kvælstof-deposition og øvrig næringsstofbelastning*
13. *Bilag 2*
14. *Trusler (delvis)*
15. *Målsætning og målopfyldelse (delvis)*
16. *Indsats (delvis)*
17. *Modsatrettede interesser (delvis)*

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de ovenfor nævnte punkter 1-6. Kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Bemærkninger til planforslaget

1. Trusler.

DN mener, at den ugunstige prognose for Hjarbæk Fjord som marin naturtype og strandengene omkring Hjarbæk Fjord bør suppleres med begrundelserne uhensigtsmæssig hydrologi, hhv. højvandsbeskyttelse i form af en sluse ved Virksund. Verdensnaturfonden mener det bør fremgå at indsatsprogrammet, hvilke tiltag der tages i brug for at stoppe den uhensigtsmæssige hydrologi.

Spørgsmålet om højvandsbeskyttelse/sluse ved Virksund er medtaget i planens trusselsafsnit under "Uhensigtsmæssig hydrologi". Mht. de negative konsekvenser som en følge af dette og gennemførelse af undersøgelser i første planperiode henvises til vandplanen for hovedvandopland 1.2 Limfjorden.

DN og Friluftsrådet påpeger, at planen om udskylning af salt fra naturgaslageret i Ll. Thorup er en reel trussel for dele af udpegningsgrundlaget.

Svar: Generelt er potentielle anlægsprojekter, som f.eks. havneanlæg, vejanlæg, byggeprojekter og som her anlæg af gaslagre ikke medtaget i Natura 2000 planernes trusselsafsnit. Årsagen hertil er at denne type projekter i henhold til gældende lovgivning skal underkastes en grundig konsekvensanalyse, som skal sikre at projektet kun gennemføres, såfremt det kan ske uden væsentlig negativ påvirkning af arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og at projektet dermed ikke udgør en trussel for Natura 2000 området.

Advokat Lisbeth H. Jensen nævner brug af gaskanoner på landbrugsarealer ved Hejlskov som en konkret trussel mod N2000 områdets udpegningsgrundlag.

Efter Naturstyrelsens vurdering, er brug af gaskanoner på det omhandlede sted en konkret aktivitet der afklares og evt. konsekvensvurderes af kommunen.

Danmarks Jægerforbund bemærker, at der ikke er foretaget tiltag for at beskytte levesteder for odder i området.

Naturstyrelsen har vurderet, at odderen har en stor og sund bestand i området. Det vurderes på den baggrund, at der ikke på nuværende tidspunkt er trusler mod artens gunstige bevaringsstatus inden for område N30. Som det fremgår af planens indsatsprogram (pkt. 1.6.) skal der dog fortsat sikres egnede levesteder for bl.a. odder.

DOF anfører, at planen bør suppleres med truslerne; tilgroning af arealer hvor sædgæs færdes

i Nørreådal, forstyrrelse af sædgæs og bifangst af fugle i fiskeredskaber.

Sædgås er ikke på udpegningsgrundlaget i N30, hvorfor der i planen ikke indgår en trusselsvurdering for arten. Naturstyrelsen har ikke kendskab til at der sker bifangst af fugle i fiskeredskaber og har derfor ikke noteret det som en trussel i planen.

2. Målsætning og målopfyldelse.

Mariagerfjord Kommune spørger til, om forekomster af fugle uden for fuglebeskyttelsesområderne, men inden for N2000 området inddrages i en vurdering af målopfyldelse.

Svar: Målopfyldelse mht. fugle skal udelukkende vurderes inden for de to fuglebeskyttelsesområder, der således kun er en delmængde af det samlede N2000 område.

DN ønsker i målsætningen en forklaring på kvantificeringen af arealudvidelser på 20-40% for tør hede, kalkoverdrev og surt overdrev og spørger samtidig hvorfor de ikke er mere ambitiøse.

Svar: Hvor det er muligt, har Naturstyrelsen ud fra det nuværende kendskab til området vurderet det realistiske potentiale for udvidelser af de enkelte naturtyper i første planperiode.

DN ønsker en forklaring på begrebet ”de naturgivne forhold” i afsnittet om konkrete målsætninger.

Svar: Begrebet ”naturgivne forhold” anvendes typisk ifm. udvidelse af arealet for naturtyper og henviser til at udvidelserne skal være naturmæssigt mulige/realistiske. F.eks. skal der være fugtighed til stede før der kan være potentiale for udvidelse af arealer med kildevæld og rigkær og der skal være en eller anden form for kalk og tørbund til, for at man har mulighed for at udvide arealet med kalkoverdrev.

3. Indsats

Viborg Kommune mener det er svært at se på Ministeriets kortbilag, om der ligger arealer med nedbrudt højmosé, tørvelavning eller brunvandede søer til retablering af tidligere højmoséarealer inden for kommunens grænser og kommunen tager forbehold for om der kan retableres arealer uden for N2000 området, hvis der ikke er dækket ind af de økonomiske aftaler.

*Svar: På [Naturstyrelsens hjemmeside](#) kan ses de naturtyper Naturstyrelsen har kortlagt i det nationale overvågningsprogram og de gældende kommunegrænser
Vedr. økonomien henvises til et generelt hørings svar.*

Randers Kommune mener der vil være stor sandsynlighed for, at en genoprettelse af den nedbrudte højmosé ”Tuemosé” vil påvirke arealer uden for N2000 området. Kommunen savner afklaring af regler og kompensationsmuligheder til lodsejere af disse arealer.

Naturstyrelsen kan ikke afvise, at en retablering af den tidligere højmosé i et eller andet omfang vil kunne påvirke arealer uden for N2000 området. Dette må afklares i forbindelse med gennemførelse af en forundersøgelse af projektet i forbindelse med den kommende handleplanlægning. Vedr. økonomien i dette henvises til det generelle høringsnotat.

Mariagerfjord Kommune påpeger, at det ikke fremgår af planforslaget, hvilke dele af området, der skal bidrage til at sikre gunstig bevaringsstatus for fuglene på udpegningsgrundlaget. Hvordan fordeles forpligtigelserne?

Svar: Natura 2000-planerne fastlægger de overordnede rammer, og det er op til de

myndigheder (kommunalbestyrelser og staten) der udarbejder handleplanen for området at fastlægge det konkrete omfang og placering af indsatserne.

DN mener, at den generelle retningslinje 1.2. bør suppleres med en sætning om, at uhensigtsmæssig hydrologi ikke må være til hinder for udvidelse af arealer med våd hede, hængesæk, kildevæld og rigkær.

Naturstyrelsen mener, at det foreslåede tiltag allerede er inkluderet i en eksisterende retningslinje.

DN mener, at retningslinje 2.2. bør tilføjes en sætning om at ynglevandhuller til stor vandsalamander skal etableres med skyldig hensyntagen til landskabelige forhold.

Svar: Det er i de konkrete tilfælde kommunalbestyrelsen, der i forbindelse med en tilladelse til etablering af de foreslåede søer også skal vurdere de landskabelige forhold.

DN foreslår en redaktionel ændring af planens retningslinje 4.2, således at de opremsede naturtyper kommer på punktform.

Svar: Hele teksten i den nævnte retningslinje er rettet til i den endelige plan.

DN mener der mangler retningslinier for bekæmpelse af marine invasive arter.

Der henvises til vandplanen for hovedvandopland 1.2 Limfjorden.

DOF påpeger, at strandengene og pleje af disse ikke er nævnt i områdets indsatsprogram.

Svar: Strandengen er med under den generelle retningslinje 1.7 (de lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje).

4. Modsatrettede interesser

Viborg Kommune gør opmærksomt på, at der kan være modstridende interesser mellem udvidelse af rigkær og etablering af vandhuller for stor vandsalamander og at det bør fremgå hvordan disse udpegningsgrundlag prioriteres ift. hinanden.

Ifølge habitatbekendtgørelsen skal alle projekter, der kan påvirke udpegningsgrundlaget, konsekvensvurderes inden projektet tillades. Et projekt der i væsentlig grad påvirker udpegningsgrundlaget negativt, kan ikke tillades. Det er derfor op til de handlingsplanlæggende myndigheder at vurdere og planlægge placeringen af vandhuller for stor vandsalamander i Natura 2000-området.

Viborg Kommune savner en vurdering af vandplanens betydning for udpegningsgrundlaget i bl.a. vådområde og ådalsprojekter.

Svar: Som det fremgår af Natura 2000-planens indledende afsnit skal den indsats, der iværksættes bl.a. som en følge af vandplanen konsekvensvurderes i forhold til områdets udpegningsgrundlag

Mariagerfjord Kommune mener, der er behov for afvejning af de potentielle modstridende interesser, der kan være mellem 3260 vandløb, 7220 kildevæld og 7230 rigkær, samt mellem arter og naturtyper og mellem anlæggelse af våde enge og eksisterende/potentielle habitatnaturtyper.

Svar: Natura 2000-planerne fastlægger de overordnede rammer, det er op til de myndigheder (kommunalbestyrelser og staten) der udarbejder handleplanen for området, at fastlægge placering af indsatserne. Som det fremgår af Natura 2000-planens indledende afsnit skal de

indsatser der iværksættes konsekvensvurderes i forhold til områdets udpegningsgrundlag

Mariagerfjord Kommune mener der er behov for afvejning af den modstridende interesse mellem 5130 enebærkrat og 6230 surt overdrev.

Surt overdrev er en prioriteret naturtype i EU, men det er enebærkrat ikke. Begge naturtyper vil gro til skov, hvis de ikke plejes og de vokser derfor ofte i dynamisk samspil på græssede arealer. En sikring af begge naturtyper sammen vil uden tvivl afstedkomme den størst mulige biodiversitet. Tilstedeværelsen af de to naturtyper sammen ses dermed ikke som en modstridende interesse.

Mariagerfjord Kommune mener der er behov for afvejning af den modstridende interesse mellem 7330 rigkær under tilgroning med tagrør og levesteder for rørdrum.

Naturstyrelsen mener ikke det er et reelt problem. Rørdrum lever i vanddækket rørskov, der således er betydelig vådere end rørskovsdækkede (evt. potentielle) rigkær og der vil normalt ikke være overlap mellem de to arealer.

5. Synergi med vandplanen

DN påpeger to muligt synergieffekter, dels ift. slusen ved Virksund og dermed vandkvaliteten i Hjarbæk Fjord, dels ift. oprettelse af Nørreådalen som vådområde. Limfjordsrådet finder det endnu svært at få øje på synergieffekter mellem de to planer. *Naturstyrelsen henviser til synergiafsnittet i vandplanen for hovedvandopland 1.2 Limfjorden.*

6. Revision af udpegningsgrundlag

Danmarks Naturfredningsforening (DN) og DOF bemærker, at sædgås fouragerer på arealer i Nørreådalen og at det omhandlede område bør udpeges som fuglebeskyttelsesområde samt at rød- og gullistede plantearter bør komme på udpegningsgrundlaget for det eksisterende habitatområde. DOF bemærker yderligere, at sangsvane forekommer i så store antal i Nørreådalen, at der bør udpeges et fuglebeskyttelsesområde for arten. *Forslagene er noteret og hørings svaret vil blive behandlet ved en kommende revision af områdeafgrænsningen og udpegningsgrundlag. Der henvises i øvrigt til det generelle høringsnotat om emnet.*

Justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 30

I planen er der på baggrund af de indkomne bemærkninger revideret lidt i retningslinje 4.2, således at de opremsede naturtyper kommer på punktform.

Naturstyrelsens egne justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 33

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget en del sproglige og redaktionelle justeringer af teksten i planen.

Indsatsen for den formentlig uddøde (fra dette område) art stor kærguldsmed er fjernet, da man ikke vil kunne placere en konkret indsats geografisk og der er foretaget en del mindre ændringer i planen, bl.a. i planens langsigtede målsætning, hvor det er præciseret, at levesteder for arter og arealer med naturtyper der har gunstig bevaringsprognose skal sikres mens arter og naturtyper med ugunstig/ukendt bevaringsprognose ydermere skal udvides i antal/areal. Grødeskæring tilføjet som en trussel mod den naturlige hydrologi i områdets vandløb.

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger, eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget.

Sammenfattende redegørelse for høring over miljørapport (SMV)

Parallelt med offentlig høring af planudkast til Natura 2000-plan for område nr. 30 har SMV-redegørelse for planen været i offentlig høring i henhold til bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer §8.

Natura 2000-planens formål er at sikre eller genoprette bevaringsstatus for de arter og naturtyper, der har dannet grundlag for udpegning af Natura 2000-område nr. 30. SMV-rapporten viste ikke modstrid med andre miljøhensyn, og der er i den offentlige høring modtaget en enkelt kommentar til rapporten, der vedrører Virksunddæmningen og salinitet i Hjarbæk Fjord.

Den offentlige høring har givet anledning til enkelte ændring af Natura 2000-planen – se ovenfor.

Naturstyrelsen vil overvåge effekten af Natura 2000-planen gennem det nationale overvågningsprogram NOVANA, http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/National_naturbeskyttelse/Overvaagning_af_vand_og_natur/, som følger udviklingen i naturtilstanden og arealudbredelse af de naturtyper og arter, som planlægningen omfatter. Desuden vil Naturstyrelsen i samarbejde med FødevarerErhverv og Kommunernes Landsforening overvåge fremdriften i den forudsatte forvaltningsindsats.

Bilag: Afsendere af høringssvar til N2000 plan nr. 30.

- ID 1330 – Skive Kommune
- ID 1680 – Mariagerfjord Kommune
- ID 2142 - Viborg Kommune
- ID 2376 og 4002 – Randers Kommune
- ID 149 – Foreningen Muslingeerhvervet
- ID 1263 Dansk Landbrug Midt-Østjylland (DLMØ)
- ID 1731 – Danmarks Naturfredningsforening
- ID 2067 – Limfjordsrådet
- ID 2070 – Friluftsrådet
- ID 2730 - WWF, Verdensnaturfonden
- ID 3652 – Danmarks Fiskeriforening
- ID 3728 – Danmarks Jægerforbund
- ID 3858 - Dansk Ornitologisk Forening, Nordvestjylland
- ID 4023 – Greenpeace
- ID 593 – Advokat Lisbeth Hjortborg Jensen

Rettelsesblad
Natura2000 plan nr. 30: Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals,
Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk

Ref. Naturstyrelsen Vestjylland
Dato: 9.2.2012

Rettelsesblad til Natura 2000-planer, hvor beregning af naturtypernes tilstand er justeret

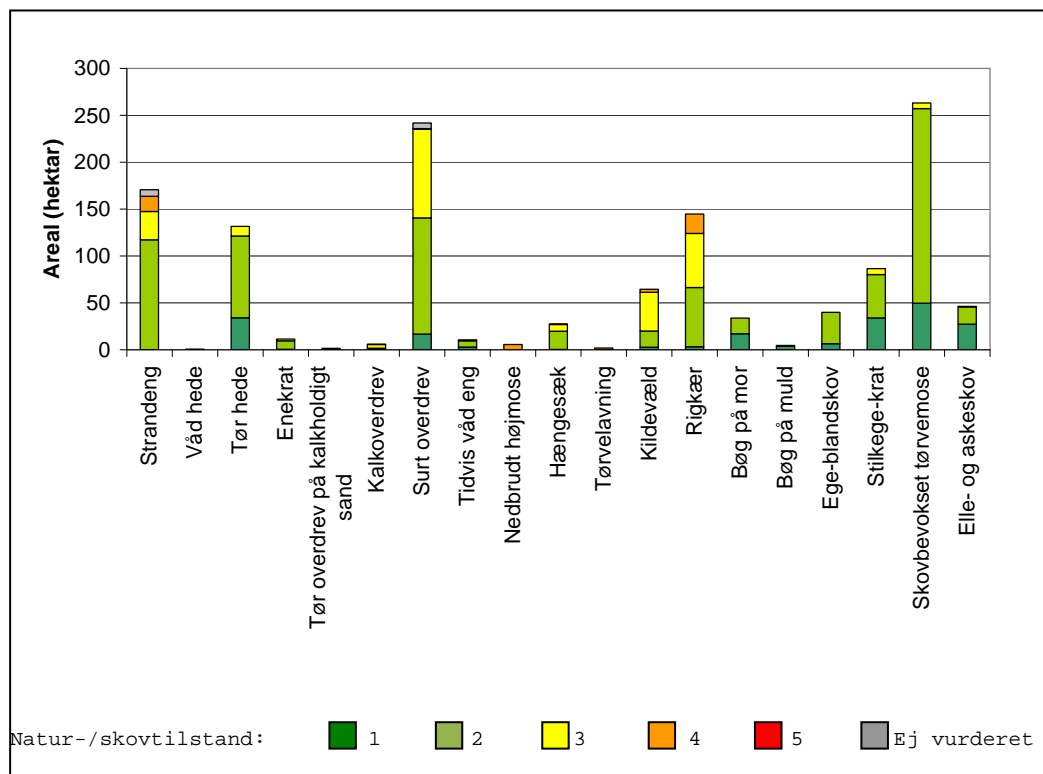
I forbindelse med nykodning af tilstandssystemerne for naturtyper til brug for visning på Danmarks Miljøportal har Bioscience, Århus Universitet opdaget fejl i deres hidtidige beregninger af især skovtilstanden og naturtilstanden for heder og klitter.

Fejlene skyldes flere forhold, men særligt at de såkaldte 'problemarter' ikke har indgået korrekt i beregningen, hvorfor artsindexet i skovtilstands-beregningen i flere tilfælde nedgraderes. Samtidig viser det sig, at hydrologi-parameteren i visse situationer uretmæssigt har talt negativt med, hvilket betyder, at strukturindekset i skovtilstands-beregningen i en række tilfælde skal opgraderes.

En nyberegning af skovtilstanden medfører ændringer i tilstandsklassen for op mod 10 % af de ca. 5.500 registreringer. For knap 200 af registreringerne betyder det en ændring fra ugunstig til gunstig skovtilstand eller omvendt. Der er fundet tilsvarende fejl i artsindexet for enkelte lysåbne naturarealer, således at ca. 150 registreringer ud af ca. 10.000 ændrer tilstand.

Når Danmarks Miljøportal senere i februar gør en opdateret version af naturtilstandsberegneren offentlig tilgængelig, vil de nævnte korrektioner være indarbejdet.

Korrektionen medfører ikke ændringer i målsætning og indsatsprogram i Natura 2000-planen, idet målsætningen er langsigtet, og indsatsprogrammet bygger på faktuelle forhold på arealerne og ikke den beregnede skov/naturtilstand. Fejlrettelsen betyder dog, at Natura2000 planens beskrivelse af naturtypernes tilstand, og søjlerne i planernes figur 4 kan være ukorrekte. Den rettede tekst og figur 4 til plan for Natura 2000-område nr. 3: Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk

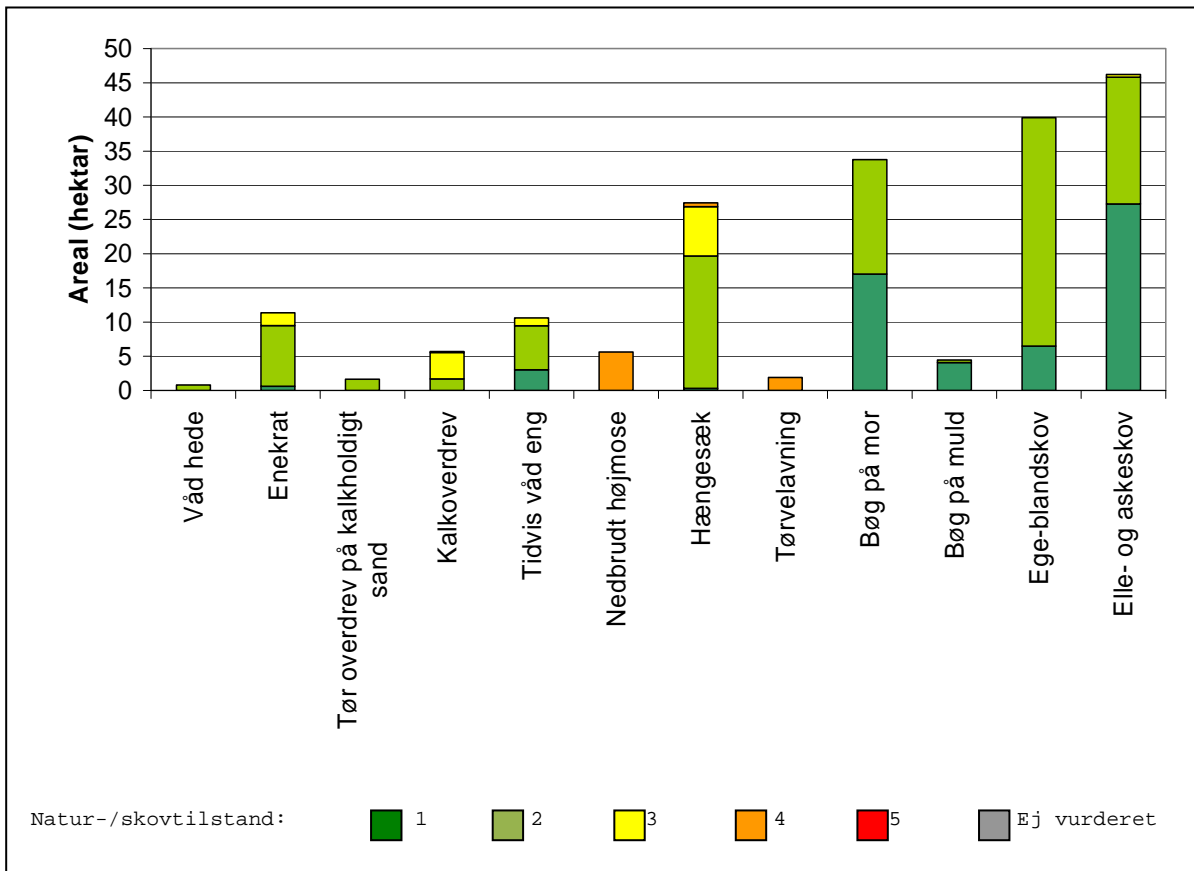

Figur 4a. Natur/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet. Naturtyper med et samlet areal på under 50 ha er også vist i figur 4b.

I det følgende nævnes eksempler på tilstandsvurderinger i området (se figur 4a og 4b).

For strandengenes vedkommende er naturtilstanden god (dvs. gunstig) på ca. 2/3 af det samlede areal. Over 4/5 af arealet med tør hede er i gunstig naturtilstand.

2/3 af arealet med surt overdrev i dette Natura 2000 har gunstig naturtilstand.

Figur 4b. Natur/skovtilstand for de mindst udbredte af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Samlet set er naturtilstanden gunstig på ca. halvdelen af det samlede kortlagte areal med rigkær.

Der er kortlagt 474 ha med skovnaturtyper. Ca. 3 % af skovnaturtypearealet er i skovtilstandsklasse 3 (12,3 ha), mens resten er i skovtilstandsklasse 1 (138,4 ha) og 2 (323,1 ha).

Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk – N30

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. Beskrivelse af området	2
2. Udpegningsgrundlaget.....	4
3. Foreløbig trusselsvurdering	6
3.1 Søer	6
3.2 Vandløb.....	7
3.3 Terrestriske naturtyper	8
3.4 Marine områder	13
3.5 Arter	15
4. Modsatrettede interesser	27
5. Naturforvaltning og pleje	27
6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	28
7. Manglende viden og yderligere vidensbehov	29
8. Bilag.....	29
9. Kildehenvisning.....	29
Bilag 1	32
Bilag 2.....	37
Bilag 3.....	39

1. Beskrivelse af området

Natura 2000-området omfatter habitatområde 30 og 2 fuglebeskyttelsesområder 14 og 24. (se tabel 1.1).

Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom NATURA 2000 områdets samlede areal er oplyst. Fuglebeskyttelsesområderne er sammenfaldende med Natura 2000 området. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura200>.

Nr.	Navn	Areal
H3	Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre	23.513
0	Ådal, samt Skravad Bæk	
F14	Lovns Bredning	7.513
F24	Hjarbæk Fjord	4.250
	Samlet Natura 2000 område	23.513

NATURA 2000 områdets samlede areal er 23.513 ha og består ca. 9307 ha marint område (fjord), ca. 1120 ha søer og 12.870 ha land, vist på fig. 1.1. Habitatområdet strækker sig på tværs af tre tidligere amters grænser (Viborg, Nordjylland og Århus). Området ligger i de nye storkommuner Vesthimmerland, Mariager Fjord, Viborg, Skive og Randers.

Den del af habitatområdet, som ligger i det tidligere Nordjyllands Amt, har et samlet areal på 3.546 ha, hvoraf 1.409 ha består af fjord og 2.137 ha af land. På land er 1.151 ha af arealet omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Desuden er der 48 ha løvskov og 50 ha nåleskov (kilde: Areal Information systemet, Danmarks Miljøundersøgelser). Resten af landarealet består af agerjord, byer mm.

Habitatområdet er af meget stort arealmæssig udstrækning og går helt fra Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord i vest, langs de 4 store vandløb Lerkenfeld, Simested, Skals og Nørreå helt til de store mosearealer ved Øster Bjerregrav og Glenstrup Sø. Udpegningsgrundlaget for området er tilsvarende vidtspændende.

Vest for Hjarbæk Fjord, i den vestlige del af habitatområde 30 ligger Ørslevkloster Sø. Søen er som udgangspunkt fersk efter etableringen af dæmningen ved Virksund, men periodisk kraftig vandstuvning pga. vind og ulovlig uddybning af afløbet har nu gjort søen brak. Langs Lovns Bredning findes stenede strande og strandenge samt kystskrænter og sandede bakkepartier med hede og sure overdrev.

Lovns halvøen rummer store sammenhængende arealer med enekrat og sure overdrev. De registrerede arealer er stedvis af stor botanisk værdi, men er generelt i dårlig tilstand pga. manglende afgræsning, eutrofiering og deraf følgende tilgroning og forarmning af floraen. For foden af skrænterne ligger der hist og her fine rigkær og kildevæld, samt store strandengsarealer ned mod Limfjorden og Lerkenfeld Å's udløb i fjorden. Den marine del, har gode vadearealer, som fungerer som raste- og fourageringsplads for en lang række vandfugle. Af andre vigtige naturtyper i området bør især fremhæves den prioriterede og i Nordjylland sjældne naturtype "tørre overdrev på kalkholdigt sand". Naturtypen er kun kortlagt med to forekomster i det tidligere Nordjyllands Amt.

Lovns halvøen er, med et areal på ca. 475 ha, fredet som en rekreativ, landskabs- og udsigtsfredning. Fredningen har via pleje til formål at bevare områdets naturtilstand på fredningstidspunktet.

Den nordlige del af Lundø-halvøen er domineret af tørre overdrevslignende arealer under tilgroning. Det allernordligste område er fredet af hensyn til bevarelse af det typiske Limfjordslandskab og sikring af området mod bebyggelse.

Lerkenfeld Ådal er reguleret og størstedelen af ådalen er opdyrket og drænet. Ådalen har tidligere været kendt for sin botaniske rigdom, bl.a. er piberensermos og bilag II-arten Gul Stenbræk kendt fra vældengene i Lerkenfeld Ådal (P. Wind 1989). Området udgør derfor et potentielt voksested for Gul Stenbræk og Blank Seglmos, hvor det kunne være aktuelt at eftersøge disse arter.

I Lerkenfeld Ådal er der stadig enkelte rigtig flotte kær med en meget varieret flora karakteristisk for naturtyperne rigkær og tidvise våde enge. Hovedparten af disse kær er i dag truet af tilgroning som følge af

manglende afgræsning/høslæt. Det vurderes dog, at størstedelen af de arealer, der er under tilgroning og til dels udtørring, ved en passende indsats vil kunne udvikle sig til områder med høj biologisk kvalitet. Lerkenfeld Ådal er, med et areal på 473 ha (ialt ca. 938 ha), fredet som en landskabs-, historisk og naturvidenskabelig fredning. Fredningen har til formål at bevare tilstanden på fredningstidspunktet.

Simested ådal er kendetegnet ved at være smal og især i de nedre dele opdyrket og drænet. I mange af engene er græsningen efterhånden opgivet med det resultat, at tilgroningen med høje urter og krat er i stærk udvikling. Adskillige tidligere habitatnaturtyper er her formentlig groet til og forsvundet. I ådalen findes dog stadig mange lokaliteter med veludviklede naturtyper, bla. rigkær, kilder og hængesække. På ådalsskrænterne og bakke-partier findes sure overdrev og overdrev med ene og hede. Åen og ådalen er fredet fra Sdr. Borup til Ålestrup by. Fredningen sikrer den naturlige dynamik på et langt stræk af åen og hindrer opførelse af bebyggelser og plantning af nåletræer m.v.

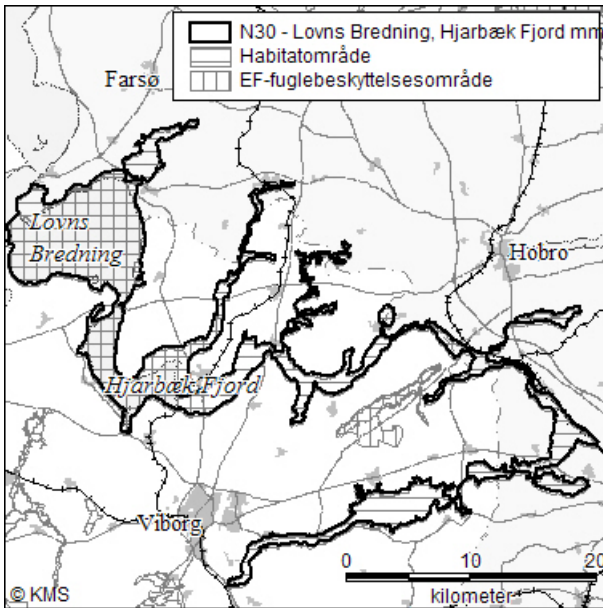
Skals – og Nørre ådale er i stort omfang opdyrkede eller tidligere opdyrkede og veldrænede. I store dele af ådalene er opdyrkningen og afgræsningen dog ophørt. I ådalene findes fortsat nogle meget artsrige ekstremrigkær med forekomst af sjældne plantearter. Dette er de sidste rester af tidligere tiders rigkær, der fandtes vidt udbredt i ådalen, dengang høslæt og afgræsning endnu var almindelig praksis. Områderne indeholder desuden en del gamle tørvegravningsarealer, hvoraf nogle er ved at blive overgroet med hængesække. I området omkring Glenstrup Sø, er der stadig enkelte rigtig flotte kær med en meget varieret flora karakteristisk for naturtyperne rigkær. Hovedparten af disse kær er i dag truet af tilgroning som følge af manglende afgræsning/høslæt. Det vurderes dog, at størstedelen af de arealer, der er under tilgroning og til dels udtørring, ved en passende indsats vil kunne udvikle sig til områder med høj biologisk kvalitet. Syd for Læsten findes en afgravet rest af en højmose.

Bjerregrav Mose, hvori Skals å har sit udspring er domineret af gamle tørvegrave, moser og ferske enge, hvoraf flertallet er tilgroet med pilekrat. Søerne er alle eutrofe uden specielt veludviklet undervandsflora. Skravad Bæk og Vorning å er begge tilløb til Skals å, og dalbundene har nogenlunde samme karakter som Simested Ådal med mange partier med hængesæk, kildevæld og rigkær. På skrænterne til Skravad bæk findes dels sure overdrev og hede. Et område med særligt mange kildevæld på østsiden af bækken er fredet for at beskytte selve vældområdet og dets helt specielle dyreliv mod tilstandsændringer og opdyrkning. I området med Naundrup Møllebæk findes mange overdrev med sjældne planter. I de fredede områder ved Fussing Sø og i Læsten Bakker er der både artsrige rigkær og overdrev. Øst for Glenstrup Sø findes artsrige ekstremrigkær.

I tilknytning til Skalsådalen ligger de to søer Rødsø og Hærup Sø. Sidstnævnte er omgivet af afgræssede og botanisk værdifulde overdrev, væld og rigkær mens Rødsø er mere oplejet og randarealerne er præget af tilgroning med især pil og tagrør. Hærup Sø med omgivelser er fredet pga. dens store landskabelige og rekreative værdi og pga. dens naturvidenskabelige interesse.

På skrænter langs tilløbene til Nørreåen findes sure overdrev, men størstedelen af skrænterne mod selve ådalen er dog tilgroet/tilplantet. I Nørreåen findes lokaliteter med sjældne plantearter (bla. Gul Stenbræk). Ø Bakker, der ligger som en ø i ådalen, er en morænebakke med hede. Hedeområdet er ved fredning sikret mod tilplantning, råstofgravning m.v.

Nørreåen er recipient for afløbsvandet fra et stort søsystem bestående af Hald Sø, Vedsø, Vintmølle Sø, Viborg Søerne, Loldrup Sø og den genskabte Rødding Sø. I tilknytning til Nørreådalen er en del af Lee skov (Viskum skov) fredet. Fredningen har til formål at bevare en ellesump med to for Nordjylland sjældne vældplanter- (Kranskonval og Elfenbenspadderok).

Figur 30.1. Habitatområde 30 og de 2 fuglebeskyttelsesområder F14 og F24

Inden for Natura 2000 området ligger desuden en del større eller mindre arealfredninger af historiske anlæg m.v., der ikke har store naturmæssige betydning for Natura 2000 området.

Inden for natura 2000-området findes der en lang række arealer som er beskyttede efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven (fig. 30.2). § 3 kortet viser hvilke arealer der pr. 01-02-07 var registreret som § 3-beskyttede. Det skal bemærkes at § 3-registreringen er en vejledende registrering, og at det til enhver tid er de aktuelle forhold som er gældende. Det er den lokale kommune, der har ansvaret for at vedligeholde § 3 registreringer.

2. Udpegningsgrundlaget

Som det fremgår af tabel 2.1 og 2.2 er habitatområde 30 udpeget af hensyn til 21 habitatnaturtyper og 6 arter. Fuglebeskyttelsesområde 14 er udpeget for 4 fuglearter og område 24 er udpeget for 9 fuglearter, jfr. tabel 2.3.

Tabel 2.1. Oversigt over de naturtyper, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af habitatområde 35. Skovnaturtyperne kortlægges af SNS og er ikke inkluderet i denne basisanalyse. ⁽¹⁾ Naturtypen er omfattet af NOVANA-programmet. * Prioriteret naturtype. For naturtypen vandløb findes der ikke arealberegninger i og med at bedømmelsesgrundlaget for naturtypen består af en station (punkt på vandløbsstrækningen). 1) Regionale overvågningsdata, 2) Data stammer fra rapport nr. 100- Miljøtilstanden i vandløbene i Viborg Kommune, 3) Data stammer fra rapport nr. 104- Miljøtilstanden i vandløbene i Bjerringbro Kommune, 4) Data stammer fra rapport nr. 98- Miljøtilstanden i vandløbene i Møldrup Kommune, 5) Data stammer fra rapport nr. 97- Miljøtilstanden i vandløbene i Ålestrup Kommune, 6) Data stammer fra rapport nr. 85- Miljøtilstanden i vandløbene i Tjele Kommune, 7) Data stammer fra rapporten "Fisk i Skals å systemet 2001-02 udarbejdet for Viborg Amt i 2003, 8) Data stammer fra rapporten "Vegetationsundersøgelse i udvalgte vandløb i Viborg Amt- Skals å, Simested å, Mønsted-Jordbro å, Fiskbæk å, Vorning å og Tange å" udarbejdet for Viborg Amt, 2003, 9) Data stammer fra udsætningsplanen for Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord. Nyeste udgave kan findes på www.dfu.dk, 10) Data stammer fra udsætningsplanen for Simested å. Nyeste udgave kan findes på www.dfu.dk, Data 11) stammer fra udsætningsplanen for Skals å. Nyeste udgave kan findes på www.dfu.dk, Data 12) stammer fra vandrammedirektivets basisanalyse del 2 for Viborg, Nordjylland og Ringkøbing amter. 2000, Data 13) stammer fra NOVANA kortlægningen 2004+05, Data 14) stammer fra kortlægning ud fra luftfotos, Data 15) stammer fra rapporten "Fisk, fiskeri og epifauna i Limfjorden 1984-2004", DFU rapport 147-05, Data 16) stammer fra rapporten "Bestanden af blåmuslinger i Limfjorden 1993-2003", DFU rapport 130-04, Data 17) stammer fra rapporten "Fiskeundersøgelser på lavt vand 2004", Viborg Amt 2004, data 18) stammer fra rapporten "Temaredegørelse om Hjarbæk Fjord 1996", Viborg Amt 1996. Naturtyperne kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Kilde
1140	Vadeflade	1	361	14)
1150*	Lagune	1	38,3	1)

1160	Bugt	1	8946	15)16)17)18)
1210	Strandvold med enårige	Ikke kortlagt		
1220	Strandvold med flerårige	Ikke kortlagt		
1230	Kystklint/klippe	Ikke kortlagt		
1310	Enårig strandengsvegetation	Ikke kortlagt		
1330	Strandenge ⁽¹⁾	18	170,1	13)
2140*	Klithede ⁽¹⁾	Ikke fundet	0	13)
3140x3150	Kransnålalgesø x Næringsrig sø	2	518	1)
3150	Næringsrig sø	5	564,2	1)
3260	Vandløb	173 stationer	173	2)3)4)5)6)7)8)9)10)11)12)
4030	Tør hede ⁽¹⁾	29	131,4	13)
5130	Enekrat	1	1,9	13)
6210	Kalkoverdrev ⁽¹⁾	12	10,3	13)
6230*	Surt overdrev ⁽¹⁾	90	208,2	13)
6430	Urtebræmme	Ikke kortlagt		
7220*	Kildevæld ⁽¹⁾	36	22,6	13)
7230	Rigkær ⁽¹⁾	119	117,3	13)
9160	Ege-blandskov	Kortlagt af SNS		
9190	Stilkege-krat	Kortlagt af SNS		
91D0	Skovbevokset tørvemose	Kortlagt af SNS		
91E0	Elle- og Askeskov	Kortlagt af SNS		

Tabel 2.2. Oversigt over de arter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af NATURA 2000 områdets internationale naturbeskyttelsesområder. 1) Data stammer fra NOVANA overvågningen 2004. 2) Data stammer fra NOVANA overvågningen 2004-06, Data 3) stammer fra NOVANA overvågningen 2005. De potentielle levesteder for arterne kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Artsnavn	Forekomster/ bestand	Areal (ha)/vandløb (km)	Kilde
1042	Stor Kærguldsmed (<i>Leucorrhina pectoralis</i>)	0	0	
1096	Bæklampret (<i>Lampetra planeri</i>)	Ikke kortlagt	170 km vandløb	
1318	Damflagermus (<i>Myotis dasycneme</i>)	Delvis ukendt	170 km vandløb + 1250 ha søflade	3)
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)	God	170 km vandløb + 1250 ha søflade	1)
1365	Spættet Sæl (<i>Phoca vitulina</i>)	Ikke kortlagt	9300 ha vandflade (Limfjorden)	
1528	Gul Stenbræk (<i>Saxifraga hirculus</i>)	4	3 ha	2)

I tabel 2.3 er vist udpegningsgrundlaget for de to fuglebeskyttelsesområder tilsammen.

Tabel 2.3 Samlet udpegningsgrundlag for de 2 fuglebeskyttelsesområder (Y=udpeget som ynglehabitat for arter, T= udpeget som rastelokalitet for trækfugl). 1) Data stammer fra DOFbasen, 2) Data stammer fra Rapporten "Birds of Danish SPAs – trends and occurrence". Skov- og Naturstyrelsen 1999, 3) Data stammer fra rapporten "Reservatnetværk for trækende vandfugle". Faglig rapport nr. 490 fra DMU, 2004 Data 4) stammer fra CDrom fra DMU med baggrundsdata til revision af de danske EF-fuglebeskyttelsesområder, 5) Data stammer fra rapporten "EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder – kort og områdebeskrivelser" fra Skov- og Naturstyrelsen 1995, 6) Data stammer fra rapporten "Reservatnetværk for trækende vandfugle" Faglig rapport nr 49 fra DMU, 2004. Arternes potentielle levesteder kan ses i kortmaterialet.

Nr	Artsnavn	Forekomst	Areal (ha)	Kilde
----	----------	-----------	------------	-------

0950	Rørdrum (Y)	Max. 2	73	1)
1540	Sangsvane (T)	Max. ca. 2750	11.750	2)3)4)
1980	Taffeland (T)	Max. 10.000	2500	2)4)5)
2030	Troldand (T)	Max. 9000	2500	2)4)5)
2180	Hvinand (T)	Max. 10.000	9300	2)4)5)6)
2210	Tp. Skallesluger (T)	Max. 10.000	6900	2)4)5)
2230	St. Skallesluger (T)	Max. 3000	6900	2)4)5)
4210	Engsnarre (Y)	Max. 1	1400	1)
4290	Blishøne (T)	Max. 10.000	2500	2)4)5)
4560	Klyde (T)	Max. 27	60	1)2)
4850	Højle (T)	Max. 4000	1200	1)

I 2004 og 2005 er der foretaget en kortlægning af de terrestriske habitatnaturtyper inden for habitatområderne. Desuden er der gennem årene indsamlet en del data om beskyttede naturtyper i forbindelse med administrationen af naturbeskyttelsesloven. Oplysningerne om søer, vandløb og havområder bygger udelukkende på den viden, der er indsamlet gennem årene ved et generelt tilsyn og overvågning, som er udført regionalt og ved det nationale overvågningsprogram. I tabel 2.1 er der vist en oversigt over anvendte data for de enkelte naturtyper. Andet tilgængelige materiale om Natura 2000 området fremgår af litteraturlisten bagest.

3. Foreløbig trusselvurdering

Forekomsten af arter og naturtyper er beskrevet overordnet på baggrund af de tilgængelige data, og der er foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i Natura 2000 området. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået nedenfor for hhv. søer, vandløb, terrestriske naturtyper, marine områder og arter.

3.1 Søer

I Habitatområde 30 er der 8 større søer. Fem af disse er ferskvandssøer kategoriseret som naturtype 3150 (næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks). Glenstrup Sø har både store forekomster af kransnålalger og langskudsplanter, og kategoriseres som en krydsning af naturtyperne 3140 (kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger) og 3150 (næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks). Klejtrup Sø har et dårligt udviklet undervandsplantensamfund. Der er dog fundet både langskudsplanter og kransnålalger, og derfor kategoriseres den også 3140 x 3150. Ørslevkloster Sø er en brakvandssø, der kategoriseres som naturtype 1150 (kystlaguner og strandsøer). Søen oplevede en voldsom saltholdighedsstigning i 2005 i forbindelse med en privat uddybning af afløbet. Den er således gået fra at være tilnærmelsesvist fersk til at have en saltholdighed på 8 ‰. Det kan ikke udelukkes at søen før saltvandsindtrængningen har været naturtype 3140 (kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger).

Tabel 3.1.1. Større søer i Habitatområde 30 opgjort efter naturtype, med angivelse af størrelse, gennemsnitlig sommerkoncentration af totalfosfor, samlet dækningsgrad af undervandsvegetation og hyppigst forekommende art af undervandsvegetation (- : Ingen data, ? : Ikke opgjort)

Naturtype	Sø	Størrelse (ha)	Totalfosfor (mg/l)	Samlet dækningsgrad	Hyppigst forekommende art
3140 x	Klejtrup Sø	134	0,160	?	Krybende vandkrans
3150	Glenstrup Sø	384	0,073	?	<i>Chara globularis</i>
	I alt	518			
3150	Rødsø	117	0,195	-	-

	Hærup Sø	59,3	0,082	?	Børstebladet vandaks
	Fussing Sø	217	0,047	15 %	Børstebladet vandaks
	Mølledam	1,9	0,070	-	-
	Tapdrup Sø	2	-	-	-
	I alt	564,2			
1150	Ørslevkloster Sø	38,3	0,104	4 %	<i>Chara aspera</i>
	I alt	38,3			

Foreløbig trusselvurdering

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle særskilt målsatte søer og søer over 5 ha vurderet, hvilke af søerne, der er i risiko for ikke at kunne overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. Det er desuden vurderet, hvilke påvirkninger, der kunne være årsag til den manglende målopfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som foreløbig trusselvurdering for søerne i Natura 2000-området.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende påvirkningstyper: B = biologisk påvirkning (eks. udsatte karper), FM = fysisk morfologisk påvirkning (sluser og pumpestationer), MFS = miljøfarlige stoffer og N = næringssalte.

Ingen af de otte søer i habitatområde 30 forventes at opfylde målsætningen i 2015. Årsagen er for stor tilførsel af næringssalte, specielt kvælstof.

Ørslevkloster Sø er pt. brak på grund af saltvandsindtrængning fra Hjarbæk Fjord. Tilførslen af salt til søen har en katastrofal effekt på søens plante og dyreliv. Efter en kraftig stigning i saltholdighed er der meget få fisk tilbage i søen, og undervandsplanterne er stort set forsvundet alle sammen. Dette har også negative konsekvenser for odderen. For at genoprette den tidligere ferskvandssø, kan det overvejes at anlægge en klapsluse, der forhindrer saltvandsindtrængning fra fjorden til søen.

3.2 Vandløb

I habitatområde 30 findes 173 målsatte vandløb/vandløbsstrækninger. Amterne vurderer, at hovedparten af disse vandløb kan kategoriseres som værende naturtype 3260 -Vandløb.

Amternes data er imidlertid indsamlet i forbindelse med faunaprøvetagning efter Dansk Vandløbs Fauna Indeks, og er således ofte indsamlet meget tidligt på året i februar og marts måned, hvilket vil sige før en række plantearters vækstsæson. På baggrund af disse data er det derfor ikke muligt, at give en dækkende vurdering af karakteristiske plantearters udbredelse og hyppighed i alle vandløbene. De større vandløbs flora i habitatområdet er godt beskrevet i (11).

Alle oplysningerne, som skal benyttes ved udfyldning af "Bilag 2 (Vandløbs registreringer) til vejledningen til amterne om udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse, Skov- og Naturstyrelsen, 2005" kan findes i Winbio databasen og i fiskeudsætningsplanerne, som Danmarks Fiskeriundersøgelser har udarbejdet (12,13,14) samt en rapport udarbejdet for Viborg Amt vedr. fisk i Skals å (10).

De større vandløb, Skals å og Simsted å i habitatområdet har en meget forskelligartet vandplante flora, se (11) for yderligere detaljer.

Som i det øvrige land er en stor del af de målsatte vandløb i habitatområdet blevet reguleret gennem tiden. Således kan en række vandløb/vandløbsstrækninger i habitatområdet karakteriseres som kraftigt regulerede vandløb med dårlige fysiske forhold. Men der findes også længere vandløb/vandløbsstrækninger i habitatområdet, som fremstår med en høj grad af selvrestaurering og med meget variable fysiske forhold samt vandløb/vandløbsstrækninger som er naturlige i deres nuværende forløb og fysiske variabilitet.

Foreløbig trusselvurdering

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle målsatte vandløb vurderet om hver enkelt vandløb er i risiko for ikke at overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. I vandrammedirektivets basisanalyse er det desuden vurderet, hvilke påvirkninger der formentlig er årsag til den manglende målsætningsopfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som en foreløbig trusselvurdering for vandløbene i habitatområdet.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende trusler B = trusler der kan resultere i en biologisk påvirkning (eks. regulering og tilledning af spildevand), FM = trusler der resultere i en fysisk morfologisk påvirkning, KH = trusler der resulterer i en kvantitativ hydrologisk påvirkning, MFS = miljøfarlige stoffer og sidst N = næringssalte.

Hvis et vandløb i vandramme direktivets basisanalyse del 1, er blevet karakteriseret som enten "reguleret" eller "vedligeholdt", så har man vedtaget, at karakteriserer truslerne imod vandløbet som både B, FM og KH i vandramme direktivets basisanalyse del 2.

I habitatområde 30 er der i vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 173 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015:

Tabel 3.2.1. I vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 8 vandløb/vandløbs-strækninger tilstand pr. 22. december 2015

Antal vandløb/vandløbsstrækninger	Kategori	Forklaring
11	I a	Det er allerede klart, uden yderligere karakterisering eller overvågning, at gældende regionplan mål nås.
86	I b	Tilgængelige data indikerer ikke risiko for at gældende regionplan mål ikke nås, men kvaliteten og anvendeligheden af de tilgængelige data kan forbedres.
11	II a	Det er muligt, at gældende regionplan ikke nås, men der mangler data til at vurdere dette tilstrækkeligt sikkert.
49	II b	Det er sandsynligt, at gældende regionplan mål ikke nås, men hvor yderligere karakterisering og eller overvågning er nødvendig for at iværksætte foranstaltninger.
16	II c	Der er allerede klart, uden yderligere karakterisering eller overvågning, at gældende regionplan mål ikke kan nås.

I alt 173

Der henvises til vandrammedirektivets basisanalyse del 2 for yderligere detaljer (15).

3.3 Terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 12 terrestriske, lysåbne naturtyper i udpegningsgrundlaget er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturernes samlede omfang registreret på en tre-trins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Trusselvurdering

Tabel 3.3.1 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Naturtyper med udbredte positive strukturer og ingen negative strukturer er veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nævneværdige påvirkninger, mens naturtyper uden positive strukturer og udbredte negative strukturer er dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere faktorer, der kan forringe naturtypen.

Tabel 3.3.1. Fordelingen af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004).

Strukturer				Strukturer			
Negative				Negative			
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	59,5	15,7	7,1	U	45,6	30,6	0
S	5,2	6,6	0	S	12,4	6,8	4,1
I	0	0	5,8	I	0,2	0,3	0
1330 Strandeng Areal: 170, 1 ha				4030 Tør hede Areal: 131,4 ha			
Strukturer				Strukturer			
Negative				Negative			
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	3,8	21,9	0	U	23,2	7,1	0
S	0	48,0	0	S	16,5	7,0	0
I	3,7	22,5	0	I	43,9	2,3	0
6210 Kalkoverdrev Areal: 11,9 ha				6230 Surt overdrev Areal: 208,2 ha			
Strukturer				Strukturer			
Negative				Negative			
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	44,1	20,6	3,7	U	51,0	16,9	11,3
	0	0	0	S	2,0	11,3	5,6
I	1,5	26,6	3,4	I	0,9	1,0	0
6410 Tidvis våd eng Areal: 13,2 ha				7140 Hængesæk Areal 23,6 ha			
Strukturer				Strukturer			
Negative				Negative			
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	43,6	24,4	15,6	U	3	30	17
S	36,2	15,3	0,9	S	4	16	22
I	20,2	6,4	13,8	I	0	0	8
7220 Kildevæld Areal: 22,6 ha				7230 Rigkær Areal: 117,3 ha			

Af tabel 3.3.1 fremgår, at naturtyperne deler sig på forskellig måde mht. fordelingen af positive og negative strukturer. 1330, 4030, 6410 og 7140 har flest positive strukturer og samtidig ingen eller få negative strukturer. 7220 ha flest positive strukturer og samtidig en del negative strukturer. De øvrige naturtyper i tabel 3.3.1 har en mere jævn fordeling af positive og negative strukturer.

Eutrofiering

Århus Amt har vurderet, hvilken betydning, som belastning med næringsstoffer, har på artssammensætningen, jfr. desuden bilag 1:

Kvælstof og fosfor er fra naturens hånd begrænsende næringsstoffer for mange økosystemer. Selv små ekstra tilførsler af næringsstoffer kan føre til ændret artssammensætning, fordi nogle få næringsstofelskende arter er i stand til at udkonkurrere arter, der er tilpasset et lavt niveau af næringsstoffer.

Eutrofiering af naturområder kan ske i form af direkte tilførsel af gødning eller en indirekte gødningstilførsel f.eks. i form af kvælstofdeposition fra luften. Eutrofieringen betyder, at store og konkurrencestærke plantearter som f.eks. Stor Nælde bliver begunstiget på bekostning mere lavtvoksende og konkurrencesvage plantearter. Eutrofieringen kan blive så kraftig, at naturtypernes tålegrænse bliver overskredet. Resultatet bliver, at flere af de karakteristiske plantearter forsvinder, og naturtypernes tilstand ændres.

Eutrofiering som trussel kan være meget vanskelig at observere ved tilsyn eller registrering.

Eutrofiering af terrestriske naturarealer kan påvises på flere måde f.eks. ved forekomst af negative strukturer, mange plantearter med god tilpasning til at vokse på næringsrig jordbund eller ved at måle eller modelberegne depositionen af kvælstof fra luften. I bilag 4.1 er der vist forskellige mål for eutrofieringen.

Terrestriske naturtyper

Hovedparten af de registrerede forekomster af naturtyper i habitatområde 30 er kvælstoffølsomme, det gælder særligt rigkær med en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter (7230) samt nedbrudt højmose (7120), der hører til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper med tålegrænser på 5-10 kg N/ha/år. Hængesæk (7140) og tør hede (4030) samt sure overdrev (6230), er ligeledes følsomme overfor kvælstofbelastning og har tålegrænser mellem 10-20 kg /ha/år. Blandt kilderne (7220) ligger tålegrænsen for Paludellavæld i den lave ende af intervallet, dvs. 15 kg N/ha/år.

Øvrige rigkær og kildevæld samt kalkoverdrev, kystskrænter og enekrat (7230, 7220, 6210 og 5130) er moderat kvælstoffølsomme med tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. For alle skovtyper på udpegningsgrundlaget er tålegrænsen fastsat til 10-20 kg N/ha/år, dog 10-15 kg N/ha/år for skove med mange arter af lav.

For artsrige forekomster ligger tålegrænsen i den nedre ende af disse intervaller.

Kvælstofnedfaldet (depositionen) på naturområderne ligger mellem 13 og 29 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed. Det ses således, at tålegrænsen mht. kvælstofpåvirkning er overskredet for alle de særligt kvælstoffølsomme naturtyper og for en stor del af de moderat kvælstoffølsomme naturtyper.

Selvom lokale kilder spiller en vis rolle for nedfaldes størrelse, vurderes det umiddelbart, at det ikke er lokale enkeltkilder, der i sig selv er hovedbidragyder til kvælstofbelastningen og dermed hovedårsag til eutrofiering og forringet naturkvalitet i habitatområdet.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor eutrofiering vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten i de terrestriske naturarealer i habitatområdet, er årsagen således luftens generelt forhøjede indhold af kvælstofforbindelser, der overvejende stammer fra husdyrbrug og forbrændingsprocesser.

Naturtyper som kildevæld, rigkær og hængesække kan desuden være truet af næringsstofbelastet grundvand og overfladevand. Grundvandet kan indeholde store mængder nitrat og andre næringsstoffer, som kan stamme fra gødskning af landbrugsarealer indenfor kildernes opland.

Tilgroning

Tilgroning kan vurderes ud fra områdernes udnyttelse til græsning / høslet, vegetationens højde, dækningsgraden af vedplanter og forekomst af negative strukturer, der har relation til tilgroningen. I forbindelse med kortlægningen er behovet for plejeindsats vurderet, jfr. 3.3.2.

Tabel 3.3.2 Kategorieme af plejeindsatser

Kategorier	Indsatsens omfang
1.	Ingen indsats nødvendig
2.	Mindre indsats i en kortere årrække
3.	En større indsats i en kortere årrække
4.	Betydelig indsats i en længere årrække
5.	Omfattende og langvaring indsats

I tabel 3.3.3 er opgjort et behov for plejeindgreb, svarende til kategori 3 eller større indsats.

Tabel 3.3.3 Arealer i de enkelte habitatnaturtyper, hvor der skønnet behov for pleje svarende til kategori 3 eller mere. Antal områder og det samlede areal i ha og % af de kortlagte naturtyper.

Naturtype	Antal områder	Areal (ha)	% af samlede areal
4030	63	82	20

6210	34	9	7
6230	5	9	15
6410	42	6	7
7120	1	22	100
7220	22	3	22
7230	37	44	48

Der er ved registreringerne vurderet, at 4030 (hede), 6210 (overdrev på kalkholdig bund), 6230 (overdrev på sur bund), 6410 (tidvis våde enge), 7120 (nedbrudt højmoser), 7220 (kilder og væld) og 7230 (rigkær) har behov for plejeindsats svarende til kategori 3 eller mere.

Det manglende plejebæbehov underbygges af opgørelser over tilgroning med vedplanter, fig. 3.3.4 og dækningen af høje urter, jfr. fig. 3.3.5.

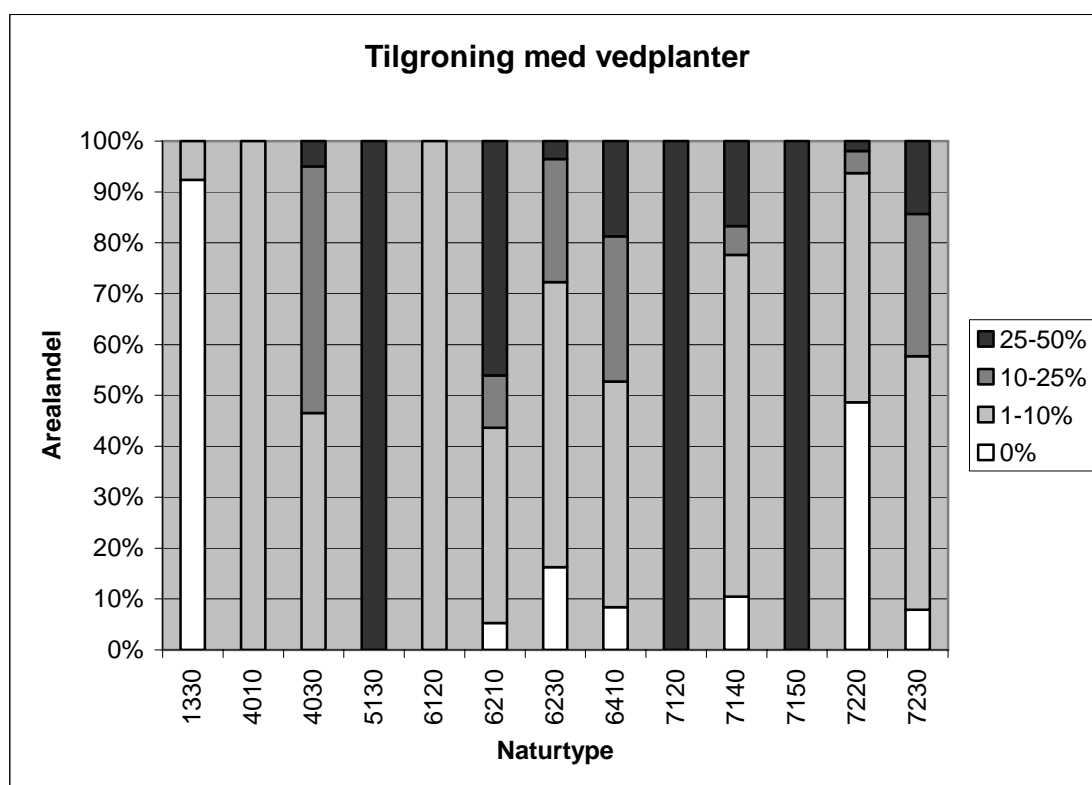

Fig. 3.3.4 Tilgroning med vedplanter

Af figur 3.3.4 ses blandt andet, at ca. halvdelen af arealet med 4030 (tør hede), 6210 (kalkoverdrev), 6410 (tidvis våde enge) og 7230 (rigkær) har mellem 10 % og 50 % vedplantedækning.

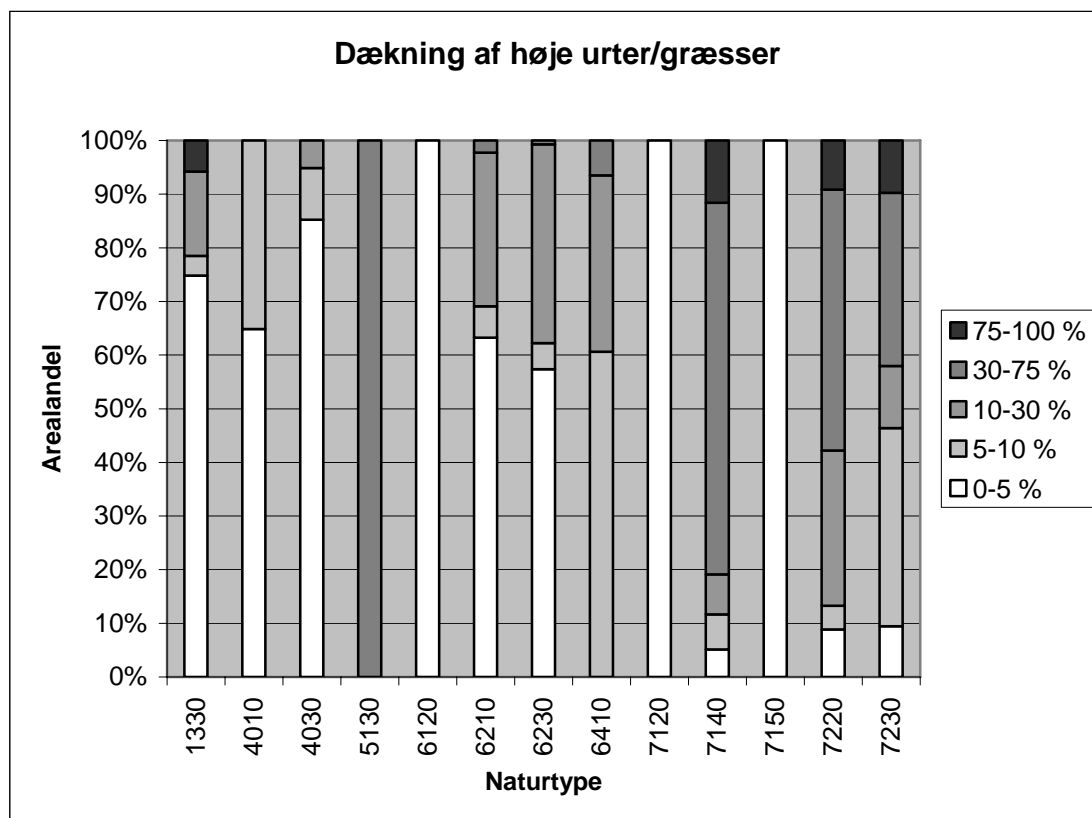

Fig. 3.3.5 Dækning af høje urter

Figur 3.3.5 viser blandt andet, at 7230 (rigkær) og 7220 (kildevæld) har en stor arealandel dækket med høj vegetation, hvilket er et tegn på manglende drift/pleje.

Oplysninger fra Århus Amt vedr. tilgroning findes i bilag 2.

Hydrologi

I dette habitatområde er det afvanding i form af nydræning og vedligeholdelse af dræn og borer, der kan udgøre et problem for de våde naturtyper. Disse forhold er konstateret i Nordjyllands Amt.

I forbindelse med kortlægningen er det skønnet, til hvilken af kategorierne i tabel 3.3.6 afvandingen kan beskrives.

Tabel 3.3.6 Afvandingens omfang

Kategorier	Afvandingens omfang
1	Afvanding og vandindvinding forekommer ikke
2	Tegn på afvanding, men uden tydelige vegetationsændring
3	Afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning
4	Udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsarter
5	Fuldstændig tørlægning af hele arealet

I tabel 3.3.7 er opgjort, i hvilke naturtyper, at afvandingen har et omfang på 3 - 5.

Tabel 3.3.7 Arealer i de enkelte habitatnaturtyper, hvor der skønnet en afvanding svarende til kategori 3 - 5. Antal områder og det samlede areal i ha og % af naturtypen.

Naturtype	Antal områder	Areal (ha)	% af samlede areal
1330	1	4	3

6410	8	6	44
7120	1	22	100
7140	12	2	7
7150	1	7	100
7230	40	58	49

Det er ved kortlægningen konstateret, at afvandingen i nogle af lokaliteterne med naturtyperne 1330 (strandenge), 6410 (tidvis våde enge), 7120 (nedbrudte højmoser), 7140 (hængesæk), 7150 (plantесamfund med næbfrø) og 7230 (rigkær) er en trussel mod naturtypen.

Invasive plantearter

De invasive arter hører ikke naturligt hjemme i den danske natur. De er typisk blevet indført af mennesket og mange af dem er efterhånden blevet et stort problem, fordi de spreder sig til naturområderne. Her kan de danne store bestande og derved fortrænge det naturlige plante- og dyreliv.

I tabel 3.3.8 er opgjort i hvilke naturtyper, hvor de invasive arter har en dækning på mindst 10-15 %.

Tabel 3.3.8 Naturtyperne, der har en dækning på 10-25 % og dermed truer naturtypen, antal områder, det samlede areal i ha og % samt eksempler på invasive arter

Naturtype	Antal områder	Areal (ha)	Areal (%)	Arter
4030	1	1	<1	Gederams Bjerg-fyr
5130	1	2	100	Ikke oplyst
7120	1	22	100	Ikke oplyst
7150	1	7	100	Gyvel Rynket rose

Det er ved registreringerne konstateret, at naturtyperne 4030 (hede), 5130 (enebærkrat på hede mv.), 7120 (nedbrudt højmose) og 7150 (plantесamfund med næbfrø mv. på vådt sand) har en dækning af invasive arter på 10-15 % og er dermed en trussel for naturtyperne.

Arealmæssige ændringer

Det er ikke muligt ud fra registreringerne at vurdere om der er arealmæssige ændringer i form af f.eks. arealmæssige reduktioner e. lign..

3.4 Marine områder

Trusselvurdering

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det vurderet, at Limfjorden er meget påvirkelig over for effekten af tilførslen af overskud af næringsstoffer. Overvågningsresultater fra både den nationale og regionale overvågning viser, at hele Limfjorden er påvirket af for store tilledninger af næringsstoffer fra land, i sær af kvælstof (Limfjordsovervågningen 2005). Dette medfører forøget opblomstring af planktonalger, hvilket nedsætter vandets klarhed og forringer ålegræssets dybdeudbredelse samt forøger risikoen for iltsvind ved bunden. Bundfaunaens sammensætning påvirkes ligeledes af eutrofieringen.

Hjarbæk Fjord adskilles mod nord fra den øvrige del af Limfjorden med en sluse ved Virksund. I perioden 1964-1991 var fjorden et ferskvandsområde, hvor slusen fungerede som afvandingssluse. Fra 1991 ændredes slusepraksis. Sluseportene skal stå åbne bort set fra de tidspunkter, hvor vandstanden i Lovns Bredning stiger til 40 cm over 'normal vandstand'. Der er således en højvandsbeskyttelse. De generelle vurderinger for Limfjorden gælder i udpræget grad for Hjarbæk Fjord. Desuden opstår der ofte lagdeling, saltspringlag. Bunden af slusekamrene ligger i kote -2,5 m, og fjordbunden er beliggende i 6-7 m's dybde umiddelbart inden for slusen. Det tungere saltvand fra Lovns Bredning, ca. 22 o/oo, strømmer ind i Hjarbæk Fjord og udgør et tungt bundlag, mens ferskvand fra de 4 store vandløbssystemer strømmer nord på i overfladen. I sommerperiode med stille vejr kan denne lagdeling medføre, at op til 40% af Hjarbæk Fjord rammes af iltsvind.

Skrabning efter blåmuslinger og østers.

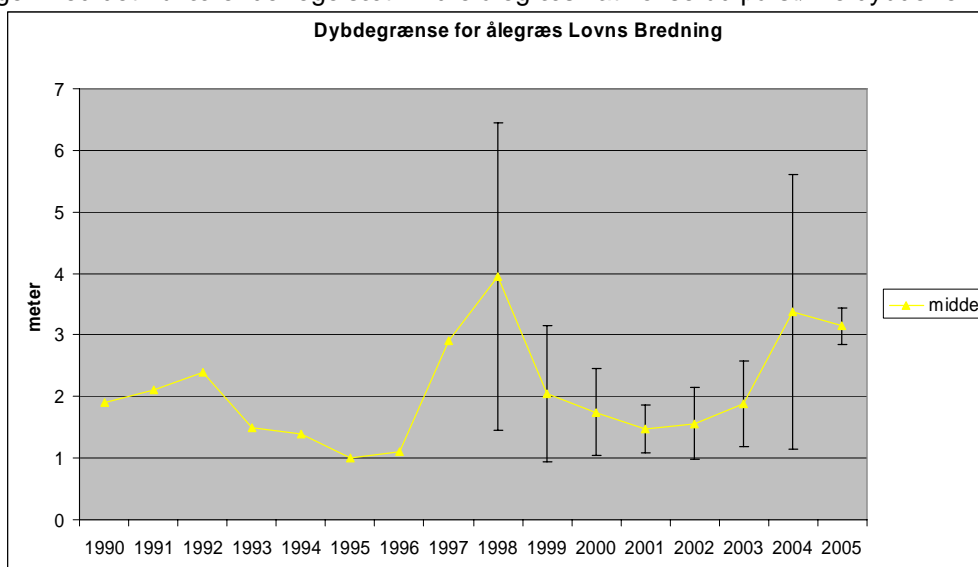
Overvågning udført af Danmarksfiskeriundersøgelser i forbindelse med NOVANA (Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2004) viser, at skrabning efter blåmuslinger, specielt i vand på dybder indtil 3 m i naturtype 1160, har flere kraftige konsekvenser. Dels er der den umiddelbare konsekvens, at langt de fleste planter og dyr opfiskes eller dør. Dels påvirkes dyrelivet generelt, således at små hurtigt voksende arter favoriseres på bekostning af langsomt voksende arter.

Der er endvidere en vedvarende effekt, da skaller og sten varigt fjernes fra bunden. Herved mister makroalger og dyr knyttet til fast substrat deres habitat.

I Regionplanen er områder med vanddybder mindre end 2 meter udlagt med skærpet målsætning i Lovns og Risgaard bredninger samt i Skive Fjord. Der må ikke skraves efter muslinger i Hjarbæk Fjord. I overensstemmelse hermed er der i bekendtgørelse om muslingeskrabning anført, at skrabning kun er tilladt på dybder større end 2 meter i de nævnte områder. Ålegræssets dybdeudbredelse i områderne var perioden 1999-2003 lidt mindre end 2 meter. Dybdeudbredelsen steg i 2004 og 2005 til omkring 2,5 meter.

Hermed er det nuværende regelsæt, der tillader skrabning ind til 2 meter, en trussel mod den nuværende tilstand.

Med det nuværende regelsæt må der skraves efter muslinger på vanddybder større end 3 m. Dybdegrænsen i Skive Fjord og Lovns og Risgaard Bredninger er dog ind til 2 m. Hvis vandkvaliteten i Limfjorden forbedres, således at der bliver en mindre planktonproduktion og bedre sigtddybde, kan skrabning efter muslinger med det nuværende regelsæt hindre ålegræs i at vokse ud på større dybder end 3 hhv. 2 m.

Figur 3.4.1 Dybdeudbredelsen af ålegræs i Lovns Bredning

Invasive arter

Sagassotang (*Sargassum muticum*, en stor brunalge på op til 3 m i højden, er ikke naturlig forekommende i Limfjorden. Den er blevet introduceret i den engelske kanal ved import og udsætning af østers fra Japan. Den har bredt sig nord over og blev først set i Limfjorden i 1984. Den er hurtigvoksende og kan true udbredelsen af de naturlige forekommende brunalgarter som for eks. savtang (*Fucus serratus*) sukkertang (*Laminaria saccharina*) og Fingertang.

En anden invasiv art er Tøffelsnegl (*Crepidula fornicata*) er udbredt specielt i Naturtype 1160 og lever af at filtrere planteplankton. Den er derfor konkurrent til andre filtrerende arter, for eks. blåmusling.

Tabel 3.4.1 Naturtyper, der er truet af invasive arter, areal der kan være truet, samt invasive arter

Naturtype	Areal (ha)	Areal (%)	Arter
1160	6546	73	<i>Sargassum muticum</i>
1160	6546	73	<i>Crepidula fornicata</i> (Tøffelsnegl)

3.5 Arter

Stor Kærguldsmed

Bestand:

Stor kærguldsmed yngler i stillestående, næringsfattige eller svagt næringsrige søer og vandhuller i skov eller tæt på krat og buskads. Den foretrækker solbeskinnede vande med mange forskellige vandplanter og undervandsmøsser.

Arterne har ikke kendskab til fund i området. Arten skulle være fundet for år tilbage i den nedre del af Gudenåsystemet – altså øst for habitatområde 30, men er ikke fundet i Jylland siden år 2000. Arten blev landsdækkende eftersøgt i 2004 via NOVANA overvågningen, men blev kun fundet to steder – dels på Sjælland, dels på Falster,

Foreløbig

trusselvurdering:

Stor kærguldsmeds levesteder trues af tilførsel af næringsstoffer, trævækst (der skygger omkring vandhullerne), opfyldning, afvanding og forurening. Lokalt er der ikke foretaget trusselvurdering.

Potentielt

levested:

Arten vurderes ikke at være til stede i habitatområde 30.

Bæklampret

Bestand:

Bæklampretten gennemfører hele sin livscyklus i vandløb. Arten er hovedsageligt tilknyttet de mindre vandløb, hvor gydningen finder sted på gruset bund med god strøm, og hvor larvernes udvikling finder sted på steder med blød og sandet bund. Viborg Amt har i 2005 undersøgt Skals å systemet ved elbefiskning. Arten blev fundet på mange stationer og er formentlig vidt udbredt i alle vandløb – selv i hovedløbet af de store vandløb i habitatområdet.

Foreløbig trusselvurdering:

Bæklampretten vurderes generelt ikke at være truet indenfor habitatområde 30.

Potentielt

levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Bæklampretten vurderes at kunne gyde i alle vandløb indenfor habitatområde nr. 30, forudsat den rette substratsammensætning. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre mindst ca. 170 km vandløb.

Damflagermus

Bestand:

Føden jages over vandflader eller omkring træer i lav højde. Arten er formentlig vidt udbredt ved vandløb og de utallige tørvegrave og små og store søer i området, og det vurderes at være en god bestand.

Damflagermus er registreret i fire 10 km kvadrater i habitatområdet forbindelse med den landsdækkende NOVANA overvågning i 2005. Arten er i det tidligere Nordjyllands Amt kendt fra Hobro, og det vurderes at bl.a. Klejtrup- og Glenstrup søer er potentielle habitater for arten. Fra det tidligere Århus Amt er arten kendt fra Fussingø helt tilbage i 1873. En ynglekoloni er fundet her i nyere tid i et moderne hus

Damflagermus er registreret i følgende 10 x 10 km kvadrater, der rummer arealer inden for habitatområdet: 629_54_Hobro, 626_51_Outrup ved Hjarbæk Fjord, 625_54 med dele af Nørreå-dalen og 625_55_Stevnstrup.

Foreløbig trusselvurdering:

Der findes ingen oplagte trusler bortset fra naturlige fjender.

Potentielt

levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle søer, vandhuller, tørvegrave med omkringliggende moser samt

vandløb i habitatområde 30 er taget med. Det potentielle levested vurderes at udgøre i alt mindst 1.250 ha vandflade og mindst 170 km vandløbsstrækning.

Odder

Bestand:

Odderen har et af sine kerneområder i Skals Å-systemet og har formentlig også været her også, da arten på landsplan var mest sjælden og truet i 70'erne og 80'erne. Med de mange uforstyrrede tørvegravsområder og søer i vandløbssystemet er der uden tvivl et godt fødegrundlag for arten. Arten blev eftersøgt ifm. NOVANA-overvågningen i foråret 2004. Der blev fundet spor og/eller efterladenskaber fra arten på 29 af de i alt 31 undersøgte stationer i habitatområde 30.

Foreløbig trusselsvurdering:

Odderen er fortsat truet af rusefiskeri, menneskelige forstyrrelser og trafik, men bestanden vurderes umiddelbart at være robust og stabil.

Potentielt

Potentielle levesteder ses på kortet. Søer, vandhuller, tørvegrave med omkringliggende moser samt vandløb i habitatområde 30 er taget med. Det potentielle levested vurderes at udgøre i alt mindst 1.250 ha vandflade og mindst 170 km vandløbsstrækning.

levested:

Spættet Sæl

Bestand:

Statsskovdistriktet har registreret 14 sæler ved Lundø i august 2002, 1 i 2003 og ingen i 2005. Der er af og til set Spættet Sæl langt oppe i vandløbssystemerne.

Foreløbig trusselsvurdering:

Forstyrrelse af arten på rasteplasserne i yngletiden juni/juli er formentlig den største trussel. Forstyrrelsens omfang er ukendt.

Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle de dele af habitatområdet, der udgøres af Limfjorden, er taget med. Det potentielle levested vurderes at udgøre op til ca. 9300 ha

Gul Stenbræk

Bestand:

I forbindelse med NOVANA overvågningen er arten eftersøgt i 4 områder inden for habitatområde 30 i efteråret 2004 og 2005. Ved Vinkel er det ikke lykkedes amtet at finde arten, men jf. DMU skulle der endnu være et enkelt vegetativt eksemplar tilbage. Bestanden har i 80'erne været op til mindst 87 blomsterstande. Ved Kvorning Mølle findes arten i to små kildevæld med hhv. 46 og 14 blomsterstande i 2004 og hhv. 29 og 25 blomsterstande i 2005. I 1999 optalte amtet 149 blomsterstande i det ene område alene. Ved Hammershøj Kær blev der i 1987 registreret 250 blomsterstande, i 1995 under 10 og i 1998 kun 3 blomsterstande. Arten er ikke fundet af amtet i 2004, 2005 og 2006.

Foreløbig trusselsvurdering:

Manglende afgræsning medfører tilgroning med uønskede høje stauder og dermed bortskygning. Området ved Vinkel afgræsses af hjorte, og det er ikke oplagt, hvilke evt. plejetiltag, der vil kunne gavne den meget lille bestand. Ved Kvorning Mølle har afgræsningen et noget tilfældigt præg og er ikke foretaget nogle år. Ved Hammershøj Kær er den mest oplagte trussel afvanding, idet nærliggende grøfter muligvis afvander for dybt.

Potentielt levested

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle oplagte arealer ved de 4 kendte levesteder er taget med. Det potentielle levested vurderes at udgøre op til ca. 3 ha med mose/væld.

3.6 EF-fuglebeskyttelsesområder

NATURA 2000 området omfatter de to EF-fuglebeskyttelsesområderne F14 og F24.

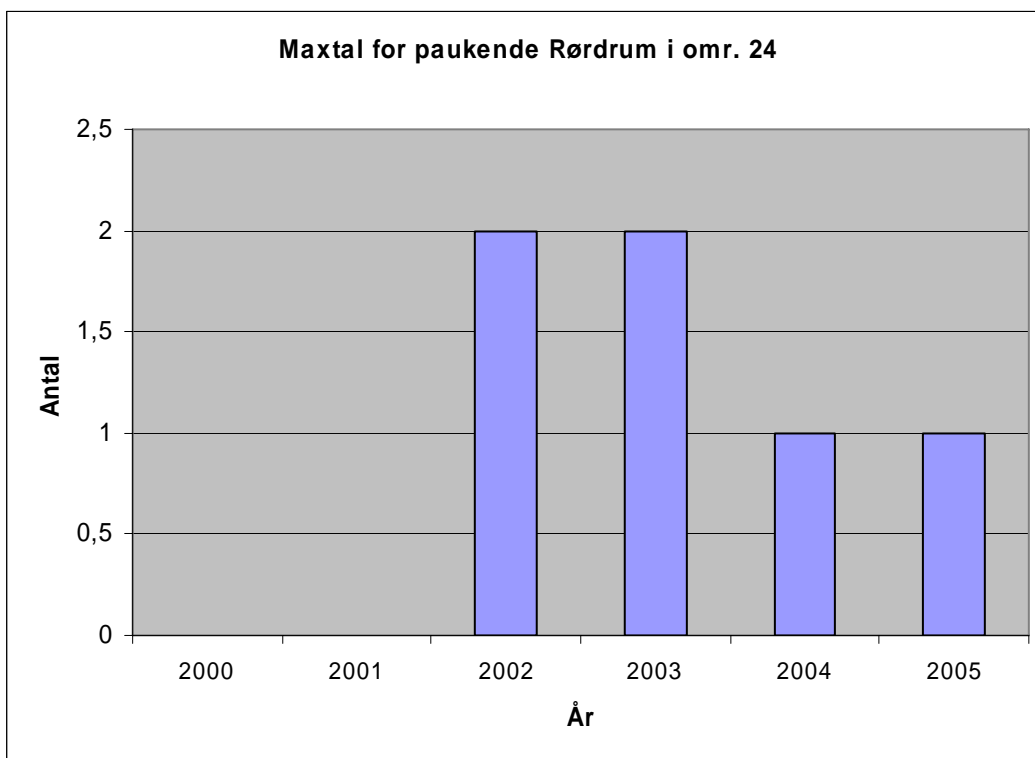
Områderne omfatter vandarealerne Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning samt de nederste dele af ådalene omkring Fiskbæk, Skals og Simsted åer. Dette omfatter primært arealer med fersk eng og rørskov samt lidt dyrkede landbrugsarealer. Områderne er udpeget på baggrund af en række nationalt såvel som internationalt truede fuglearter primært tilknyttet vandarealerne og deres nærmeste omgivelser.

I det følgende gennemgås de enkelte arter i udpegningsgrundlaget. Figurer og kort viser alene arterne i de fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er med i udpegningsgrundlaget.

Rørdrum:

Bestand:

Paukende rørdrum er et forholdsvis nyt fænomen i området, og det vides ikke om de paukende hanner har haft held til at tiltrække hunner og gennemføre yngleforsøg, eller der er tale om enlige hanner. I rørskoven ved udløbet af Skals Å i Hjarbæk Fjord har der hvert forår siden 2002 stået en paukende fugl, men der i 2002 og 2003 også hørt fugle ved hhv. Ørslevkloster Sø og Strandet Vig.

Foreløbig

Rørdrum er afhængig af større arealer af uforstyrret rørskov med stabil høj vandstand (min 15 cm) i yngletiden (1/2 – 1/6). Rørskovsarealerne omkring Hjarbæk Fjord er forholdsvis små og smalle, og arten lider muligvis under menneskelige forstyrrelser. Rørskoven langs fjorden er typisk ret tør i bunden og er derfor muligvis uegnet til yngleplads. Tørre somre og hårde vintre med lang tids isdække er også meget afgørende for artens bestandsstørrelse.

trusselvurdering:

Potentil

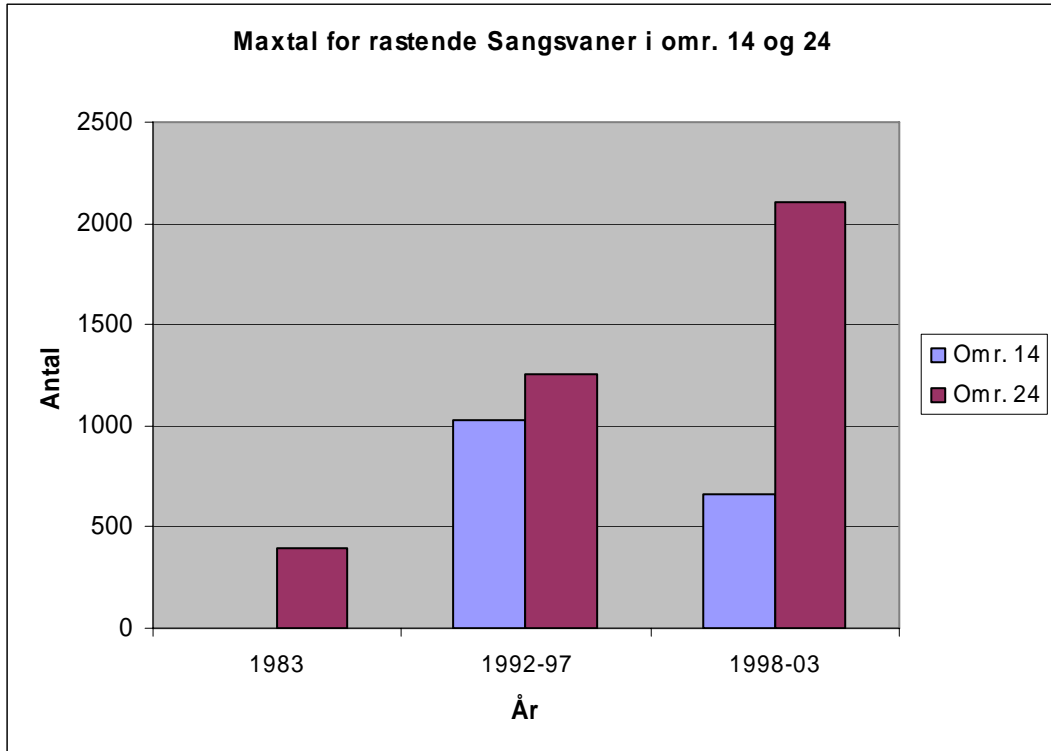
Potentielle levesteder ses på kortet. Der er medtaget arealer med eksisterende, tæt rørskov velegnet til skjul og evt. reder samt lavvandede åbne vandflader i kanten af rørskoven til fouragering. I alt vurderes det potentielle levested højest at udgøre ca. 73 ha i område F24.

levested:

Sangsvane

Bestand:

Antallet af rastende fugle i områderne varierer en del. Der mangler data fra mange år, og det er derfor svært at vurdere udviklingstendensen. En del (nogle hundrede) svaner fouragerer typisk på marker i området – især på Lynderupgårds enge, i Simested Ådal, i Skals Ådal, i Kvols Vig og i Strandet Vig. I perioder med isdække på fjorden ligger svanerne typisk ved udløbet af Skals- og Simested åer, i Kvols Vig, Strandet Vig og ved Virksund-dæmningen.

Foreløbig

Ved fortsat sikring af raste- og overnatningspladser inden for området er der ikke de store kendte trusler for artens bevaringsstatus.

trusselvurdering:

Potentielt

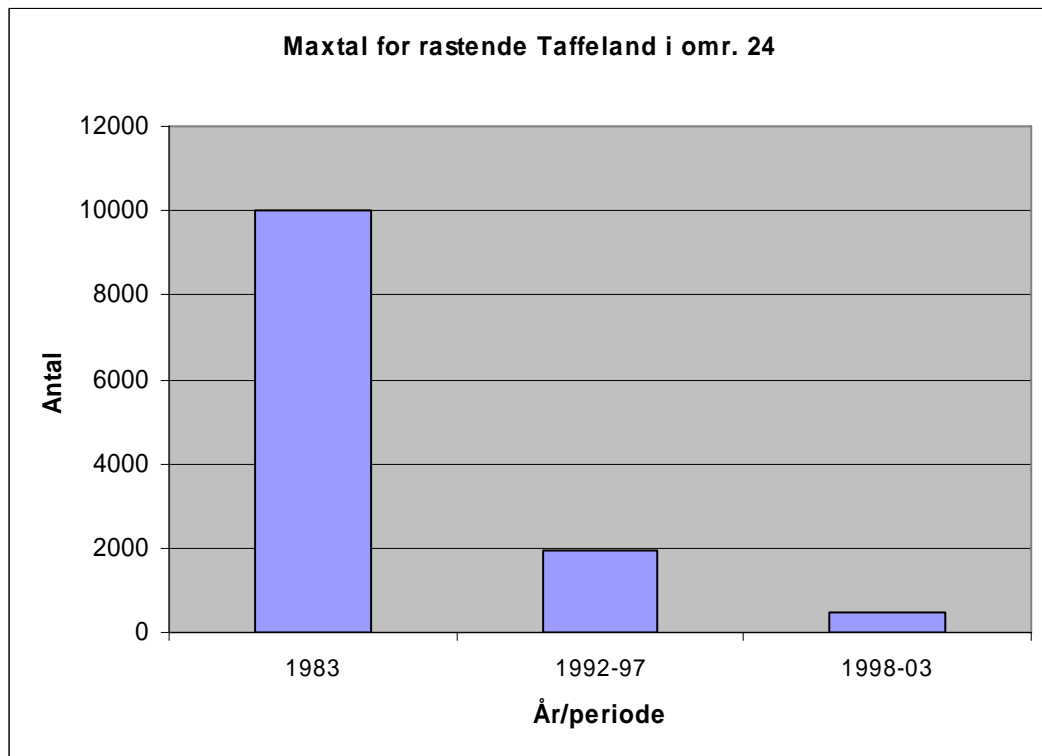
Potentielle levesteder ses på kortet. Alle arealer inden for områderne er taget med. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 11.750 ha.

levested:

Taffeland:

Bestand:

Antallet af rastende Taffelænder i Hjarbæk Fjord er faldet meget siden det oprindelige udpegningsgrundlag på 10.000 fugle (1983), der svarer til den samlede nutidige danske vinterbestand. Der er så vidt vides ikke tilnærmelsesvis set så mange fugle i området siden.

Foreløbig trusselvurdering:

Arten har brug for en uforstyrret dagrasteplads i nærheden af de natlige fourageringspladser. Der ses ikke at være de store trusler mod arten i området.

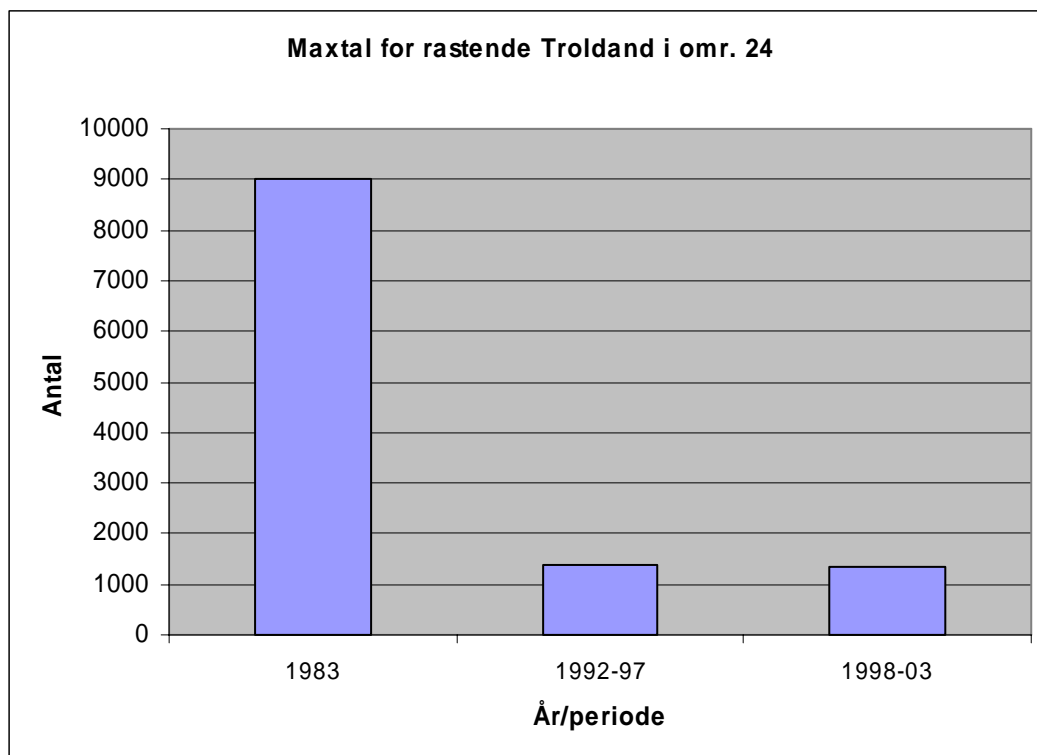
Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle vandflader inden for området er taget med. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 2.500 ha.

Troldand:

Bestand:

Antallet af rastende Troldænder i Hjarbæk Fjord er faldet meget siden det oprindelige udpegningsgrundlag på 9.000 fugle. Der er så vidt vides ikke tilnærmelsesvis set så mange fugle i området siden.

Foreløbig trusselsvurdering:

Arten har brug for en uforstyrret dagrasteplads i nærheden af de natlige fourageringspladser. Der ses ikke at være de store trusler mod arten i området.

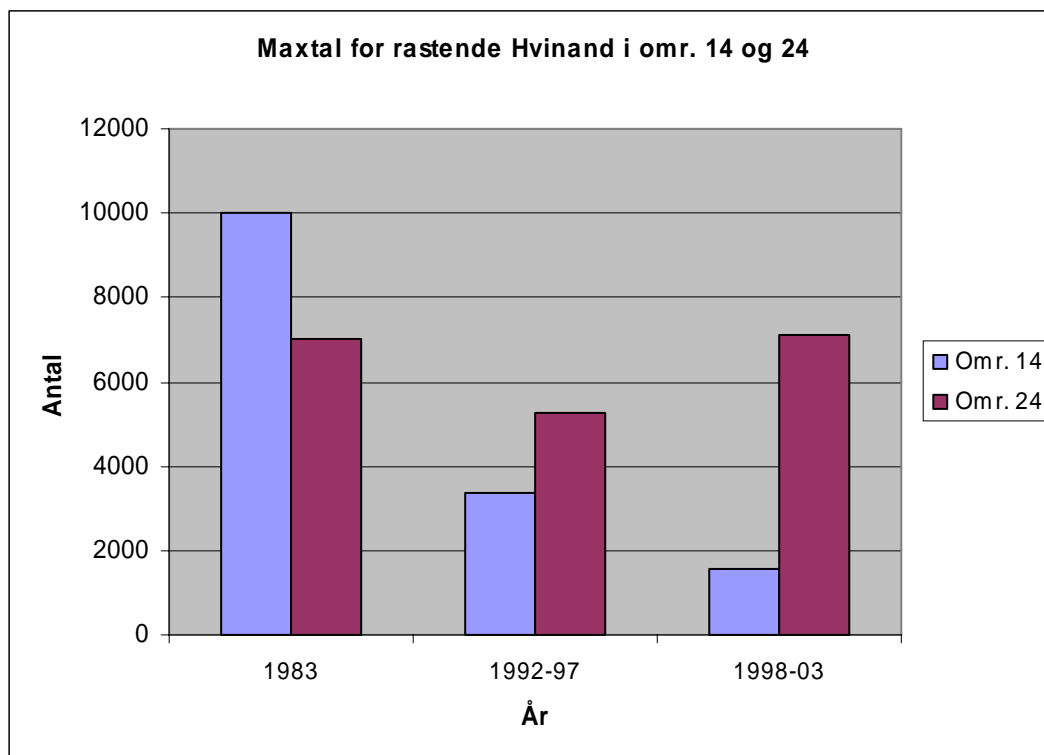
Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle vandflader inden for området er taget med. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 2.500 ha

Hvinand:

Bestand:

Arten fouragerer på invertebrater og småfisk på vanddybder på 1-3 m. Fra juli til hen i efteråret raster arten i store antal under fældningen og er i en periode ikke i stand til at flyve. Jf. (16) ses der mange fugle midt i 80'erne og igen i starten af 90'erne. Siden har antallet været faldende. Skiftende salt og ferskvand, og dermed ustabil fødetilgængelighed i Hjarbæk Fjord har uden tvivl haft stor betydning for forekomsten her og kan formentlig forklare de store fluktuationer i bestanden mellem årene. Jf. (11) blev der i august 2005 set min. 9.000 rastende fugle i Hjarbæk Fjord og viser dermed, at der stadig visse år kan være mange fugle i fældeperioden. Oprettelsen af et jagtfrit vildtreservat i Hjarbæk Fjord i 1967 har uden tvivl betydning for Hvinandens anvendelse af området, især om efteråret.

Foreløbig trusselvurdering: Forekomsten af fugle i Hjarbæk Fjord har tæt sammenhæng med salinitet (og dermed forekomsten af myggelarver), vinterens strengthed og sigtedybden (16). Den fortsat dårlige vandudskiftning i Hjarbæk Fjord (pga. Virksunddæmningen) og eutrofiering i fjorden (pga. næringsstoffer fra de 4 store med tilløb til fjorden) bevirker, bundfauna og dermed fødegrundlag for Hvinand er forarmet. Lystsejlads og issejlads kan muligvis også have en forstyrrende effekt på arten.

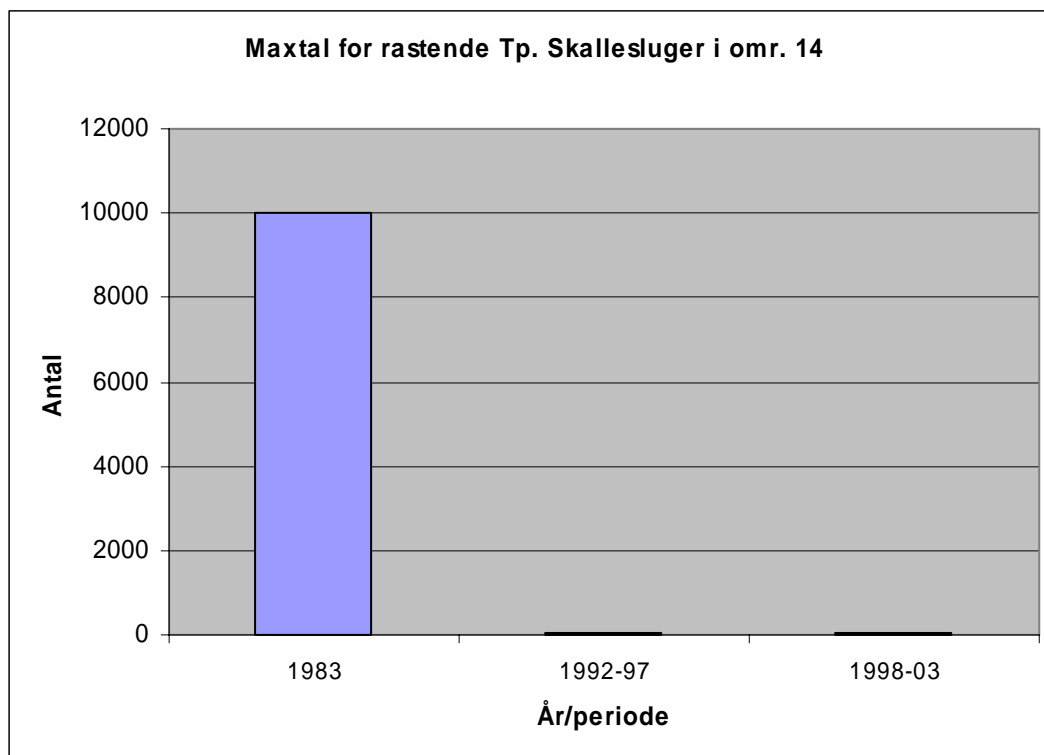
Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle dele af Limfjorden i område F14 og F24 er medtaget. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 9.300 ha

Toppet Skallesluger:

Bestand:

Arten fouragerer på småfisk og rejer på 3-5 m dybde på store dele af Limfjorden. Antallet af rastende fugle er tilsyneladende gået tilbage siden 80'erne. Det meget store tal på 10.000 rastende fugle på udpegningsstidspunktet i 1983 er tilsyneladende ikke tilnærmelsesvist set siden.

Foreløbig trusselvurdering:

Ænderne er afhængige af tilstrækkelige areal på åbent vand med tilfredsstillende fødegrundlag og uforstyrrethed. Surfing og lystsejlad kan være forstyrrende elementer.

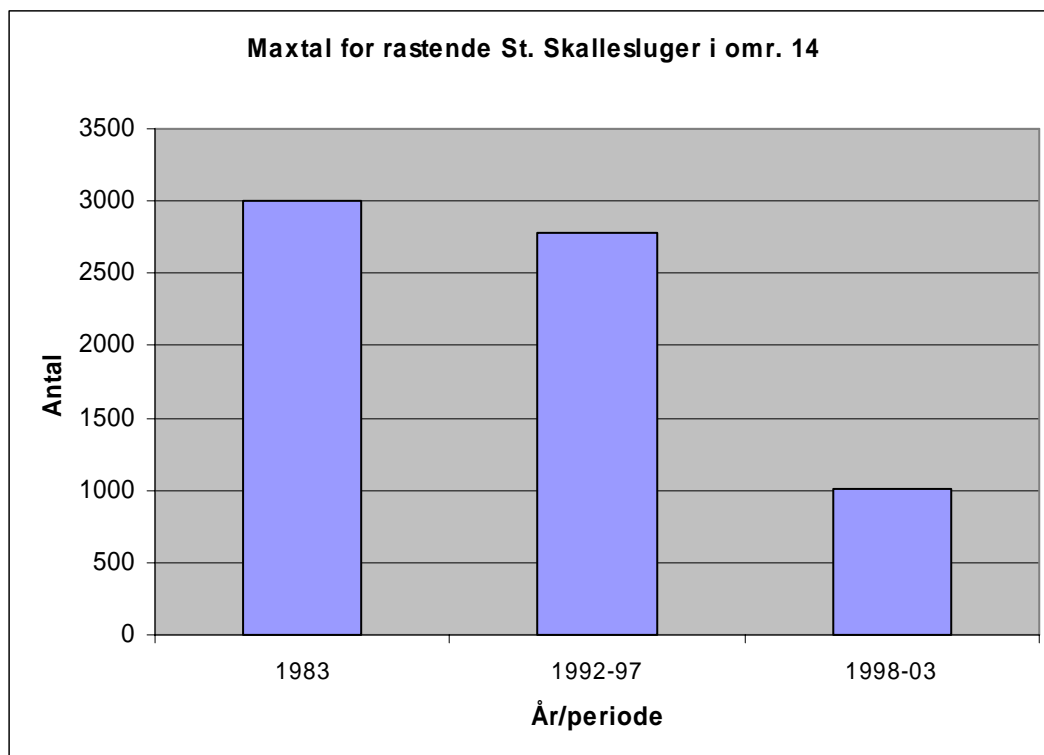
Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle dele af Lovns Bredning (område F14) er medtaget. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 6.900 ha.

Stor Skallesluger:

Bestand:

Arten fouragerer på fisk (ofte ål) på 0-4 m dybde i ferskvand og brakvand. Antallet af rastende fugle er tilsyneladende gået tilbage siden 80'erne. I hht. få nyere tal (siden midten af 90erne) ligger antallet betydeligt under de 3.000 rastende fugle på udpegningspunktet i 1983. Skalleslugerne er kun i området i de allerkoldeste måneder, dvs. normalt fra november-marts (april).

Foreløbig trusselvurdering: Ænderne er afhængige af tilstrækkeligt areal på åbent vand med tilfredsstillende fødegrundlag og uforstyrrethed. Sejlads kan evt. være et forstyrrende element, når fuglene raster ved våger eller iskanten.

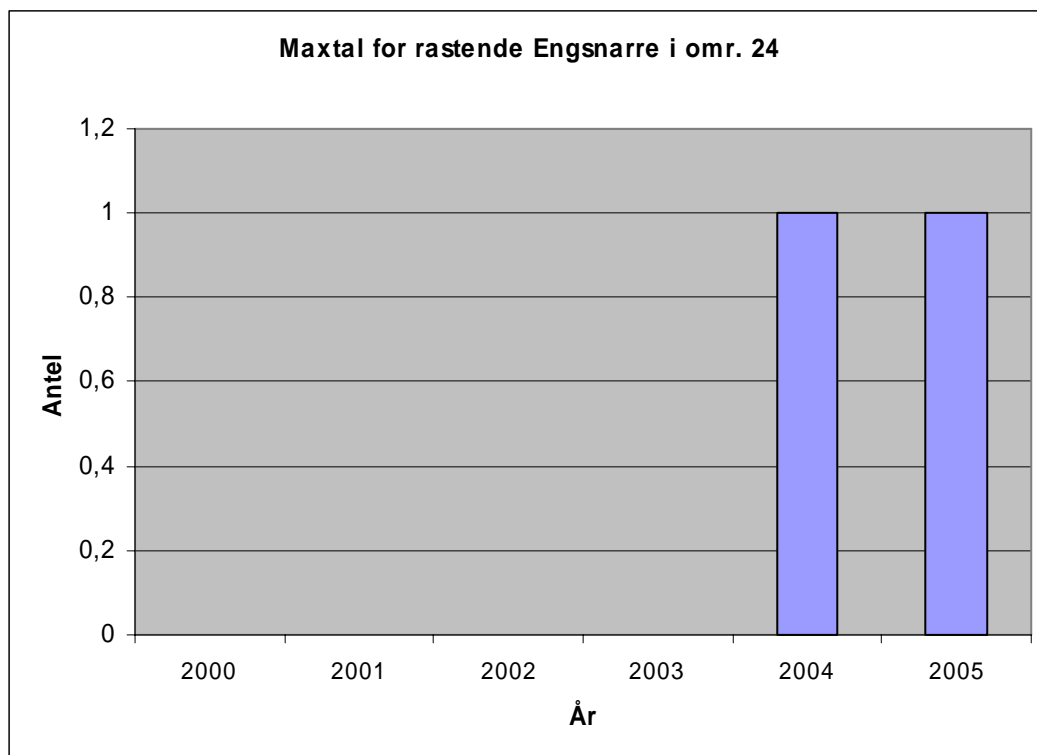
Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle dele af Lovns Bredning (område F14) er medtaget. I alt vurderes det samlede potentielle levested at udgøre ca. 6.900 ha.

Engsnarre:

Bestand:

Den danske bestand har været i fremgang nogle år, men er nu tilsyneladende ret lav igen. Der kendes kun til to observationer af arten inden for område F24. (1 observation i juni/juli 2004 og 1 observation i maj/juni 2005). Observationerne er fra samme sted - på braklagte arealer og tørre enge nær Skals Å. Der er ingen tegn på at arten har ynglet på stedet.

Foreløbig trusselsvurdering: Arten er afhængig af større arealer med fugtig eng/mose, der lades uforstyrret i yngletiden fra ca. 15. maj-1. august. Arten kan også findes på braklagte arealer og i kornmarker, men om arten yngler her er uvist. Arten er meget sårbar for slåning af arealer i yngletiden. På det lokale sted i område F24 ses der ikke at være de store trusler for arten, men området er ret tørt og ligger inde i et pumpelag.

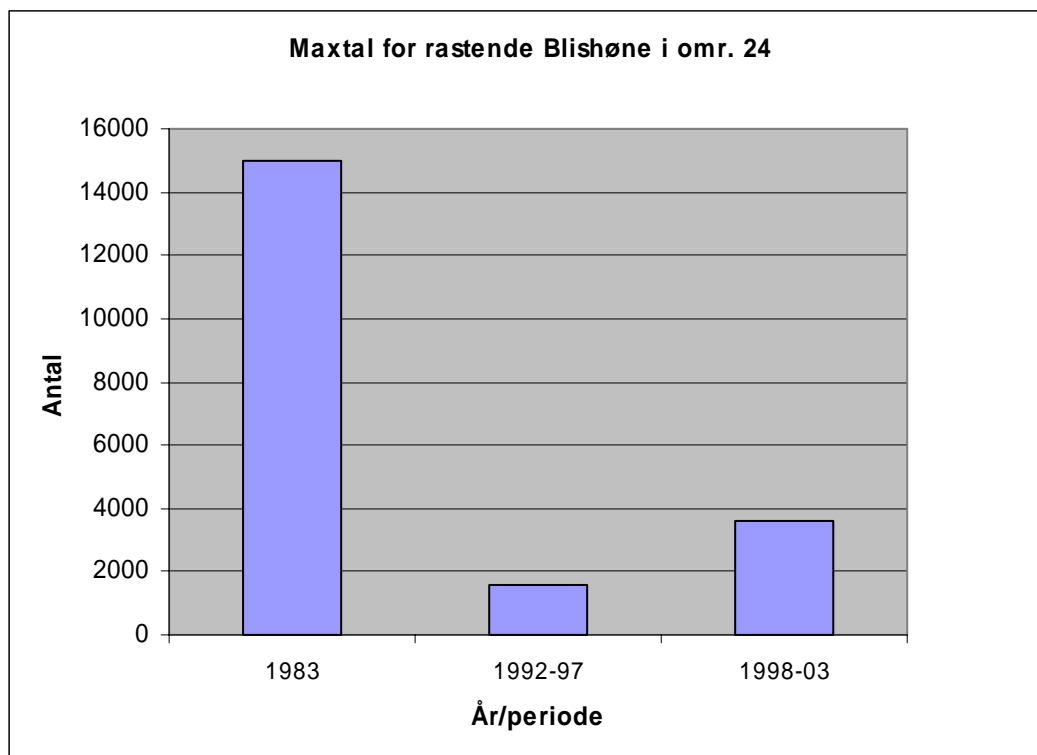
Potentielt levested:

Potentielle levesteder ses på kortet. Alle engarealer omkring Hjarbæk Fjord, langs Simested og Skals åer er taget med. Arealet af det potentielle levested vurderes at udgøre ca. 1.400 ha.

Blishøne:

Bestand:

Arten er primært vegetar og optræder året rundt i Hjarbæk Fjord (16). Antallet af rastende fugle var meget højt i årene umiddelbart efter etablering af dæmningen (1961), men er tilsyneladende gået noget tilbage siden midten af 70'erne. Slusernes åbning i 1991 har ikke ændret på tilbagegangen. Det meget store tal på 10.000 rastende fugle på udpegningsstidspunktet i 1983 er tilsyneladende ikke tilnærmelsesvist set siden.

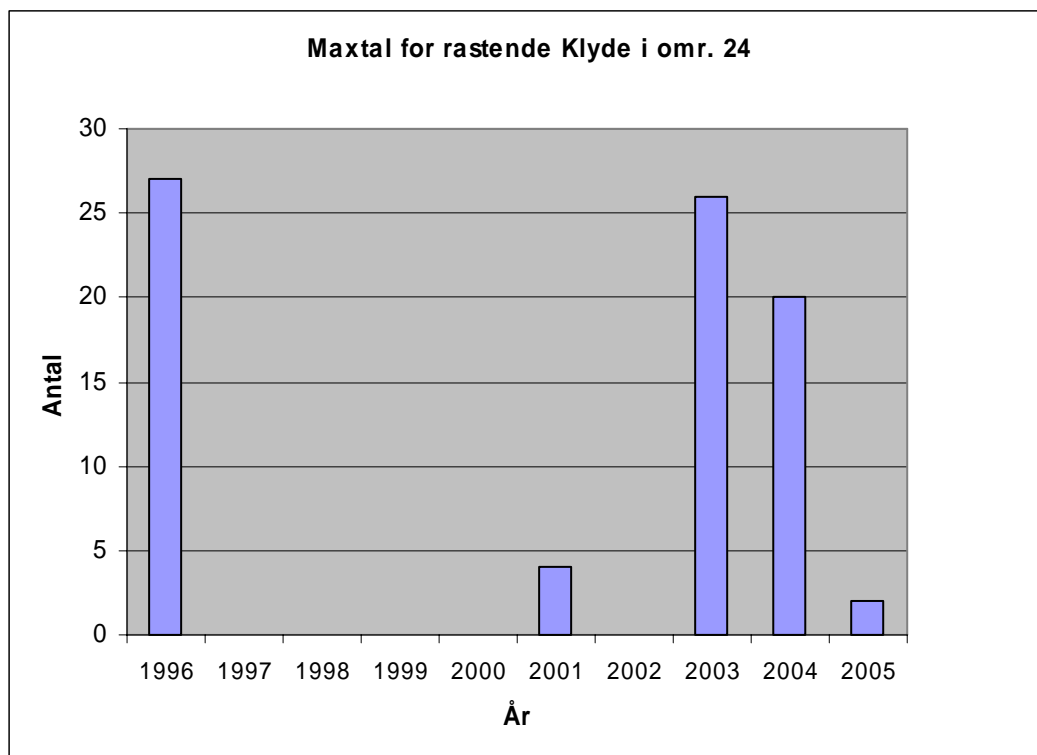
Foreløbig trusselsvurdering: Arten er afhængig af en god bestand af undervandsplanter, og den skiftende situation med fersk og salt er formentlig til ugunst for arten. Tilsvarende er eutrofiering med bortskygning af bundvegetationen problematisk. Kolde vintre med isdække kan gå hårdt ud over bestanden.

Potentielt levested: Potentielle levesteder ses på kortet. Hele vandfladen på Hjarbæk Fjord er taget med. Arealet af det potentielle levested vurderes at udgøre ca. 2.500 ha.

Klyde:

Bestand:

Der er på et tidspunkt sidst i 70'erne registreret 400 rastende fugle i området, men der er ikke siden hen registreret tilsvarende store antal. Forekomsten i området har en noget tilfældig karakter.

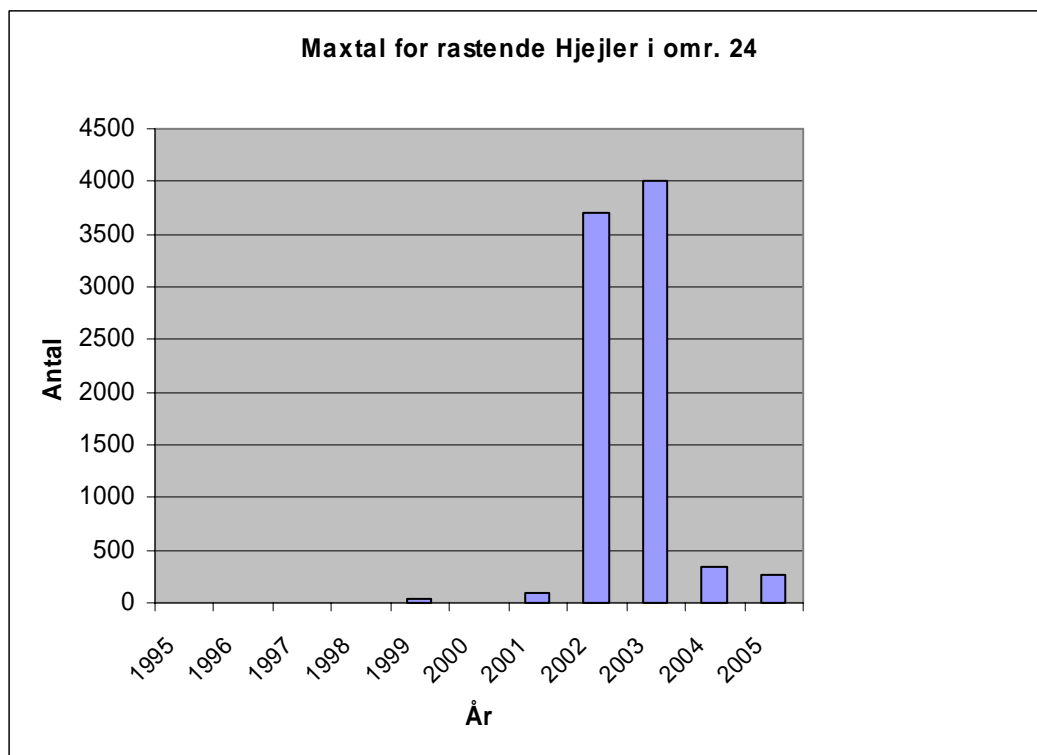
Foreløbig trusselsvurdering: Arten er meget afhængig af våde og afgræssede enge med nærtliggende lavvandede fourageringsområder på rastepladsen. Engene ved Hjarbæk Fjord er typisk uudnyttede, tørre og højt voksende samt ofte med tagrør langs kanten af fjorden. Områderne udgør næppe nogen attraktiv rasteplads for arten. Afgræsning vil formentlig være eneste plejemetode, der vil kunne genskabe egnede arealer for arten til rast og fouragering.

Potentielt levested De potentielle rastepladser ses på kortet. Der er alene medtaget meget lavvandede dele af Hjarbæk Fjord ved udløbet af Simested Å og et par mindre oversvømmede engarealer ved Strandet Vig. Arealet af det potentielle rasteområde vurderes at udgøre max. ca. 60 ha.

Hjejle:

Bestand:

Antallet af rastende fugle i området svinger en del mellem årene. Det kan både skyldes varierende rastepladser for arten samt manglende optællinger. Arten foretrækker lavtvoksende, gerne dyrkede arealer som dagrasteplads. Det mest oplagte område for arten ved Hjarbæk Fjord er Lynderupgårds enge – dyrkede arealer mellem Lynderupgård og Hjarbæk Fjord, hvor op til 4.000 fugle rastede både forår og efterår 2003 samt Skalsådalene vest for Løgstørvejen, hvor 3.700 fugle blev set i efteråret 2002.

Foreløbig trusselvurdering: Arten har brug for uforstyrrede dagrasteplasser og natlige fourageringspladser i form af store lavtvoksende (græs)marker, enge og vadeblader. Der er umiddelbart en del af disse arealer i fuglebeskyttelsesområdet, og der ses ikke at være trusler mod bestanden.

Potentielt levested: De potentielle raste- og fourageringspladser ses på kortet. Der er medtaget lavtvoksende enge og dyrkede arealer. Arealet af de potentielle rasteområder vurderes at udgøre ca. 1200 ha

Konklusion af truslerne mod fuglene

Truslerne er:

- *Tilgroning* af tidligere afgræssede enge m.v. er et generelt problem for Klyde og Hjejle,
- *Eutrofiering af vandarealer*, da det forringer bunddækket af bundplanter i området vandarealer til ugunst for fouragerende blishøns og sangsvaner,
- *For surfing og sejlads* kunne virke stærkt forstyrrende og afholde fuglene fra at anvende større arealer til rast og fouragering i dagtimerne, og
- En *forarmet fiske- og bundfauna i Hjarbæk Fjord* og dårlig vandudskiftning i fjorden forringer forholdene for skalleslugere, Hvinand, Trolldand og Taffeland.

Forsvundne og indvandrede fuglearter

Rørdrum og Engsnarre er muligvis på vej ind i området som faste ynglefugle. Arterne er nu medtaget i udpegningsgrundlaget.

4. Modsatrettede interesser

Søer: Ørslevkloster Sø er pt. naturtype 1150 (kystlaguner og strandsøer). Den har dog potentialet til at være naturtype 3140 (kalkrige søer og vandhuller med kransnålgler). Dette bestemmes af, hvor meget saltvand der trænger ind fra Hjarbæk Fjord.

5. Naturforvaltning og pleje

Nordjyllands- og Viborg amter:

I samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen forsøges der i 2006 at etablere græsning på alle potentielle voksesteder for Gul Stenbræk.

Viborg Amt:

Der er indgået adskillige MVJ-aftaler om afgræsning af arealer inden for habitatområdet. En del overdrev i den østlige del af området er med i et LIFE-projekt, der har til hensigt at pleje overdrevene.

Århus Amt:

(1) For 278 ha af § 3-områderne er indgået MVJ-aftaler, der har naturpleje til formål, (2) Amtet udfører naturpleje i de to fredninger Læsten Bakker og Læsten Kær og Detaljerede oplysninger om plejeindgreb i Århus Amts del af habitatområdet findes i Bilag 2.

6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

3160 (brunvandede søer), 4010 (våde dværgbusksamfund med klokkelyng), 6120 (overdrev på kalkholdigt sand), 6410 (tidvis våde enge), 7120 (nedbrudt højmosé), 7140 (hængesæk) og 7150 (plantensamfund med næbfrø mv. på vådt sand) er registreret men indgår ikke i udpegningsgrundlaget. Arealstørrelsen af hver naturtype og antallet af lokaliteter med de forskellige naturtyper fremgår af tabel 7.1, se endvidere bilag 4.

Havlampret (1095) er fundet i området, men indgår ikke i udpegningsgrundlaget. Den lever i vandløb med vandplaner (3260).

Grøn Kølleguldsmed (findes på habitat direktivets bilag II og IV) er registreret på flere lokaliteter i habitatområdets store vandløb, herunder bl.a. de nedre dele af Skals Å, men er ikke med i udpegningsgrundlaget.

Kildevælds-Vindelsnegl er fundet i kildevæld og rigkær i de øvre dele af Lerkenfeld Ådal (1 lok.), de øvre dele af Simested Ådal (1 lok.) og på nordsiden af Glenstrup Sø (2 lok.) – alle fire lokaliteter er beliggende udenfor det nuværende habitatområde – men det må formodes, at arten også kan findes i selve habitatområdet, ligesom oplysningerne er relevante i forhold til en udvidelse af habitatområdet ved næste revidering.

Stavsild indgår ikke i udpegningsgrundlaget for N30, men bør måske indgå. Fiskerikontrollen har registreret et eksemplar af stavsild i Skals Å i midten af 1990'erne. Tidligere blev der af og til fanget stamsild (sandsynligvis stavsild) i Skals Å. Ved den seneste undersøgelse i Skals Å 2002 er arten ikke registreret.

Blank Seglmos blev i 2007 fundet i en større bestand nær Ettrup Plantage ved Simested Å et par km syd for Aalestrup.

Bestanden vurderes at være moderat til akut truet af tilgroning i pil og birk og som følge af afvanding. Området er tidligere blevet afgræsset, men det sker ikke længere. Området bør ryddes for opvækst, evt. afvanding bør ophøre og arealet bør afgræsses.

Af tabel 6.1 fremgår naturtyper, der registreret, men som ikke indgår i udpegningsgrundlaget.

Tabel 6.1 Naturtyper, der registreret, men ikke indgår i udpegningsgrundlaget. Arealstørrelse og antallet af lokaliteter for hver naturtyper.

Naturtyper	Arealstørrelsen, ha	Antal lokaliteter
4010	1	2
6120	2	1
6410	13	12
7120	22	1
7140	24	62
7150	7	1

7. Manglende viden og yderligere vidensbehov

Habitattypeafgrænsning: Navndrup Møllebæk er ved en fejl først blevet kortlagt ret sent og indgår derfor ikke i det samlede materiale. Det pågældende område er ca. 230 ha stort og udgør således 1 % af habitatområdet. Botanisk er området meget værdifuldt, og overdrevene indgår i et LIFE-overdrevsprojektet.

Søer: Som i vandrammedirektivets basisanalyse indgår kun de særskilt målsatte søer og søer over 5 ha. Alle vandhuller og småsøer mangler derfor i denne basisanalyse.

Vandløb: I vandrammedirektivets basisanalyse indgår kun målsatte vandløb, alle øvrige vandløb mangler derfor i denne basisanalyse.

Der er ikke udført feltundersøgelser med specielt henblik på, at kunne fastslå udbredelse og diversitet af vandløbsplanter i habitatområdet. Derfor er udbredelse og diversitet af vegetationen meget dårligt kendt, den er baseret på den information der kan læses ud fra skemaer udfyldt i forbindelse med udtagning af vandløbsfaunaprøver. Ofte er disse prøver udtaget meget tidligt på året (feb.-april) hvilket er et dårligt tidspunkt når det gælder om at bestemme planternes udbredelse. Endvidere er de pågældende faunaundersøgelser stationsvise undersøgelser, og repræsenterer derfor ikke en længere vandløbsstrækning.

Terrestriske naturtyper:

I forbindelse med kortlægningen af naturtyperne er der i en del tilfælde kun besigtiget omkring besøgspunkter, og der mangler således data fra den resterende del af naturområderne.

Naturtyper i udpegningsgrundlaget udover de 18 NOVANA naturtyper er ikke kortlagte eller kun sporadisk.

8. Bilag

Kort over naturtyper og arters udbredelse kan ses i kortmaterialet.

9. Kildehenvisning

1. Novana 2005. Vegetationen i Fussing Sø, rapport udarbejdet for Århus Amt
2. Miljøtilstanden i Klejtrup Sø 1983-2002, rapport udarbejdet for Viborg Amt
3. Danmarks Søer, Søerne i Nordjyllands og Viborg Amter, Thorkild Høy m.fl., 2004
4. Ørslevkloster Sø 1994, Notat af B. Pedersen, 1995
5. Miljøtilstanden i vandløbene i Viborg kommune, rapport nr. 100 i miljøserien. 1990.
6. Miljøtilstanden i vandløbene i Bjerringbro kommune, rapport nr. 104 i miljøserien. 1990.
7. Miljøtilstanden i vandløbene i Møldrup kommune, rapport nr. 98 i miljøserien. 1989.
8. Miljøtilstanden i vandløbene i Ålestrup kommune, rapport nr. 97 i miljøserien. 1989.
9. Miljøtilstanden i vandløbene i Tjele kommune, rapport nr. 85 i miljøserien. 1987.
10. Fisk i Skal å systemet 2001-2002, rapport udarbejdet for Viborg Amt. 2003
11. Vegetationsundersøgelse i udvalgte vandløb i Viborg Amt- Skals å, Simested å, Mønsted-Jordbro å, Fiskbæk å, Vorning å og Tange å. Rapport udarbejdet for Viborg Amt, 2003.
12. Udsætningsplan for Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord. Nyeste udgave kan findes på www.dfu.dk
13. Udsætningsplan for Simested å. Nyeste udgave kan findes på www.dfu.dk
14. Udsætningsplan for Skals å. Nyeste udgave kan findes på www.dfu.dk
15. Vandrammedirektiv basisanalyse del 2 for Viborg, Nordjylland og Ringkøbing amter. 2005 Link
16. Overvågning af fugle, sæler og planter 1999-2000, med resultater fra feltstationerne. Faglig rapport fra DMU nr. 350, 2001 (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rappporter/FR350.pdf)
17. Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektiv. Faglig rapport fra DMU nr. 462, 2004 (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rappporter/FR462.PDF)
18. Birds of Danish SPAs – trends in occurrence. Skov og Naturstyrelsen 1999. (<http://www2.skovognatur.dk/udgivelser/1999/birds>)
19. Reservatnetværk for trækkende vandfugle. Faglig rapport fra DMU nr. 490, 2004 (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rappporter/FR490.PDF)

20. EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder – kort og områdebeskrivelser. Skov- og Naturstyrelsen 1995 (<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/4E3BC22E-D73A-42BA-B119-D70706129EC8/0/EFfuglebeskyttelsesom.pdf>)
21. Handlingsplan for truede engfugle. Skov- og Naturstyrelsen 2005 (<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/D736A75D-85AE-43BD-82E3-8CA96CB86C6B/6922/533635.pdf>)
22. Truede engfugle, Status for bestande og forvaltning i Danmark. DOF 2003
23. Fuglenes Danmark, DOF 1998
24. Danske Rastepladser for gæs, gåsetællinger 1980-1983, Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen 1986
25. Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet og fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. Faglig rapport fra DMU nr. 457, 2003. (http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR457_2udg_www.pdf)
26. DOF-basen (<http://www.dofbasen.dk>)
27. Rapporter fra Nordjysk Ornitologisk Kartotek, 1990-2004
28. CDrom fra DMU med baggrundsdata til revision af EF-fuglebeskyttelsesområder
29. DOF 1997, Fuglelokaliteter i Viborg Amt
30. Overvågning af EF-fuglebeskyttelsesområder 1987, Skov og Naturstyrelsen, Miljøministeriet 1988
31. Udvikling i fuglebestandene i Hjarbæk Fjord 1967-1993 i relation til miljøforhold og ændret slusedrift
32. Vandrammedirektiv basisanalyse del 2 for Viborg, Nordjylland og Ringkøbing amter. 2005 lagt link ind til rapporten her.
33. Vandmiljø i Limfjorden 2004, Rapport udarbejdet af Ringkøbing, Viborg, og Nordjyllands amter, <http://www.limfjord.dk/rapporter>.
34. Vandmiljø i Limfjorden 2003, Rapport udarbejdet af Ringkøbing, Viborg og Nordjyllands amter, <http://www.limfjord.dk/rapporter>.
35. Bestanden af blåmuslinger i Limfjorden 1993 til 2003, DFU rapport nr. 130-04
36. Fisk, Fiskeri og Epifauna i Limfjorden 1984-2004, DFU rapport nr. 147-05
37. Muslingeudvalgets rapport, I Sammenfatning og anbefalinger, april 2004
38. Temaredegørelse om Hjarbæk Fjord 1996, Viborg Amt
39. Limfjorden i 100 år, klima hydrografi, næringsstoftilførsel, bundfauna og fisk i Limfjorden 1897-2003, Faglig rapport fra DMU nr. xx maj 2006
40. Limfjordens Miljøtilstand. Empiriske modeller for sammenhænge til næringsstoffer, klima og hydrografi. Faglig rapport fra DMU nr. xx maj 2006
41. Statusnotat: Vandmiljø i Limfjorden 2005, Ringkøbing, Viborg og Nordjyllands amter, www.limfjord.dk
42. Fredshavn, J. 2004: *Teknisk anvisning til kortlægning af terrestriske naturtyper*, TA-N3, version 1.01. Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestriske naturdata, Danmarks Miljøundersøgelser. 01-05-2004.
43. Skov- og Naturstyrelsen, juli 2005: *Vejledning til amterne om udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse*.
44. Danmarks Miljøundersøgelser, 2005: Atmosfærisk deposition 2004. Faglig rapport nr. 555.
45. Skov- og Naturstyrelsen, 2003: Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug. Udgivet af Miljøministeriet.
46. Skov- og Naturstyrelsen, 2005: Opdatering af Ammoniakmanualen. Brev til amterne af 15. december
47. Wind, P.: Oversigt over botaniske lokaliteter. 7. Århus Amt. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1990.
48. Bjerregaard, H.: Rust-skæne genfundet på to lokaliteter i Århus Amt. Urt 29 årg. Nr. 4:141-144. Nov. 2005.

Databaser

TILDA: Tilstandsvurdering af Danske naturtyper. Amternes kortlægningsdata 2004-5.

NORA: Registreringsdata fra § 3-områder i Århus Amt.

Atlas Flora Danica-data: Fund af rød- og gulliste arter samt andre sjældne arter.

Rapporter udgivet af Århus Amt

En del af rapporterne ligger i Natur & Miljøs publikationsdatabase på internettet:

<http://www.aaa.dk/aaa/index/serviceomraader/nm/nm-udgivelser/nm-publikationer.htm>

Ekstremrigkær i Århus Amt 1994. Udgivet 1998.

Ekstremrigkær i Århus Amt 2000. Udgivet 2004. <http://www.nm.aaa.dk/publikat/pdf/Ekstremrigkaer2.pdf>

Natur og Miljø i Skals Å oplandet 1996. Udgivet 1997.

Naturkvalitetsplan 2005
Odderen i Århus Amt. Udgivet 2003.

Plejeplaner

Plejeplan for Læsten Kær

Plejeplan for Læsten Bakker

Bilag 1

Eutrofiering

b.1.1. Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel b4.1.1.

Boks:

Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde overfor en (forøget) tilførsel af forsurende eller eutrofierende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver "den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden" Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE¹ (Skov- og Naturstyrelsen, 2003).

Tabel b.1.1. Tålegrænseintervaller for habitatnaturtyperne på udpegningsgrundlaget samt nyfundne habitatnaturtyper (Skov- og Naturstyrelsen 2005).

¹ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha-1år-1) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁷ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha-1år-1

⁸ Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.

⁹ Baseret på tålegrænsen for laver.

¹¹ Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha-1år-1 bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.

Naturtype	Tålegrænse (Kg N/ha)
Vadeflade (1140)	- ¹
* Lagune (1150)	30-40
Bugt (1160)	30-40
Strandvold med enårige (1210)	- ¹
Strandvold med flerårige (1220)	- ¹
Kystklint/klippe (1230)	15-25
Enårig strandengsvegetation (1310)	30-40
Strandeng (1330)	30-40
*Klithede (2140)	10-20 ²
Kransnålalge-sø (3140)	5-10
Næringsrig sø (3150)	- ¹¹

Brunvandet sø (3160)	5-10
Vandløb (3260)	- ¹
Tør hede (4030)	10-20
Enebærkrat (5130)	15-25 ⁵
Kalkoverdrev (6210)	15-25
*Surt overdrev (6230)	10-20
Nedbrudt Højmoser (7120)	5-10
Hængesæk (7140)	10-15 ^{3,7}
Tørvelavning (7150)	10-15 ^{3,7}
*Kildevæld (7220)	15-25 ⁸
Rigkær (7230)	15-25 ³

Som det fremgår af tabel b.1.1 er det særligt rigkær med en væsentlig forekomst af følsomme højmoserarter (7230), nedbrudt højmoser (7120) samt to søtyper (3140 og 3160), der hører til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper med tålegrænser på 5-10 kg N/ha/år. Hængesæk (7140) og tør hede (4030) samt sure overdrev (6230), er ligeledes følsomme overfor kvælstofbelastning og har tålegrænser mellem 10-20 kg /ha/år. Blandt kilderne (7220) ligger tålegrænsen for Paludellavæld i den lave ende af intervallet, dvs. 15 kg N/ha/år.

Øvrige rigkær og kildevæld samt kalkoverdrev, kystskrænter og enebærkrat (7230, 7220, 6210 og 5130) er moderat kvælstoffølsomme med tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. Derimod er naturtyper, der jævnlige overskyldes med næringsrigt havvand ikke særligt kvælstoffølsomme, det gælder bl.a. strandeng (1330), men her skal man være opmærksom på at partier med overdrev på strandvolde o. lign. kan være kvælstoffølsomme. For artsrige forekomster ligger tålegrænsen i den nedre ende af disse intervaller.

For alle skovtyper på udpegningsgrundlaget er tålegrænsen fastsat til 10-20 kg N/ha/år, dog 10-15 kg N/ha/år for lichenrige skove.

b.1.2. N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (DMU, 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. I forhold til husdyrproduktionen er staldanlæg uden ammoniakbegrænsende teknik typisk den største kilde til landbrugets ammoniakfordampning.

I tabel b.1.2 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for årene 2000, 2003 og 2004 beregnet med modellen DEHM-REGINA (Skov- og Naturstyrelsen 2005, Bilag 1 til Ammoniakmanualen. Opdatering af 15. december 2005,

<http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/2003/ammoniakmanualen.htm>).

Tabel b.1.2. Baggrundsbelastningen (i kgN/ha/år) i de kommuner der ligger indenfor NATURA 2000-området. Kvælstof-depositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_x (ammoniak og ammonium), NO_y (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat) og total N (samlet tør- og våddeposition). Skov- og Naturstyrelsen, 2005.

Kommune	NH _x	NO _y	Total N
Bjerringbro	12,8	9,9	22,7
Hobro, Farsø	13,6	10,0	23,6
Mariager	10,1	6,2	16,2
Møldrup	14,1	9,6	23,8
Purhus	10,9	6,0	16,8
Skive	13,8	9,7	23,5
Tjele	12,9	9,9	22,8
Viborg	13,3	9,7	23,0
Ålestrup	14,3	9,6	23,9
Lands gennemsnit	9,1	6,8	15,9

Den gennemsnitlige deposition i de kommuner, hvori habitatområde 30 ligger, er mellem 16,2-23,9 kg N/ha/år, hvilket er en del højere end landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er 10-60 % højere end landsgennemsnittet, hvilket tyder på, at det lokale og regionale husdyrhold har en stor indflydelse på depositionens størrelse. Nedfaldet af NO_x'er er dog også op til 50 % over landsgennemsnittet.

En betydelig del af NH_y-fraktionen består af ammoniak fra lokale husdyrbrug, som er ujævnt fordelt i landskabet. Hertil kommer, at afsætningen af ammoniak på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for habitatområdet. Ruheden af naturarealerne (z₀) er vurderet på baggrund af kortlægningsdata (vedplantedækningen i TILDA). Korrektionen er foretaget ved hjælp af metoden beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Det korrigerede kvælstofnedfald på naturområderne i Natura 2000-området ligger mellem 13,3 og 29,2 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruighed, se figur b4.1.1a og b.

De naturtyper, der ligger i Århus Amts del af habitatområde 30, enten er eller kan være negativt påvirket af luftbåret kvælstof (se tabel b.1.3). Værst ser det ud for sure overdrev (6230), tørre heder (4030), hængesække (7140) og tørvelavninger (7150), hvor den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for hele eller næsten hele arealet (vist med rødt).

Rigkær med forekomst af følsomme højmoserarter, som hører til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper, er registreret flere steder i Bjerregrav Mose og i Skals Ådal, og her er der tale om alvorlige tålegrænseoverskridelser, selvom det ikke fremgår klart af figuren. For de øvrige rigkær (7230) samt kildevæld (7220) og kalkoverdrev (6210) er den

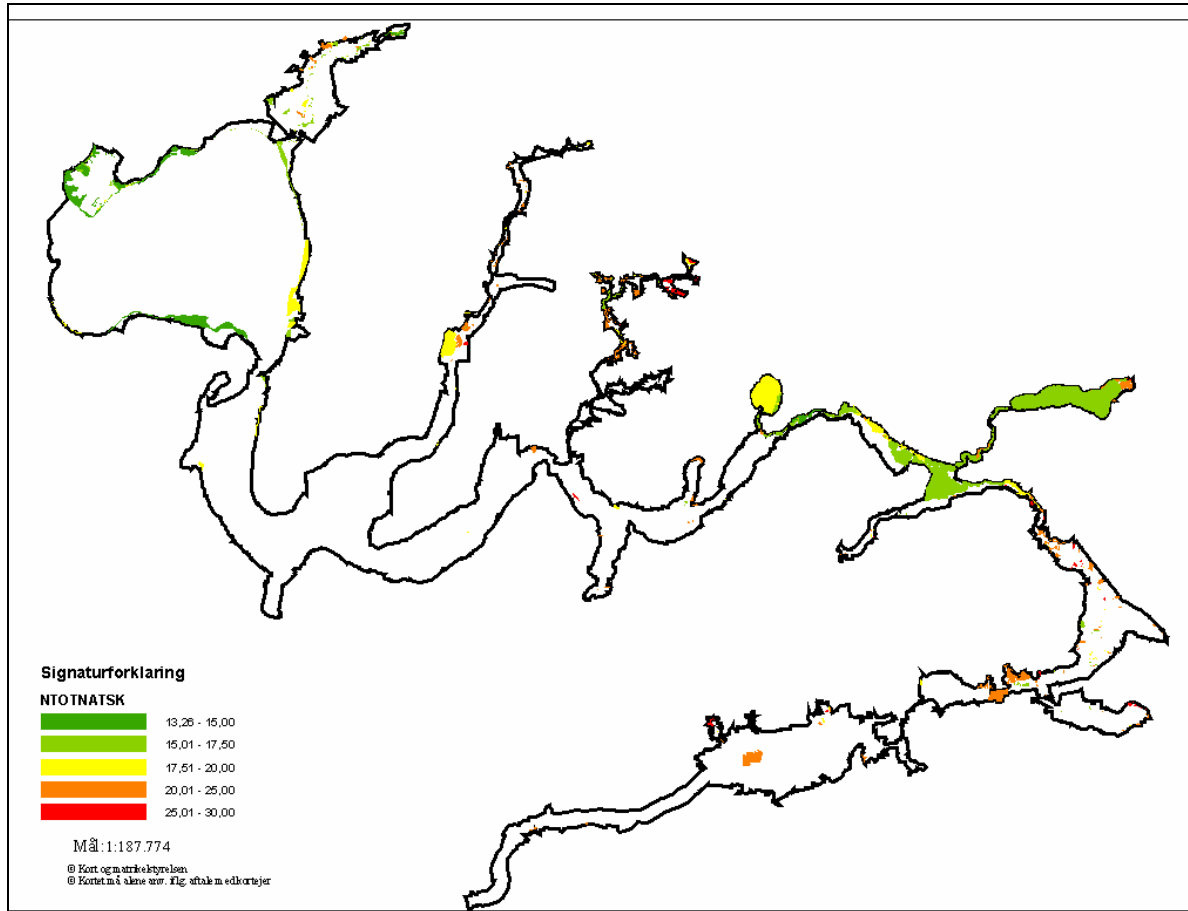
lave ende af tålegrænsesintervallerne overskredet for næsten alle forekomster (vist med gult). Da der ofte er tale om artsrige forekomster og da depositionen de fleste steder ligger i den øvre halvdel af intervallet, formodes tålegrænsen at være overskredet for størstparten af disse naturtyper.

Tabel b.1.3. Vurdering af de kortlagte terrestriske naturarealers belastning med luftbåren kvælstof i Århus Amt i forhold til naturtypernes tålegrænsesintervaller. For hver naturtype er angivet andelen af det samlede areal samt antal forekomster i forskellige intervaller af belastninger. Belastninger hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænsesintervallet (tålegrænsen ikke overskredet) er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænsesintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænsesintervallet) er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænsesintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænsesintervallet) er markeret med rødt.

Århus Amt	N-belastning (kgN/ha/år) i forhold til tålegrænsesintervallet			
	15 - 17,5 kg N	17,5 - 20 kg N	20-25 kg N	25-30 kg N
4030				100% (1)
6210	2% (1)	1% (1)	96% (3)	
6230		1% (2)	93% (7)	6% (4)
7140	2% (3)	15% (15)	52% (19)	31% (5)
7150			100% (1)	
7220	16% (1)		67% (6)	17% (1)
7230	10% (9)	3% (9)	68% (21)	19% (11)

Det skal understreges at der er tale om en foreløbig overslagsberegning, der bør følges op med en mere detaljeret beregning af kvælstofbelastning af de enkelte naturområder samt en modelberegnet tålegrænse. Blandt andet kan der være tale om stor variation inden for de enkelte naturområder som følge af varierende tilgroningsgrad, nærhed til lokale husdyrbrug mv.

Årsagen til eutrofiering af de terrestriske naturarealer i habitatområdet vurderes at være en kombination af ammoniakbelastning fra den lokale husdyrproduktion og luftens generelt forhøjede indhold af kvælstofforbindelser fra regionale, nationale og internationale kilder.

Figur b.1.1. Belastningen med luftbårent kvælstof på de kortlagte habitatnaturtyper i habitatområde 30.

Som det fremgår af tabel b.1.3 er kun strandengene (1330) helt upåvirket af luftbårent kvælstofnedfald, mens alle øvrige naturområder enten er eller kan være negativt påvirket af luftbårent kvælstof. Værst ser det ud for hængesækkene (7140), tørvelavninger (7150) og tørre heder (4030), hvor den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for henholdsvis hele og halvdelen af arealet (vist med rødt).

Også for de sure overdrev (6230), som har tålegrænse mellem 10-20 kg N/ha/år, er den høje ende af intervallet overskredet for en stor del af arealet, mens den lave ende af intervallet er overskredet for den resterende del (vist med gult). Da habitatområdet indeholder mange artsrige sure overdrev med kvælstoffølsomme planter, mosser og laver, der har tålegrænse i den lave ende af intervallerne, må tålegrænsen formodes at være overskredet for størstedelen af de sure overdrev.

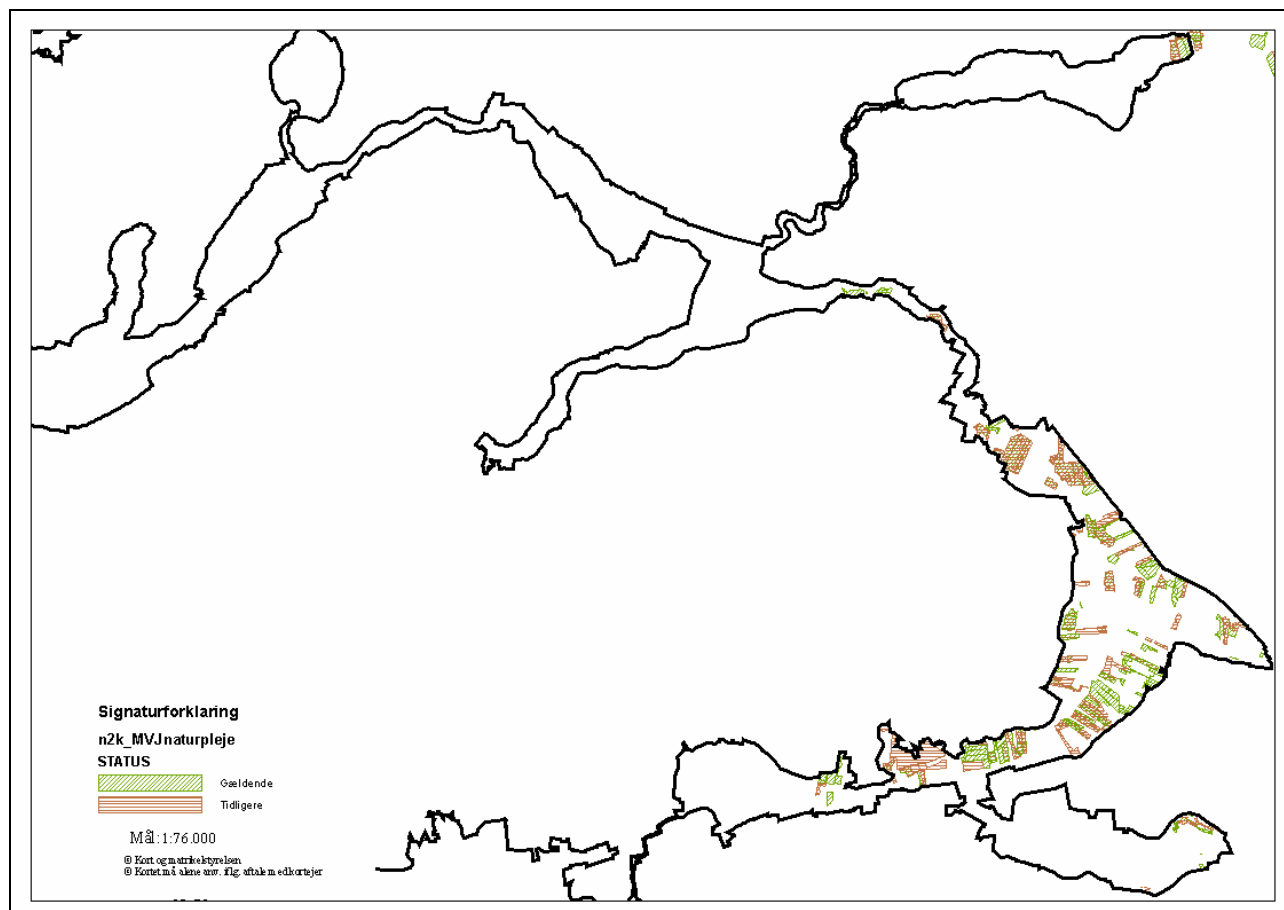
Rigkær med forekomst af følsomme højmosearter, som hører til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper, er registreret flere steder i Bjerregrav Mose og i Skals Ådal, og her er der tale om alvorlige tålegrænseoverskridelser. For de øvrige rigkær (7230) samt kildevæld (7220) og kalkoverdrev (6210) er den lave ende af tålegrænseintervallerne overskredet for næsten alle forekomster. Da der ofte er tale om artsrige forekomster og da depositionen de fleste steder ligger i den øvre halvdel af intervallet, formodes tålegrænsen at være overskredet for størstedelen af disse naturtyper.

Bilag 2

Oplysninger om plejeindgreb

MVJ – naturpleje- og græsningsaftaler

Inden for den del af habitatområdet, der ligger i Århus Amt er på 278 ha af § 3-områderne gældende MVJ-aftaler, der har naturpleje til formål (figur b2.1).

Figur b2.1. Arealer, hvor der er nuværende eller tidligere aftaler om naturpleje i form af MVJ-aftaler.

Amtets naturpleje

Oplysningerne nedenfor stammer fra Jørgen Mejlsø, Århus Amts Naturplejeafdeling.

Område 1: Læsten Bakker

- Omfattende skovning af nåletræ i 1987. Indhegnet til fåregræsning samme år.
- Græsningen har formået at holde uønsket træopvækst nede, og siden slutningen af 90'erne, altså efter godt 10 år, begyndte hedelyngen at brede sig, så den i dag dominerer større partier af den samlede indhegning på ca. 7 ha.
- Omkring år 2000 ophørte fåregræsningen, og i stedet har den ene af ejerne indsat nogle få stykker skotsk højlandskvæg. Græsningen virker stadig efter hensigten, med et moderat græsningstryk gennem hele året. Vintergræsningen er især med at holde hedelyngen forynget.

- Græsningsaftale indgået.
- Læsten Bakker blev fredet i 1953. Herefter udviklede bevoksningerne sig uden hensyn til den afsagte kendelse, og på et tidspunkt var store dele af bakkerne groet til.
- I 1983 blev der iværksat omfattende rydninger og gennemhugninger helt frem til 2003, og der blev opsat hegn og gennemført græsning med kreaturer, som stadig fungerer.
- For øjeblikket klarer lodsejerne af ca. 40 ha overdrev selv at passe hegnene, og amtets opgaver begrænser sig til vinterslåning af den genvækst som kreaturerne ikke har kunnet klare. På to arealer på i alt ca. 5 ha, passer amtet hegnet og foretager vinterslåning af genvækst. Her er indgået græsningsaftaler. Selvom fredningen først og fremmest er en landskabsfredning, ser det ud til at de botaniske interesser også tilgodeses ved det nuværende græsningstryk.
- Pleje på dette niveau bør fortsætte i de nærmeste år fremover. Der er stadig et areal på ca. 4 ha i den oprindelige fredning der bør ryddes, og indhegnes for græsning, når der kan skabes mulighed for det. I forbindelse med gennemførelse af en revision af fredningen, ser det ud til at der komme en del yderligere opgaver som vi dog ikke kender omfanget af.

Område 2: Læsten Kær

- Området Læsten Kær blev fredet i 1969, men groede til i lighed med mange andre fredede arealer.
- I 1990 iværksattes rydninger og gennemhugning af bevoksninger i de tre vestligste parceller (10,5 ha) og der blev opsat hegn til kreaturer.
- Der gennemhugges og ryddes stadig et stykke hver vinter, og græsningstrykket øges for hvert år. Samtidig foretager amtet vinterslåning af genvækst, og hegnene passes. Her er indgået græsningsaftaler.
- Pleje på dette niveau bør fortsætte i de nærmeste år fremover, og den gradvise fjernelse af bevoksningerne ligeledes fortsætte nogle år endnu på de vestlige lodder, og påbegyndes på den østlige (5,5 ha) så snart der er ressourcer til det.

Bilag 3

Data fra rigkær (7230), Århus Amt

Naturtypens arter

Karakteristiske arter

Ifølge fortolkningsmanualen er der 17 kategori 1 arter og 4 kategori 2 arter for rigkær. Heraf er der 2 mosarter, som ikke er registreret systematisk i forbindelse med kortlægningen (Fredshavn 2004 – App. 3).

Der er registreret et stort antal karakteristiske arter ved kortlægningen af Kastbjerg Ådal. Mest bemærkelsesværdigt er et genfund af kategori 2 arten Her til kommer fund af mange små star-arter, se tabel b3.1.1.

Art	Latinsk navn	Antal registreringer	
		Indenfor	Udenfor
skæne, rust-	<i>Schoenus nigricans</i>		1
star, tvebo	<i>Carex dioica</i>	2	
star, stjerne-	<i>Carex echinata</i>	7	
star, blågrøn	<i>Carex flacca</i>	7	
star, håret	<i>Carex hirta</i>	1	
star, krogneb-	<i>Carex lepidocarpa</i>	3	
	<i>Carex nigra var.</i>		
star, almindelig	<i>nigra</i>	22	
star, hare-	<i>Carex ovalis</i>	8	1
star, hirse-	<i>Carex panicea</i>	7	
star, top-	<i>Carex paniculata</i>	14	
star, loppe-	<i>Carex pulicaris</i>	1	
star, næb-	<i>Carex rostrata</i>	22	

Tabel b3.1.1. Karakteristiske arter i følge habitatdirektivet i naturtypen rigkær registreret i Kastbjerg Ådal. Udtræk fra TILDA.

Rød- og gullistede arter

Den nationalt rødlistede rust-skæne er registreret i et rigkær i Skals Ådal. Rust-skæne er opført på den nationale rødliste som sårbar (V) og har hidtil været betragtet som uddød i Århus Amt (Ex på den regionale rødliste).

Herudover er 7 rød- og gullistearter fundet i rigkær i den del af habitatområde 30, der ligger i Århus Amt, jf. tabel b3.1.1. Fundene er gjort ved NOVANA-kortlægningen, regionalt terrestrisk tilsyn samt i inventerede Atlas Flora Danica-ruder.

Tabel b3.1.1. Arter opført på den nationale rød- eller gulliste eller på den regionale rødliste for Århus Amt registreret i naturtypen rigkær i habitatområde 30. Udtræk fra TILDA, NORA (Århus Amts Naturdatabase) og Atlas Flora Danica.

Art		Status				
Dansk navn	Latinsk navn	EU rødliste	DK rødliste	DK gulliste	Regional rødliste	Regional ansvarsart
Rust-skæne	<i>Schoenus ferrugineus</i>		V		Ex	
Eng-troldurt	<i>Pedicularis palustris ssp. palustris</i>			X		
Engblomme	<i>Trollius europaeus</i>			X		
Leverurt	<i>Parnassia palustris</i>			X		
Vibefedt	<i>Pinguicula vulgaris</i>			X		
Butfinnet mangeløv	<i>Dryopteris cristata</i>				R	
Tandet sødgræs	<i>Glyceria declinata</i>				R	

Natura 2000 – Basisanalyse

Udarbejdet af Landsdelscenter Midtjylland for

skovbevoksede fredskovsarealer i:

Habitatområde nr. H30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk

Fuglebeskyttelsesområde nr. F14 Lovns Bredning

Fuglebeskyttelsesområde nr. 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

INDHOLD

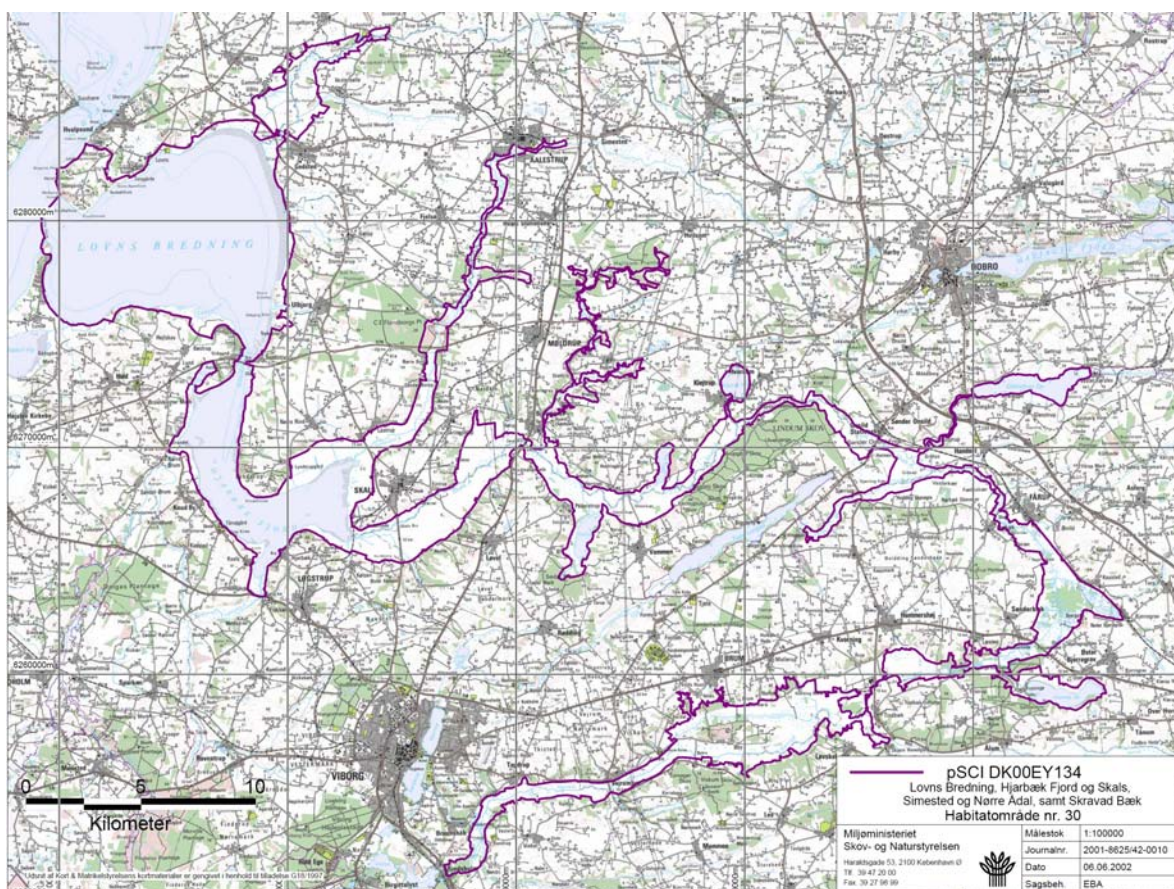
1	Beskrivelse af området	3
2	Udpegningsgrundlaget.....	5
3	Datapræsentation	7
4	Foreløbig trusselsvurdering	7
5	Modsatrettede interesser	8
6	Naturforvaltning og pleje.....	8
7	Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	9
8	Liste over manglende data.....	10
9	Liste over anvendt materiale.....	10
Bilag 1 Kort over registrerede naturtyper/levesteder		11
Bilag 2 Data for naturtyper og arter		12
Bilag 3 Foreløbig trusselsvurdering		28

1 Beskrivelse af området

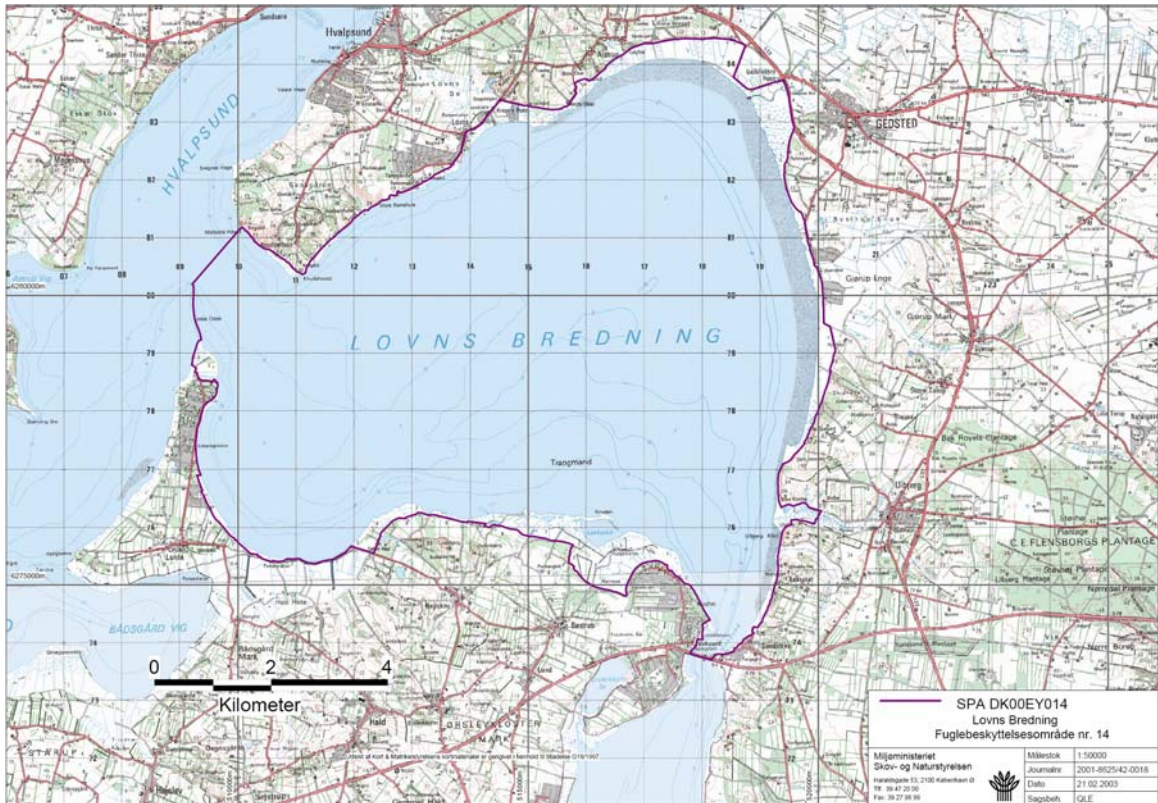
Natura 2000-området Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk er udpeget som både habitatområde nr. H30 og fuglebeskyttelsesområder nr. F14 og nr. F24.

Nr.	Navn	Areal (ha)
H30	Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk	23513
F14	Lovns Bredning	7513
F24	Hjarbæk Fjord og Simested Fjord	4234
	Samlet areal Natura 2000	23513

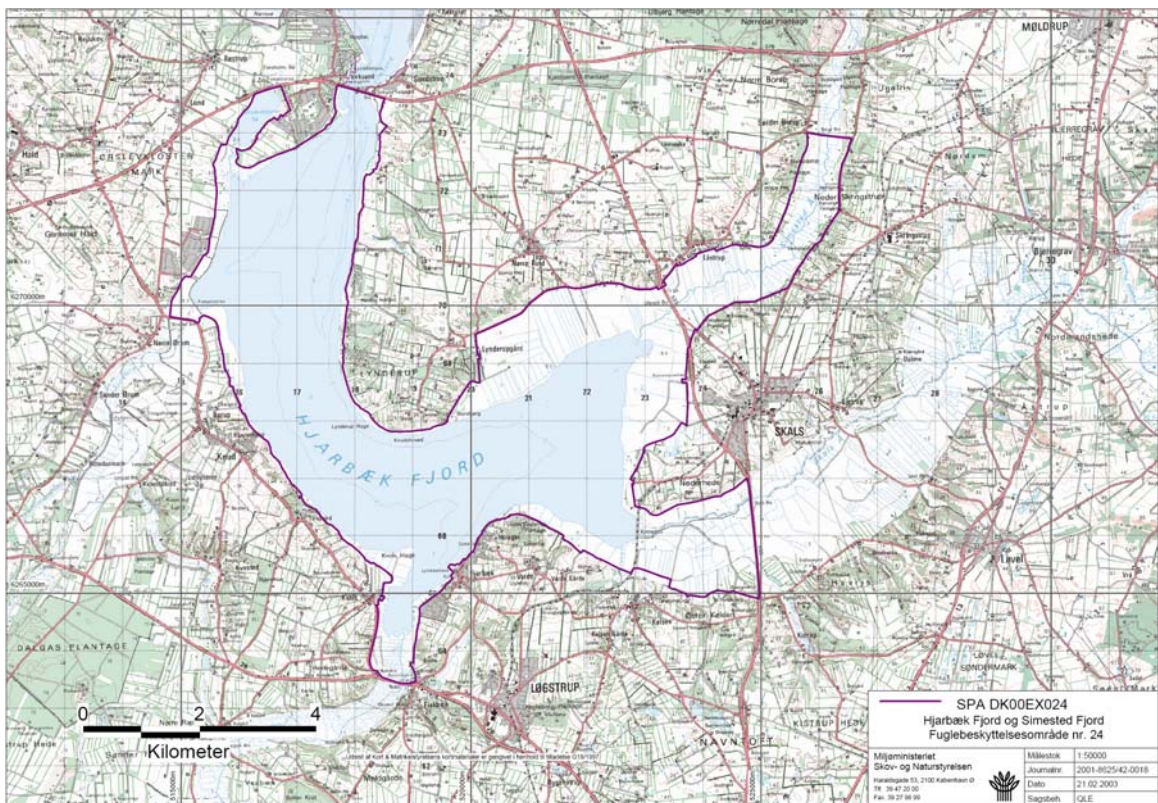
Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. Da habitat- og fuglebeskyttelsesområderne er delvist sammenfaldende, svarer det samlede areal ikke til summen af udpegningerne. Kilde: <http://www.skovognatur.dk/Natura2000/>.

Figur 1.1: Kort over habitatområde nr. H30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk..

Figur 1.2: Kort over fuglebeskyttelsesområde nr. F14 Lovns Bredning

Figur 1.3: Kort over fuglebeskyttelsesområde nr. F24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Skovbevokset areal (ha)

Nr.	Navn	Samlet skovbevokset areal (Top10DK)	Heraf med fredskovspligt	Heraf uden fredskovspligt
H30	Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk	1113	243	870
F14	Lovns Bredning	8	1	7
F24	Hjarbæk Fjord og Simested Fjord	33	1	32
	Samlet skovbevokset areal	1113	243	870

Tabel 1.2. Oversigt over det samlede skovbevoksede areal i de habitat- og fuglebeskyttelses-områder, der er inkluderet i denne basisanalyse. Da habitat- og fuglebeskyttelsesområderne er delvist sammenfaldende, svarer det samlede skovareal ikke til summen af arealerne.

Det samlede skovbevoksede areal i området er opgjort til 1113 ha (Top10DK). Heraf er 243 ha pålagt fredskovspligt, mens de resterende ca. 870 ha er skovbevoksede arealer uden fredskovspligt.

Hele det samlede Natura 2000 område er udpeget som habitatområde H30. Udpegningen omfatter områder i Limfjorden (Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord begge fjordområder er udpeget som fuglebeskyttelsesområder henholdsvis F14 og F24) og 2 åer (Simested Å og Skals Å, inklusiv Skravad Bæk) med udløb i fjorden samt Nørreåen med tilløb til Gudenåen.

Størstedelen af skovarealet i Natura 2000 området ligger på let skrånede ådalsskrænter eller direkte i ådalen. De fredskovpligtige skovbevoksede arealer hvor der er fundet større arealer med skovhabitatnaturtyper er koncentreret om Rindsholm- Skov og Mose, Randrup Skov, Velds Krat, Fussingø, Sødal Skov, Ørnbakke og på Lovns.

Indblandingsgraden af nåletræsarter varierer meget, men generelt er andelen størst på de mest sandede arealer. Der er stor variation i vækstmediet for de fredskovspligtige arealer spændende fra sandjord til lettere lerjorder.

Skovbevoksede tørvemoser (91D0) og Bøgeskove på morbund (9110) findes hovedsagligt i Nørreådalen mens de andre skovnaturtyper findes mere spredt i Natura 2000 området.

2 Udpegningsgrundlaget

Habitatdirektivet fra 1992 har til formål at beskytte naturtyper og arter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU. Til dette formål er der udpeget en række særlige bevaringsområder, de såkaldte habitatområder. Hvert enkelt habitatområde er udpeget med henblik på at beskytte bestemte habitatnaturtyper og arter af dyr og planter. Flere af disse habitatnaturtyper og arter er prioriterede, hvilket medfører et særligt ansvar for beskyttelsen. Habitatnaturtyperne er anført på direktivets bilag I, og arterne på direktivets bilag II.

Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 har til formål at beskytte levestederne for fuglearter, som er sjældne, truede eller følsomme overfor ændringer af levesteder i EU. Til dette formål er der udpeget en række fuglebeskyttelsesområder, hvor disse fugle yngler eller regelmæssigt gæster for at fælde fjer, raste under trækket eller overvintre. Hvert enkelt fuglebeskyttelsesområde er udpeget for at beskytte levesteder for en eller flere af de fuglearter, der er opført på direktivets liste I og artikel 4.2.

Som det fremgår af tabel 2.1 er habitatområde H30 og fuglebeskyttelses-områderne F14 og F24 udpeget af hensyn til 23 habitatnaturtyper og 17 arter.

Nr.	Habitatnaturtype/Artsnavn	Håndtering
1042	Stor kærguldsmed (<i>Leucorrhina pectoralis</i>)	-
1096	Bækklampret (<i>Lampetra planeri</i>)	-
1365	Spættet sæl (<i>Phoca vitulina</i>)	-
1528	Gul stenbræk (<i>Saxifraga hirculus</i>)	-
1140	Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	-
1150	*Kystlaguner og strandsøer	-
1160	Større lavvandede bugter og vige	-
1210	Enårig vegetation på stenede strandvolde	-
1220	Flerårig vegetation på stenede strande	-
1230	Klinter eller klipper ved kysten	-
1310	Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand	-
1330	Strandenge	-
2140	*Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	-
3140	Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger	-
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	-
3260	Vandløb med vandplanter	-
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	-
5130	Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	-
6210	Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)	-
6230	*Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	-
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	-
7230	Rigkær	-
9160	Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund	+
9190	Stilkegeskove og krat på mager sur bund	+
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	+
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	+
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	+/-
1318	Damflagermus (<i>Myotis dasycneme</i>)	+/-
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)	+/-
A038	Sangsvane	-
A021	Rørdrum	-
A122	Engsnarre	-
A132	Klyde	-
A140	Hjejle	-
A069	Toppet skallesluger	-
A070	Stor skallesluger	-
A059	Taffeland	-
A061	Troldand	-
A067	Hvinand	-
A125	Blishøne	-

Tabel 2.1 Oversigt over de habitatnaturtyper og arter, som er på udpegningsgrundlaget. En stjerne angiver, at naturtypen/arten er prioriteret af EU.

- : betyder, at naturtypen/arten behandles i amtets eller de marine basisanalyser.

+ : betyder, at naturtypen/arten behandles i denne basisanalyse.

Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af 7220 *Kilder og Væld med kalkholdigt (hårdt) vand supplerer amtets kortlægning af denne habitatnaturtype. Samme forekomst kan være kortlagt af både amtet og Skov- og Naturstyrelsen.

3 Datapræsentation

Denne basisanalyse indeholder oplysninger om habitatnaturtyper og levesteder for arter på de *skovbevoksede, fredskovspligtige arealer* i Natura 2000 området. Oplysningerne stammer primært fra Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af habitatnaturtyper og arter, der er gennemført i 2005 og 2006. Kortlægningen er foretaget på baggrund af ”Tekniske anvisninger for kortlægning og registrering af skovnaturtyper og levesteder for arter i Natura 2000 områder” (Skov & Landskab 2006a). Desuden har især arterne gennem årene indsamlet en del data om naturtyper og arter, bl.a. gennem NOVANA¹.

Hermed en oversigt over de data, der er grundlaget for denne basisanalyse:

Nr.	Habitatnaturtype/art	Kortlagt areal (ha) / bestandstørrelse (stk)	Bilag
9160	Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund	35,6	2.1
9190	Stilkegeskove og krat på mager sur bund	32,7	2.2
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	8,8	2.3
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	22,1	2.4
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	0,3	2.5
1318	Damflagermus (<i>Myotis dasycneme</i>)	-	2.6
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)	-	2.7

Tabel 3.1. Oversigt over den del af udpegningsgrundlaget, som er mere detaljeret beskrevet i bilag 2.

På de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer i H30 er der i alt kortlagt 99,5 ha naturtyper som er på udpegningsgrundlaget. Der er registreret 38,0 ha habitatnaturtyper, der ikke er på udpegningsgrundlaget, se afsnit 7.

I bilag 1 findes kort, som viser beliggenheden af habitatnaturtyperne på de skovbevoksede fredskovsarealer.

4 Foreløbig trusselsvurdering

I direktiverne er der krav om at fastholde eller genoprette ”gunstig bevaringsstatus” for de habitatnaturtyper og arter, som områderne er udpeget af hensyn til.

Derfor er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod habitatnaturtyperne og arter i Natura 2000 området, som er præsenteret i bilag 3. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden.

Det fremgår af bilag 3, at væsentlige trusler i området er følgende:

- Eutrofieringen vurderes at være en aktuel trussel i skovkanter og overgangszoner. Den gennemsnitlige deposition i den indre del af skovene ligger i den høje ende af tålegrænse-intervallet for skovnaturtyperne og kilder og væld (7220). Supplerende modelberegninger kan afsløre, om tålegrænsen er overskredet i den indre del af skovene

¹ NOVANA: Det nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur

- Der er behov for at undersøge anvendelsen af stævningsdrift nærmere for at sikre at anvendelsen er stabil eller stigende
- Samlet vurderes de invasive nåletræarter at udgøre en potentiel trussel på længere sigt mod skovnaturtyperne i området, særligt udsat er ege-blandskove (9160)
- Indvandring af skyggetålende træarter som bøg kan med tiden konvertere det lysåbne stilkege-krat (9190) til bøgeskov på morbund (9110)
- Der er behov for at undersøge kronedækningen i området nærmere for at konstatere om den lave kronedækning udgør en trussel for skovtyperne i området
- Der er behov for at undersøge bestanden af damflagermus (1318) i området for at sikre at bestanden er stabil eller i fremgang.

5 Modsatrettede interesser

I visse tilfælde kan naturtyper og/eller arter antagelig kun opretholdes på bekostning af andre naturmæssige interesser:

Naturlig succession eller tilgroning kan indebære, at én naturtype udvikler sig til en anden, og drift eller naturpleje kan derfor indebære en konflikt mellem 2 naturtyper. F.eks. kan tør hede (4030) eller surt overdrev (6230) uden græsning udvikle sig til stilkegekrat (9190).

Naturlig succession kan med tiden ændre naturtypen stilkege-krat (9190) til bøgeskove på morbund (9110). Den naturlige udvikling kan stoppes ved en aktiv indsats, hvis man ønsker at bevare egekrattet. Floraregistreringerne fra kortlægningen viser, at der er selvforyngelse af bøg, skovelm og ær i en stor del af egekrattet.

6 Naturforvaltning og pleje

Der foreligger følgende oplysninger om naturforvaltning og pleje af habitatnaturtyper og arter i området:

- *I dette habitatområde ligger der skovbevoksede arealer, som administreres af Skov- og Naturstyrelsen. Skovdriften på arealerne sker efter naturnære principper. Det betyder, at man i driften arbejder målrettet for at sikre et kontinuert skovdække og opretholdelsen af et godt skovklima. Derved kan foryngelse af skoven som helhed basere sig på selvsåning. Med den naturnære skovdrift fortsættes bestræbelserne på helt at undgå pesticider. Anvendelsen af gødning er begrænset til udpegede pyntegrøntsarealer. Den naturnære skovdrift i statsskovene er nærmere beskrevet i "Handlingsplan for naturnær skovdrift i statsskovene". Statsskovene er certificeret efter FSC og PEFC systemerne. Det betyder, at en ekstern part løbende kontrollerer, at skovene lever op til certificeringskravene dvs. en bæredygtig skovdrift.*
- *Skov- og Naturstyrelsen har udlagt størstedelen af de kortlagte skovnaturtypearealer omkring Fussingø Vandmølle der tilhører styrelsen som urørt skov, naturskov, stævningskov eller arealer med plukhugstdrift*
- *Der er indgået egekrataftaler på kortlagte arealer i Rindsholm Skov, Velds Krat og på et mindre areal i Sødal Skov*
- *Inden for følgende fredninger er der kortlagt skovhabitatnaturtyper*
 - *Rindsholm Skov. Register id 000101. Fredningen er fra 1928 og omfatter 23 ha. Formålet med fredningen er at sikre offentlighedens adgang, og bevare skoven som løvskov. Fredningsbestemmelser med særlig relevans for skov er bl.a. at skoven skal bevares som løvskov, således at efterplantning sker med bøge- eller egetræer.*

- *Viskum Skov. Register id 558700. Fredningen er fra 1-3-1974 og omfatter 8,1 ha. Formålet med fredningen er bl.a. at bevare ellesumpen med 2 for Nordjyllands vedkommende, sjælende vældplanter repræsenteret. Fredningsbestemmelser med særlig relevans for skov er bl.a., at indplantning ikke må finde sted, dog at løvskov må plantes. Rødgraner og ædelgraner skal afdrives som juletræer, hvorefter arealet skal overgå til løvskov eller græsning.*
- *Del af Fussingø distrikt. Register id 186401. Fredningen omfatter ca. 100 ha. Fredningsbestemmelser med særlig relevans for skov er bl.a. følgende:*
 - *trægrupper på landbrugs- og engarealer, som er markeret på fredningskortet, samt en elletræbevoksning m.v. ved søbredden skal bevares længst muligt, og i passende omfang søges erstattet med nye træer af de samme arter, når de gamle ikke længere kan bevares.*
 - *skovbryn mod ovennævnte landbrugs- og engarealer må kun forynges med løvtræer.*
 - *langs vejen fra Groveledshus til Fussingø fredes de fritstående løvtræer, mens nåletræerne fjernes løbende. Såfremt nye træer plantes, må dette kun være løvtræer.*
 - *i "Tuemosen" skal gran og fyr fjernes fra birkebevoksningen efterhånden som de indfinder sig.*
 - *i "Gammelhave" fjernes opvæksten af ask.*
- *Tulsbjerge. Register id 458601. Fredningen er fra 3-12-1971 og omfatter 112 ha. Formålet med fredningen er bl.a., at arealerne skal bevares i tilstanden på fredningstidspunktet. Fredningsbestemmelser med særlig relevans for skov er bl.a., at beplantning udenfor de på fredningstidspunktet beplantede arealer ikke må finde sted. Løvskovsbevoksninger må ikke erstattes med nåletræsbevoksninger.*
- *Kystområde ved Limfjorden fra Sundstrup by til et punkt nord for Ulbjerg Klint. Register id 412500. Fredningen er fra 8-10-1969 og omfatter 210 ha. Formålet med fredningen er bl.a., at arealerne skal bevares i tilstanden på fredningstidspunktet. Fredningsbestemmelser med særlig relevans for skov er bl.a. at beplantning ikke må ske udover fornyelse og gentilplantning af allerede beplantede arealer.*
- *Kås Hoved. Register id 077700. Fredningen er fra 28-04-1941 og omfatter 407 ha. Formålet med fredningen er at sikre det landskabeligt og naturvidenskabeligt værdifulde område. Fredningsbestemmelser med særlig relevans for skov er bl.a., at fredskoven nordvest for Kås og Brigsbjerg Krat skal så vidt muligt bevares som i den nuværende udstrækning. Ved eventuel foryngelse må der kun anvendes agern fra skoven eller krattet. Naturfredningsforeningen skal godkende planer om hugst og kulturarbejder (Danmarks Naturfredningsforening 1994).*
- *Mht. naturpleje i H30 henvises til beskrivelse i Viborg Amts basisanalyse.*

7 Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

Nedenfor er anført nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller habitatnaturtyper, der aktuelt ikke udgør udpegningsgrundlag, men som vil skulle vurderes i forbindelse med en kommende revision af udpegningsgrundlagene.

Nr.	Habitatnaturtype/Artsnavn	Areal (ha)
9110	Bøgeskove på morbund uden kristtorn	33,6
9130	Bøgeskove på muldbund	4,4

Tabel 7.1. Arter og habitatnaturtyper, der ikke aktuelt er udpegningsgrundlag, men som er registreret i forbindelse med kortlægningen.

8 Liste over manglende data

Der mangler bestandsoplysninger og kortlægning af levesteder for damflagermus (*Myotis dasycneme*).

9 Liste over anvendt materiale

DMU (2000): Faglig rapport nr. 322: Naturtyper og arter omfattet af EF-Habitatdirektivet.

DMU (2003): Faglig rapport fra DMU, nr. 457, 2. udgave: "Kriterier for gunstig bevaringsstatus".

DMU (2005a): Habitatnøgle, ver. 1.02 Appendiks 4a, 23. juni 2005, DMU.

DMU (2005b): Beskrivelse af danske naturtyper omfattet af habitatdirektivet (Natura 2000 typer), ver. 1.02 Appendiks 4b, af 23. juni 2005, DMU.

DMU (2006): Faglig rapport nr. 582 NOVANA. Arter 2004-2005.

Skov & Landskab (2006a): Tekniske anvisninger for kortlægning og registrering af skovnaturtyper og levesteder for skovlevende arter i Natura 2000 områder". Skov & Landskab, 15. februar 2006.

Skov & Landskab (2006b): Nitratudvaskning fra skovarealer – model til risikovurdering. (P. Gundersen).

Skov- og Naturstyrelsen (1998): Rødliste 1997 over planter og dyr.

Skov- og Naturstyrelsen (2003): Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug. Udgivet af Miljøministeriet. <http://www2.skovognatur.dk/udgivelser/2003/87-7279-537-9/pdf/helepubl.pdf>

Skov- og Naturstyrelsen (2005): Opdatering af Ammoniakmanualen. <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/2003/ammoniakmanualen.htm>

Skov- og Naturstyrelsen 2006: Natura 2000 kortlægning af skovarters levesteder [www.skovognatur.dk/Natura 2000](http://www.skovognatur.dk/Natura_2000)

Skov- og Naturstyrelsen (2007): www.skovognatur.dk/DyrOgPlanter.

Skov- og Naturstyrelsen (2006a): Retningslinier for udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

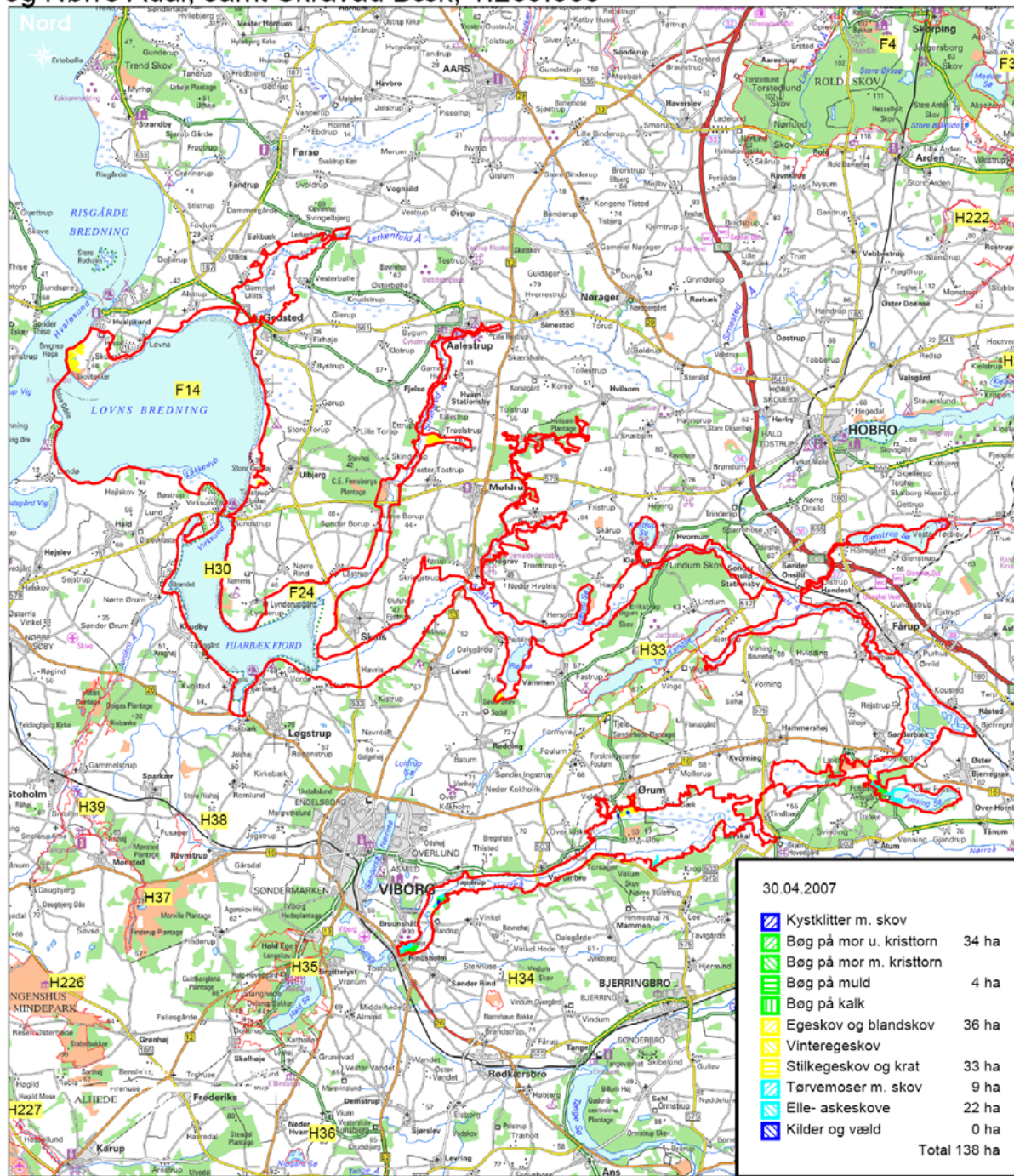
Viborg Amt (2006): Natura 2000-basisanalyse. EF-Habitatområde nr. 30, EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 14 og nr. 24)

Bilag 1 Kort over registrerede naturtyper/levesteder

Bilag 1.1: Kort over habitatnaturtyper

Registrerede skovnaturtyper Natura 2000

H30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk, 1:269.000

Skov- og Naturstyrelsen

Bilag 2 Data for naturtyper og arter

2.1 Data for Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160)

2.1.1 Beskrivelse af naturtypen

Den del af vore egeskove, inklusive ege-avnbøgeskove, (dvs. eg plus avnbøg dominerer kronedækningen af arealet), hvor jordbunden er mere eller mindre rig, og ofte fladgrundet (tidvist vandlidende eller højt grundvand), således at egen trives, mens bl.a. bøg ofte mistrives, samtidig med at vandbevægelse m.v. ikke er tilstrækkelig til at give en rig forekomst af ask.

Plantet (eller sået) skov er undtaget så længe den har plantagekarakter i kraft af ensaldrende træer i rækker. Når en plantet skov er uden plantagekarakter, og rummer enten oprindelig karakteristisk bundflora, sjældne arter eller arter af fællesskabsbetydning (se liste ved nøglen), er den omfattet.

Eksempler på denne type kan være dyrkede egeskove, tilgroningsskove og tidligere græsningsskove på fladgrundet bund, f.eks. i bunden af dale, i fladt terræn eller i nærheden af åbredder, hovedsageligt i de østlige og sydlige dele af landet. Følgende arter er karakteristiske for naturtypen: Stilkeg, avnbøg, navr, småbladet lind, stor fladstjerne, jordbær-potentil, skov-hundegræs og lundranunkel. Disse arters forekomst er ikke afgørende, men hvor de findes er der stor sandsynlighed for at arealet svarer til typen. I veludviklede tilfælde kan endvidere findes majblomst, bølget bunke, liljekonval, krans-konval eller stor frytle.

Definitionerne af typen i CORINE og i direktivets fortolkningsmanual er brede og supplerer delvis hinanden, således at hovedparten af de egeskove, som ikke umiddelbart kan indplaceres til en anden egetype vha. nøglen, må henføres til denne type. Egeskove, der vurderes kun at være egedominerede på grund af stævningsdrift af bøge-ege-skove på veldrænede jorder er ikke omfattet, men kan være omfattet af type 9120. Endvidere er egeskov med rig forekomst af ask og tilknyttet rig flora af kodriver/guldnælde/ramsløg undtaget, idet sådanne skove omfattes af Corine type 41.23, som ikke er på direktivet. Avnbøg kan være træarten med størst kronedækning, men rene eller næsten rene bestande af avnbøg hører ikke med, da det er Corine type 41.A, som ikke er på direktivet (DMU 2005b).

2.1.2 Naturtypens areal

Der er kortlagt et samlet areal på 35,6 ha i H30.

2.1.3 Naturtypens struktur og funktion

Nedenstående data stammer fra Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af habitatnaturtyper.

- Skovstruktur

Selvfornyelse af karakteristiske træarter (mindst 2 planter pr. m²).

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af selvfornyelse i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-30%	31-75%	>76%	I alt
Stilkeg	30,8	4,8				35,6

Kronedækning. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med kronedækning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
		6,9	26,6	2,1	35,6

Etagering (areal med mere end 1 etage). Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med etagering i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
15,5	20,0				35,6

- Dødt ved

Dødt stående træ. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt stående træ pr. ha (dbh > 10 cm, højde > 2 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
3,5	21,4	10,7	35,6

Dødt liggende ved. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt liggende ved pr. ha (diameter > 25 cm, længde > 5 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
15,3	20,2		35,6

- Skovdrift

Jordbearbejdning. Arealet (ha) af hver forekomst er bl.a. fordelt til én af klasserne i tabellen efter andelen af jordbearbejdning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Tegn på						0
Tydelig						0
Nylig						0

Spor efter kørsel med traktose/dybe spor. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af spor efter kørsel i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
35,6					35,6

Stævningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med stævningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn					0,6	0,6
Nylig						0

Græsningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med græsningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn						0
Nuværende					4,8	4,8

Afvanding:

Det samlede areal (ha) er inddelt i følgende klasser mht. afvandingsforholdene:

A: Ingen grøfter

B: Gamle grøfter, ikke fungerende (fyldt op/tilstoppede)

C: Gamle grøfter, fungerende (ikke vedligeholdt indenfor de seneste ca. 6 år)

D: Grøfter vedligeholdte indenfor de seneste ca. 6 år

E: Nye grøfter eller grøfter uddybet indenfor 2 år

A	B	C	D	E	I alt
35,6					35,6

2.1.4 Naturtypens arter

- Karakteristiske arter

Der er registreret følgende karakteristiske arter:

- i 5 meter cirklerne

Art	Areal (ha)*
Stilkeg	35,6
Stor fladstjerne	20,6

* Det samlede areal af forekomsterne, hvor arten optræder i 5 m cirklen

- på det øvrige areal (ha).

Art	Domine- rende	Alm.	Hyppig	Spredte	Få	I alt
Stilkeg	35,6					35,6
Stor fladstjerne			30,8			30,8

- Invasive arter.

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med invasive arter i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Nåletræer*						

* Alle (ikke plantede) nåletræarter undtagen skovfyr, taks og ene

2.2 Data for Stilkege-skov og krat på mager sur bund (9190)

2.2.1 Beskrivelse af naturtypen

Den del af vore egeskove og egekrat (dvs. eg er arten med størst kronedækning på arealet), hvor jordbunden er sur, og stilkeg dominerer.

Plantet (eller sået) skov er undtaget så længe den har plantagekarakter i kraft af ensaldrende træer i rækker. Når en plantet skov er uden plantagekarakter, og rummer enten oprindelig karakteristisk bundflora, sjældne arter eller arter af fællesskabsbetydning (se liste ved nøglen), er den omfattet.

Eksempler på denne type er egeskove på næringsfattig og sandet bund og de fleste egekrat. På øerne er typen sjælden. Følgende arter er karakteristiske for naturtypen: stilk-eg, vorte-birk, dun-birk, alm. røn og bævreasp. Disse arters forekomst er ikke afgørende, men hvor de findes er der stor sandsynlighed for at arealet svarer til typen. I veludviklede tilfælde findes ofte tørst, bølget bunke, blåtop, alm. kohvede, hvid anemone, majblomst, skovstjerne eller ørnebregne. Busklaget er ofte dårligt udviklet, mens der ofte er mange bregner.

På intermediær jordbund vil der kunne findes overgangstyper til 9160, som må indplaceres skønsmæssigt, hvis de ikke umiddelbart kan henføres til den ene eller anden af typerne 9160 og 9190. I sådanne tvivlstilfælde bør man vælge 9190, hvis der er tale om egekrat i skovlovens forstand, og 9160 hvor arealet snarere har karakter af egeskov (DMU 2005b).

2.2.2 Naturtypens areal

Der er kortlagt et samlet areal på 32,7 ha i H30.

2.2.3 Naturtypens struktur og funktion

Nedenstående data stammer fra Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af habitatnaturtyper.

- Skovstruktur

Selvfornyelse af karakteristiske træarter (mindst 2 planter pr. m²).

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af selvfornyelse i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-30%	31-75%	>76%	I alt
Alm. røn	7,2	23,7				30,9
Bævreasp	1,8	29,6				31,4
Dunbirk	1,8					1,8
Stilkeg	32,7					32,7
Vortebirk	14,7	12,9				27,6

Kronedækning. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med kronedækning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
		1,8	16,2	14,7	32,7

Etagering (areal med mere end 1 etage). Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med etagering i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
1,4	31,4				32,7

- Dødt ved

Dødt stående træ. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt stående træ pr. ha (dbh > 10 cm, højde > 2 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
	18,0	14,7	32,7

Dødt liggende ved. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt liggende ved pr. ha (diameter > 25 cm, længde > 5 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
1,4	22,1	9,3	32,7

- Skovdrift

Jordbearbejdning. Arealet (ha) af hver forekomst er bl.a. fordelt til én af klasserne i tabellen efter andelen af jordbearbejdning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Tegn på						0
Tydelig						0
Nylig						0

Spor efter kørsel med traktose/dybe spor. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af spor efter kørsel i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
32,7					32,7

Stævningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med stævningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn						0
Nylig						0

Græsningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med græsningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn						0
Nuværende		12,9		1,9		14,8

Afvanding:

Det samlede areal (ha) er inddelt i følgende klasser mht. afvandingsforholdene:

A: Ingen grøfter

B: Gamle grøfter, ikke fungerende (fyldt op/tilstoppede)

C: Gamle grøfter, fungerende (ikke vedligeholdt indenfor de seneste ca. 6 år)

D: Grøfter vedligeholdte indenfor de seneste ca. 6 år

E: Nye grøfter eller grøfter uddybet indenfor 2 år

A	B	C	D	E	I alt
18,0	14,7				32,7

2.2.4 Naturtypens arter

- Karakteristiske arter

Der er registreret følgende karakteristiske arter:

- i 5 meter cirklerne

Art	Areal (ha)*
Alm. røn	10,8
Bævreasp	22,1
Stilkeg	32,7
Vortebirk	7,2

* Det samlede areal af forekomsterne, hvor arten optræder i 5 m cirklen

- på det øvrige areal (ha).

Art	Domine- rende	Alm.	Hyppig	Spredte	Få	I alt
Alm. røn			23,7	7,2		30,9
Bævreasp	7,2	12,9	11,2			31,3
Stilkeg	32,7					32,7
Vortebirk		12,9	9	7,5		29,4

- Invasive arter.

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med invasive arter i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ingen arter						

2.3 Data for *Skovbevoksede tørvemoser (91D0)

2.3.1 Beskrivelse af naturtypen

Vådbundsskov domineret af birk, skovfyr eller rødgran, som forekommer på relativt næringsfattig og sur bund med et højt grundvandsspejl, typisk på tørvejord. Tørst og alm. røn findes ofte sammen med de øvrige træarter. Der er som regel mosser til stede, ofte i form af tørvemos (Sphagnum). Typen er typisk et successionsstadium med birk i første trægeneration, hvorefter der kan ske indvandring af el eller ask. Bliver el, ask eller pil dominerende, er der tale om andre mere næringsrige typer vådbundsskov. Typen er således ofte et successionsstadium mellem en åben naturtype og en mere stabil sumpskovstype. Det indebærer, at typen hyppigt ikke kan sikres langsigtet på stedet grundet naturlig succession.

Plantet (eller sået) skov er undtaget så længe den har plantagekarakter i kraft af ensaldrende træer i rækker. Når en plantet skov er uden plantagekarakter, og rummer enten oprindelig karakteristisk bundflora, sjældne arter eller arter af fællesskabsbetydning (se liste ved nøglen), er den omfattet. For plantet skov omfattes endvidere kun birkedominerede arealer, og kun sådanne, hvor forholdene vurderet ud fra jordbund og bundflora er så våde, sure og næringsfattige at birken vil selvså sig i højere grad end mere næringselskende træarter.

Typiske eksempler er skov på tilgroet tidligere hængesæk som i dele af Lyngby Åmose, og næringsfattige skovmoser, tilgroet med birk eller nåltræer, som det kan ses i Gribskov og en række andre steder. Ofte findes typen tillige på ødelagte højmoser, som er groet til med især birk.

Følgende arter er karakteristiske for naturtypen: hunde-hvene, dunbirk, grå star, stjerne-star, alm. star, næb-star, tørst, spidsblomstret siv, blåtop, skovstjerne, rødgran, skovfyr, tørvemosser (Sphagnum spp.), tranebær, mosebølle og eng-viol. Disse arters forekomst er ikke afgørende, men hvor de findes er der stor sandsynlighed for at arealet svarer til typen.

Typen findes ofte på og ved højmoser. Forekomst i disses laggzone kan være naturlig, mens forekomst på højmosefladen er unaturlig i Danmark og tegn på nedbrydning af en tidligere aktiv højmose. Ved kortlægning af højmosekomplekser adskilles 91D0 fra højmose (typerne 7110 og 7120) ved at følge grænsen mellem skov og "åben naturtype", d.v.s. over eller under 50 % kronedække af træer. Hvis fx laggzonen af en højmose er groet så stærkt til, at den dækkes af skov (typisk som følge af antropogen dræning, næringstilførsel og lignende), hører den til 91D0 i stedet for til højmose (7110/7120). Arealer, hvor bundfloraen er totalt bortskudt, undtages (DMU 2005b).

2.3.2 Naturtypens areal

Der er kortlagt et samlet areal på 8,8 ha i H30.

2.3.3 Naturtypens struktur og funktion

Nedenstående data stammer fra Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af habitatnaturtyper.

- Skovstruktur

Selvfornyelse af karakteristiske træarter (mindst 2 planter pr. m²).

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af selvfornyelse i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-30%	31-75%	>76%	I alt
Dunbirk		8,8				8,8

Kronedækning. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med kronedækning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
			8,8		8,8

Etagering (areal med mere end 1 etage). Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med etagering i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
8,8					8,8

- Dødt ved

Dødt stående træ. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt stående træ pr. ha (dbh > 10 cm, højde > 2 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
		8,8	8,8

Dødt liggende ved. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt liggende ved pr. ha (diameter > 25 cm, længde > 5 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
	8,8		8,8

- Skovdrift

Jordbearbejdning. Arealet (ha) af hver forekomst er bl.a. fordelt til én af klasserne i tabellen efter andelen af jordbearbejdning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Tegn på						0
Tydelig						0
Nylig						0

Spor efter kørsel med traktose/dybe spor. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af spor efter kørsel i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
8,8					8,8

Stævningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med stævningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn						0
Nylig						0

Græsningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med græsningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn						0
Nuværende						0

Afvanding:

Det samlede areal (ha) er inddelt i følgende klasser mht. afvandingsforholdene:

A: Ingen grøfter

B: Gamle grøfter, ikke fungerende (fyldt op/tilstoppede)

C: Gamle grøfter, fungerende (ikke vedligeholdt indenfor de seneste ca. 6 år)

D: Grøfter vedligeholdte indenfor de seneste ca. 6 år

E: Nye grøfter eller grøfter uddybet indenfor 2 år

A	B	C	D	E	I alt
8,8					8,8

2.3.4 Naturtypens arter

- Karakteristiske arter

Der er registreret følgende karakteristiske arter:

- i 5 meter cirklerne

Art	Areal (ha)*
Blåtop	8,8
Dunbirk	8,8
Sphagnum ssp	8,8
Tranebær	8,8
Tørst	8,8

* Det samlede areal af forekomsterne, hvor arten optræder i 5 m cirklen

- på det øvrige areal (ha).

Art	Domine- rende	Alm.	Hyppig	Spredte	Få	I alt
Alm. star			8,8			8,8
Blåtop	8,8					8,8
Dunbirk	8,8					8,8
Hunde-hvene				8,8		8,8
Rødgran					8,8	8,8
Sphagnum spp.		8,8				8,8
Tranebær			8,8			8,8
Tørst			8,8			8,8

- Invasive arter.

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med invasive arter i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ingen arter						

2.4 Data for *Elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld (91E0)

2.4.1 Beskrivelse af naturtypen

Fugtige til våde arealer i tilknytning til vandløb, eller af anden grund med en vis vandbevægelse, bevokset med (domineret af) rødel og/eller ask. Hyppige ledsagetræarter er dunbirk, skovelm, hvidpil og skørpil. Der er normalt en frodig bundflora med høje urter eller moseplanter, der trives med den rigelige tilgang af vand og næring.

Plantet (eller sået) skov er undtaget så længe den har plantagekarakter i kraft af ensaldrende træer i rækker. Når en plantet skov er uden plantagekarakter, og rummer enten oprindelig karakteristisk bundflora, sjældne arter eller arter af fællesskabsbetydning (se liste ved nøglen), er den omfattet.

Typiske eksempler er ask eller el ved væld, galleriskov langs vandløb (selv en strimmel på én træbredde), ellesumpe med vandbevægelse og askebevoksninger i tilknytning til vandløb. Bevoksningerne er ofte blandede med både el og ask, men dette er ikke et krav.

Følgende arter er karakteristiske for naturtypen: rød-el, grå-el, ask, hvidpil, skør-pil, dun-birk, skov-elm, angelik, vandkarse, engkarse, kær-star, kæmpe-star, akselblomstret star, tyndakset star, skov-star, kåltidsel, elfenbens-padderok, andre padderok-arter, alm. mjøduert, skov-storkenæb, engnellikerod, sværtevæld, lund-fredløs, skov-skræppe, lund-fladstjerne og stor nælde. Disse arters forekomst er ikke afgørende, men hvor de findes er der stor sandsynlighed for at arealet svarer til typen. I veludviklede tilfælde kan endvidere findes alm. fredløs, alm. hæg, gråpil, gul anemone, hjortetrøst, kvalkved, kærtidsel, druemunke, firblad, ægbladet fliglæbe, milturt-arter eller vorterot.

Arealer med stagnerende vand undtages, idet det er en anden Corine type, karakteriseret ved manglende vandbevægelse, mere sur bund og bl.a. følgende plantearter: forlænget star, kærangeløv, butfinnet mangeløv, kongebregne, tørst, tørvemos og dunbirk, d.v.s. det er en overgangstype mod de sure skovbevoksede tørvemoser. Selve vandarealet i form af væld eller vandløb hører til særskilte naturtyper. Se type 7220, Kilder og væld, hvis der vælder frit synligt kildevand frem (DMU 2005b).

2.4.2 Naturtypens areal

Der er kortlagt et samlet areal på 22,1 ha i H30.

2.4.3 Naturtypens struktur og funktion

Nedenstående data stammer fra Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af habitatnaturtyper.

- Skovstruktur

Selvfornyelse af karakteristiske træarter (mindst 2 planter pr. m²).

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af selvfornyelse i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-30%	31-75%	>76%	I alt
Ask		14,9			0,4	15,3
Dunbirk	1,1					1,1
Rødel	13,1	8,6				21,7

Kronedækning. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med kronedækning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
		14,9	1,1	6,1	22,1

Etagering (areal med mere end 1 etage). Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med etagering i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 20 %	20-50 %	51-75 %	76 – 90 %	> 90 %	I alt
16,4		5,6			22,1

- Dødt ved

Dødt stående træ. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt stående træ pr. ha (dbh > 10 cm, højde > 2 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
0,4	7,8	13,8	22,1

Dødt liggende ved. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen efter antallet af dødt liggende ved pr. ha (diameter > 25 cm, længde > 5 m):

< 1 stk/ha	1-5 stk/ha	> 5stk/ha	I alt
7,2	6,8	8,1	22,1

- Skovdrift

Jordbearbejdning. Arealet (ha) af hver forekomst er bl.a. fordelt til én af klasserne i tabellen efter andelen af jordbearbejdning i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Tegn på						0
Tydelig						0
Nylig						0

Spor efter kørsel med traktose/dybe spor. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen af spor efter kørsel i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
22,1					22,1

Stævningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med stævningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn				6,1		6,1
Nylig				3,4		3,4

Græsningsdrift. Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af klasserne i tabellen bl.a. efter andelen med græsningsdrift i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Ophørt, men tydelige tegn						0
Nuværende					0,4	0,4

Afvanding:

Det samlede areal (ha) er inddelt i følgende klasser mht. afvandingsforholdene:

A: Ingen grøfter

B: Gamle grøfter, ikke fungerende (fyldt op/tilstoppede)

C: Gamle grøfter, fungerende (ikke vedligeholdt indenfor de seneste ca. 6 år)

D: Grøfter vedligeholdte indenfor de seneste ca. 6 år

E: Nye grøfter eller grøfter uddybet indenfor 2 år

A	B	C	D	E	I alt
1,5	8,1	12,5			22,1

2.4.4 Naturtypens arter

- Karakteristiske arter i bundvegetation

Der er registreret følgende karakteristiske arter:

- i 5 meter cirklerne

Art	Areal (ha)*
Akselblomstret star	0,7
Alm. mjødurt	9,7
Ask	15,3
Dyndpadderokke	0,4
Engnellikerod	0,7
Kærstar	16
Rødel	21,7
Skovelm	3,4
Stor nælde	10,6

* Det samlede areal af forekomsterne, hvor arten optræder i 5 m cirklen

- på det øvrige areal (ha).

Art	Domine- rende	Alm.	Hyppig	Spredte	Få	I alt
Akselblomstret star		3,4	3,4	0,7		7,5
Alm. mjødurt		3,4	9,7	0,4		13,4
Angelik			3,4			3,4
Ask	0,4	3,4	11,5	5,7		21
Dunbirk	8,1		0,4			8,5
Dyndpadderokke			0,4	5,7		6,1
Engnellikerod			0,7			0,7
Gråel			0,7			0,7
Kærstar		11,5	4,5	0,4		16,4
Rødel	21,7				0,4	22,1
Skovelm				3,4		3,4
Skovpadderokke				0,4		0,4
Skovstar				3,4		3,4
Stor nælde	3,4	0,4	17,8	0,4		22,1

- Invasive arter.

Arealet (ha) af hver forekomst er fordelt til én af de 5 klasser i tabellen efter andelen med invasive arter i % af det samlede areal af hver enkelt forekomst:

Art	< 1%	1-10%	11-25%	26-50%	>50%	I alt
Glansbladet hæg	0,7					0,7
Nåletræarter*	5,7					5,7

* Alle (ikke plantede) nåletræarter undtagen skovfyr, taks og ene

2.5 Data for kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220)

2.5.1 Beskrivelse af naturtypen

Kilder og væld af denne type findes ofte som små delelementer i moser, kær, skov eller overdrev, men kan i visse tilfælde også være bevaret selv i det åbne agerland. Eksempler ses bl.a. i Grejs Ådalen, i randzonen af mosen ved Gentoft Sø samt en del steder i og ved Rold Skov-komplekset.

Udover en række almindelige rigkærsarter kan typen rumme en eller flere af følgende karakteristiske arter, men behøver ikke gøre det: Vibefedt, langakset star, krognæbstar, elfebens-padderok og mosserne *Catocopium nigritum*, *Cratoneuron commutatum*, *C. filicinum*, *Eucladium verticillatum*, *Gymnostomum recurvistrum*, *Drepanocladus vernicosus*, *Philonotis calcarta*, *Scorpidium revolvens*, *S. cossoni*, *Cratoneuron decipiens* og *Bryum pseudotriquetum*.

Følgende andre arter kan endvidere indikere typen ved at være vældindikatorarter: Gul stenbræk, vandkarse, sideskærm, milturter, vinget perikon og mosset *Paludella squarrosa*. Rummer vegetationen ved en kilde rigkærsarter, herunder f.eks. top-star, er det et sikkert tegn på at vandet er hårdt nok til at det er typen.

Væld findes ofte i type 7230 rigkær og i type 91E0 aske/elleskov. I de to naturtyper, som også rummer vældprægede plantesamfund, afgrænses type 7220 som selve kilden (vandareal) og tilhørende vegetation med forekomst af karakteristiske arter eller vældindikatorarter listet ovenfor.

Afgrænsningen mod blødtvandskilder sker lettest ud fra viden om grundvandets hårdhed med grænsen sat ved 8 graders hårdhed. Kilder med gul stenbræk omfattes som udgangspunkt af kildetype 7220, idet Warnckes plantelister og vandkemidata for jyske kilder, herunder dem med gul stenbræk, samt GEUS data for grundvandskemi, viser at både paludella-væld og gul stenbræk-kilder har tilstrækkeligt hårdt vand og relevante følgearter til at de skal henføres til type 7220. Det er følgelig et ret lille og ubetydeligt antal af kilder i DK, som har for blødt vand til type 7220.

Ifølge fortolkningsmanualen dannes der aktivt travertin eller tuf (kildekalk), hvilket der ifølge Professor Erling Bondesen, RUC, stort set altid gør, såfremt vandet er hårdt og der er tale om en kilde/et væld. Dannelsen af kildekalk er dog ofte utydelig for det utrænede øje, og ses ikke altid. I mange tilfælde afsløres dannelse af kildekalk af et gulligbrunt, rødligt eller hvidligt okkeragtigt mere eller mindre løst slam. Ifølge Corine er det ikke alle hårdtvandskilder, der udfælder kildekalk. Der skal således ikke foretages undersøgelser af dannelsen af kildekalk ved afgrænsningen af om konkrete kilder omfattes eller ej.

Der foreslås fastlagt en bagatelgrænse for sumpkilder, således at kun arealer, som på mindst 100 kvadratmeter rummer vand eller tilhørende vældpræget vegetation medtages. Strøm- og bassinkilder bør grundet deres sjældenhed medtages uanset størrelse og vegetation. Hvis kilden/vældet er fuldstændig lavet om til kunstig tilstand, så der ikke er basis for naturlig flora, fauna eller hydrologi, anses det ikke for en naturtype i direktivets forstand (DMU 2005b).

2.5.2 Naturtypens areal

Der er kortlagt et samlet areal på 0,32 ha i H30.

2.5.3 Naturtypens hydrologiske forhold

Vandhuller, kilder og væld:

Arealer med vandhuller, kilder og væld (ha) er inddelt i følgende klasser:

A: Naturlig hydrologi (ingen dræning eller andre forstyrrelser)

B: Overvejende naturlig hydrologi med kun mindre forstyrrelser

C: Delvis genoprettet naturlig hydrologi (ophørt dræning m.v.)

D: Tydelig påvirkning af dræning og/eller opfyldning

E: Helt eller næsten helt tørlagt

A	B	C	D	E	I alt (ha)*
	0,25	0,07			0,32

* Det samlede areal af forekomsterne angives med to decimaler pga. naturtypens størrelse

2.6 Data for Damflagermus *Myotis dasycneme* (1318)

2.6.1 Beskrivelse af arten

En detaljeret beskrivelse af arten kan ses på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside: www.skovognatur.dk/emne/Natura2000.

2.6.2 Levested

Damflagermus sover vintersøvn i blandt andet kalkgruber og klippespalter, ofte hængende i små grupper. Vintersøvnen varer som regel fra oktober til april. Damflagermusene vågner kortvarigt med nogle ugers mellemrum, hvor de parer sig, men sjældent forlader overvintringsstedet.

Det er vigtigt, at der er et meget lavt niveau af menneskelig aktivitet omkring vinterkvartererne, da forstyrrelser kan give tab i dyrenes energiressourcer og dermed mindske chancen for overlevelse.

Sommerkvartererne er i huse eller hule træer i nærheden af søer og vandløb. Føden, der udelukkende består af insekter, jages over vandfladerne eller omkring træer i lav højde. Omkring slutningen af juni finder hunnerne sammen i små kolonier for at føde deres unge. Hannerne lever alene eller i små grupper med andre hanner (Skov- og Naturstyrelsen 2007).

Der henvises til basisanalysen fra Viborg Amt, hvor der er en kortlægning af levesteder for damflagermus i H30 (Viborg Amt 2006).

2.6.3 Bestand

Af DMU's rapport nr. 322 "Naturtyper og arter omfattet af EF-Habitatdirektivet" fra 2000 fremgår følgende: *Bevaringsstatus synes gunstig for de vintersovende bestande i kerneområdet i de jyske kalkgruber og ligeledes gunstig for sommerbestanden i det midtjyske område, uden at det dog vides, hvor stor en del disse bestande udgør af den nationale bestand* (DMU 2000).

I Rødliste 1997 er damflagermus kategoriseret som "sårbar" (Skov- og Naturstyrelsen 1998).

Viborg Amt har registreret arten ved Hobro, Hjarbæk Fjord, dele af Nørreå-dalen og ved Stevnstrup. Arten er desuden kendt fra Fussingø helt tilbage i 1873 (Viborg Amt 2006).

Skov- og Naturstyrelsen har ikke tilstrækkelig viden til at vurdere bestanden af damflagermus i området.

2.7 Data for Odder *Lutra lutra* (1355)

2.7.1 Beskrivelse af arten

En detaljeret beskrivelse af arten kan ses på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside: www.skovognatur.dk/emne/Natura2000.

2.7.2 Levested

Odderen lever i tilknytning til vådområder. Den findes såvel i stillestående som rindende vand i både saltvand og ferskvand. Søer og moser med store rørskovsområder er især velegnede levesteder (DMU 2006).

Der henvises til Viborg Amts basisanalyse, hvor der er en kortlægning af levesteder for odder i H30 (Viborg Amt 2006).

2.7.3 Bestand

I forhold til det øvrige Europa er den danske odderbestand meget isoleret og har en bestandsstørrelse, der gør det usikkert, om den genetiske variation kan opretholdes. Den nationale bevaringsstatus er derfor foreløbigt vurderet som usikker (DMU 2000).

I Røddliste 1997 er Odder kategoriseret som ”sårbar”(Skov- og Naturstyrelsen 1998).

Overvågningsresultater for odder:

Amt	Antal stationer	Antal positive stationer i 1996	Antal positive stationer i 2004
Viborg Amt	118	92 stk. (78 %)	109 stk. (92 %)

Kilde: DMU 2006

Odderen har et af sine kerneområder i H30. Arten blev eftersøgt ifm. NOVANA - overvågningen i foråret 2004. Der blev fundet spor efter odderen på 29 ud af 31 stationer (DMU 2006).

Det vurderes, at odderen er vidt udbredt i habitatområdet, hvor der er et udbredt system af vandløb og søer, og at bestanden af odder er robust og stabil.

Bilag 3 Foreløbig trusselsvurdering

I direktiverne er der krav om at fastholde eller genoprette ”gunstig bevaringsstatus” for de habitatnaturtyper og arter, som områderne er udpeget af hensyn til. For at en habitatnaturtype eller art kan siges at have gunstig bevaringsstatus skal en række kriterier være opfyldt:

En habitatnaturtypes bevaringsstatus anses for “gunstig”, når

- ”det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område er stabile eller i udbredelse”, og
- ”den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dens opretholdelse på lang sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid”, og
- ”bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig.”

(DMU 2003)

En arts bevaringsstatus anses for “gunstig” når

- ”data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levested”, og
- ”artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket”, og
- ”der er – og sandsynligvis fortsat vil være – et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande”.

(DMU 2003)

Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit.

3.1 Reduceret areal

Antallet af plante- og dyrearter på en lokalitet afhænger, alt andet lige, af lokalitetens størrelse, således at et større areal kan oppebære et større antal arter. Store lokaliteter kan desuden typisk indeholde større bestande af de enkelte arter end små lokaliteter.

Reduktion af en naturtypes areal vil derfor betyde, at der først sker en reduktion af bestandsstørrelserne af de enkelte arter, hvorefter nogle af bestandene forsvinder, og endelig vil de enkelte arter begynde at uddø.

Det reducerede areal kombineret med forringede levevilkår i mange af de resterende naturområder har bevirket, at de forskellige plante- og dyrearter i stadig stigende grad får opsplittet deres bestande i mindre og isolerede delbestande. Sådanne små isolerede bestande er betydelig mere udsatte for at uddø end store sammenhængende bestande pga. indavl og tilfældige katastrofer. Når arterne er forsvundet fra sådanne isolerede lokaliteter, vil det ofte være vanskeligt for nye bestande at sprede sig dertil, netop fordi lokaliteterne er isolerede.

Reduktion af arealet af en habitatnaturtype eller en arts levested i skov kan f.eks. skyldes en aktiv konvertering til andre træarter, naturlig dynamik eller ændrede afvandingsforhold. I visse tilfælde kan både naturlig dynamik og genopretning af naturlig hydrologi medføre en acceptabel formindskelse af et naturareal. Således skal betydningen af udvikling af habitatnaturtyperne indbyrdes vurderes i forhold til det samlede areal med hver habitatnaturtype både lokalt, regionalt og nationalt.

3.2 Intensiv skovdrift

Intensiv skovdrift kan være en trussel mod habitatnaturtyper og arter. Det kan f.eks. dreje sig om:

- *Forstyrrelse af jordbund*

Forstyrrelse af jordbunden kan skade habitatnaturtypernes strukturer og arter. Jordbunden kan f.eks. forstyrres ved jordbearbejdning i forbindelse med foryngelse af skov eller kørsel i forbindelse med mekaniseret skovning og udkørsel af træ.

- *Anvendelse af pesticider*

Sprøjtning med pesticider kan skade habitatnaturtypernes arter. Der kan både være tale om anvendelse af pesticider direkte på arealerne og om vinddrift af pesticider fra nærliggende land- eller skovarealer, som sprøjtes.

- *Plantning og efterbedring*

Plantning og efterbedring kan medføre en strukturel ensretning sammenlignet med naturlig foryngelse.

- *Hugst*

Hugstindgreb kan være en trussel, som helt kan fjerne skovnaturtyper og arters levesteder (renafdrift) eller forskyde træartssammensætningen og medføre en strukturel ensretning af bevoksninger.

- *Ophør med naturvenlige driftsformer*

Mange arter og strukturer er knyttet til og afhængige af naturvenlige driftsformer. Det kan eksempelvis være gamle driftsformer som stævnings- eller græsningsskov samt urørt skov. Derfor er ophør af disse naturvenlige driftsformer en trussel mod habitatnaturtyper og arter.

Anvendelse af gødning er behandlet i afsnit 3.3 om eutrofiering, mens *afvanding* er behandlet i afsnit 3.4 om hydrologi.

I bilag 2 er der lavet en sammenstilling af data om de enkelte habitatnaturtyper og arter. Der fremgår følgende af bilaget:

- *Forstyrrelse af jordbund*

Det fremgår af DMU-rapporten ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at arealandelen med uforstyrret jordbund (f.eks. uden jordbearbejdning og kørsel) skal være stabil eller stigende. Jordbearbejdningen må foretages på op til 1/3 af en flade, hvis denne har været jordarbejdet tidligere (DMU 2003).

Der er ikke registreret tegn på jordbearbejdning af de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer i habitatområdet.

- Hugst

Skovnaturtyperne skal have en kronedækningsgrad > 50 % af de træarter, der hører til naturtypen (DMU 2005a).

På baggrund af bilag 2 kan det konkluderes, at der:

- på 24 % af arealet med skovnaturtyper er en kronedækningsgrad > 90 %
- på 53 % af arealet med skovnaturtyper er en kronedækningsgrad på 76-90 %
- på 23 % af arealet med skovnaturtyper er en kronedækningsgrad på 51-75 %

Andelen af det samlede areal med lav kronedækningsgrad (51-75 %) er relativt høj. Der vurderes at være behov for at undersøge kronedækningen i området nærmere for at konstatere, om det udgør en trussel for skovnaturtyperne.

Kronedækningsgraden i resten af området indikerer, at der føres en hugst i området, som ikke udgør en trussel mod sikring af en kronedækningsgrad på > 50 %. Den registrerede kronedækningsgrad omfatter dog alle træarter på arealet, og ikke kun de træarter, der naturligt hører til skovnaturtypen.

- Ophør med naturvenlige driftsformer

Nylig stævningsdrift af mere eller mindre omfattende karakter, er konstateret på 15 % af arealet med elle- og askeskov (91E0) og ikke på andre skovnaturtyper. Samtidig er der registreret ophørt stævningsdrift på 28 % af det samlede areal med elle- og askeskov (91E0) og på 2 % af det samlede areal med ege-blandskov (9160).

Nuværende græsningsdrift er konstateret på 29 % af det samlede areal med egeskove og krat (9160 + 9190) samt på 2 % af det samlede areal med elle- og askeskov (91E0). Der er ikke registreret skovnaturtypearealer med tegn på ophørt græsning.

På baggrund af ovennævnte registreringer af naturvenlige driftsformer er der grundlag for at konkludere, at der er behov for at undersøge anvendelse af stævningsdrift nærmere for at sikre at anvendelsen er stabil eller stigende. Der er ikke grundlag for at konkludere, at der har været væsentlige negative ændringer i arealet med græsningsdrift.

3.3 Eutrofiering

Kvælstof er fra naturens hånd begrænsende næringsstoffer for mange økosystemer. Når et naturområde belastes med ekstra næringsstoffer (eutrofieres), fører det til ændret artssammensætning, fordi konkurrencestærke og kraftigt voksende plantearter (som f. eks. *stor nælde*, *blåtop* og *vild kørvel*) bliver begunstiget på bekostning af lavtvoksende og konkurrencesvage plantearter (såkaldte nøjsomhedsarter).

Eutrofieringen kan blive så kraftig, at naturtypernes tålegrænse² bliver overskredet. Resultatet bliver, at flere af de karakteristiske nøjsomhedsarter forsvinder, og naturtypernes tilstand ændres. Selv små ekstra tilførsler af næringsstoffer kan på sigt føre til ændret artssammensætning. Eutrofiering af naturområder kan ske i form af direkte tilførsel af gødning eller indirekte i form af f.eks. kvælstofdeposition fra luften eller jordfygning fra marker.

² Tålegrænsen er et mål for et naturområdes følsomhed for luftforurening. Tålegrænsen kan defineres som "En kvantitativ vurdering af den belastning med et eller flere forurenende stoffer, hvorunder effekter på udvalgte følsomme elementer af natur og miljø ikke forekommer vurderet med den bedste nuværende viden".

Eutrofiering af skovarealer kan påvises på flere måder, f.eks. ved forekomst af negative strukturer, mange plantearter med god tilpasning til at vokse på næringsrig jordbund eller ved at måle eller modelberegne depositionen af kvælstof fra luften.

Tålegrænser

Alle de registrerede skovnaturtyper i H30 er kvælstoffølsomme med tålegrænser på 10-20 kg N/ha/år. Modelberegninger kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N/ha/år. Tålegrænsen for naturtypen kilder og væld (7220) er angivet til at ligge i intervallet 15-25 kg N/ha/år (Skov- og Naturstyrelsen 2005).

Kvælstof-deposition

Den gennemsnitlige afsætning af kvælstof fra luften er følgende for de enkelte kommuner i H30:

	NH _y (kg N/ha)	NO _x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)
Bjerringbro	12,1	6,3	18,4
Farsø	10,7	5,7	16,5
Møldrup	11,9	5,9	17,8
Purhus	10,9	6,0	16,8
Tjele	11,8	6,0	17,9
Viborg	11,8	6,1	17,9
Lands gennemsnit	9,1	6,8	15,9

Tabel bilag.3.3. Baggrundsbekæftningen (i kg N/ha/år) i de kommuner der ligger indenfor Natura 2000 området. Der refereres til kommuneinddelingen fra før den 1. januar 2007. Kvælstof-depositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat) og total N (samlet tør- og våddeposition) (Skov- og Naturstyrelsen 2005).

Den gennemsnitlige deposition i de 6 kommuner inden for H30, hvor der findes skovhabitatnatur er på 17,6 kg N/ha/år. Denne deposition ligger over landsgennemsnittet på 15,9 kg N/ha/år.

En betydelig del af NH_y-fraktionen består af ammoniak fra lokale husdyrbrug, som er ujævnt fordelt i landskabet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Skov har stor ruhed, og derfor er der en større depositions hastighed i skove. Særligt udsatte er skovkanter, hvilket har stor betydning i Danmark, da en væsentlig del af de danske skove er små og derfor har relativ stor rand. Endvidere er der en særlig stor deposition i bevoksninger med nåletræ (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Det er muligt at korrigere de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for habitatområdet.

Skov & Landskab har estimeret, at f.eks. ruheden af løvskov medfører en korrektion af den gennemsnitlige kvælstofdeposition på 2 i skovkanter (0-25 m) og 1,5 i overgangszonen (25-50 m) (Skov & Landskab 2006b).

Overskridelse af tålegrænse

Det fremgår af DMU-rapporten ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at tålegrænsen for skovnaturtyperne ikke må overskrides (DMU 2003).

Skovarealet ligger spredt ud over det meste af Natura 2000 området og er generelt temmelig fragmenteret. Nogle af skovområderne ligger i forbindelse med større sammenhængende skovarealer der oftest ligger uden for Natura 2000 området.

Eutrofieringen vurderes at være en aktuell trussel i skovkanter og overgangszoner. Den gennemsnitlige deposition i den indre del af skovene ligger i den høje ende af intervallet med tålegrænsen for skovnaturtyperne. Supplerende modelberegninger kan afsløre, om tålegrænsen er overskredet i den indre del af skovene.

3.4 Hydrologi

En naturlig hydrologi uden afvanding eller vandløbsvedligeholdelse vil som hovedregel fremme den mest naturlige udvikling af de forskellige naturtyper. Afvanding samt nærtliggende vandindvinding sænker det naturlige vandspejl og medfører en gradvis udtørring af arealet.

Det fremgår af ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at der skal være en stabil eller faldende indsats for oprensning af vandløb og nygravning af grøfter (DMU 2003).

Det fremgår af bilag 2, at afvandingsforholdene for skovnaturtyperne er som følger:

Afvanding

- på 64 % af arealet er der ikke grøfter
- på 23 % af arealet er der grøfter, der ikke fungerer
- på 13 % af arealet er der grøfter, der er fungerende, men ikke vedligeholdt inden for de seneste 6 år

Der er i den fredskovspligtige, skovbevoksede del af habitatområdet registreret 0,32 ha med naturtypen kilde og væld (7220). Endvidere er der i skovnaturtyperne registreret mindre forekomster af kilder og væld som en del af disse naturtyper. Alle de registrerede kilder og væld har en naturlig eller overvejende naturlig hydrologi med ingen eller kun mindre forstyrrelser.

Samlet vurderes hydrologien i området ikke at være nogen trussel for skovnaturtyperne og kilder og væld i området, da de hydrologiske forhold i området er overvejende naturlige. Enhver ændring i hydrologien i området kan imidlertid være en potentiel trussel.

3.5 Invasive arter

Arter, der ikke er kommet naturligt til landet og som er bevidst indført eller tilfældigt slæbt ind af mennesker, kaldes introducerede arter. En lille mængde af disse arter kan vise sig problematiske, hvis de spreder sig til naturen. Disse arter kaldes invasive arter.³

Mange af de invasive arter er efterhånden blevet et stort problem, for de spredes og etablerer sig i beskyttede naturtyper. Her kan de danne store bestande og derved fortrænge det vilde plante- og dyreliv.

Selvsåede nåletræarter (undtagen skovfyr, taks og ene) betragtes i denne sammenhæng som invasive arter, hvis de vokser på arealer med habitatnaturtyper. Dog kan rødgran indgå som en naturlig del af skovbevoksede tørvemoser (91D0).

³ Kilde: Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside www.skovognatur.dk

Det fremgår af bilag 2, at der er fundet enkelte individer af glansbladet hæg i en enkelt elle- og askeskove (91E0).

Skov- og Naturstyrelsen vurderer at den pågældende art ikke udgør nogen aktuel trussel mod skovnaturtyper i området.

Det fremgår af DMU-rapporten ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at kronedækningsgraden af ikke-hjemmehørende (uønskede) træarter ikke bør overstige 10 % (DMU 2003).

Ifølge bilag 2 er der konstateret invasive nåletræarter i ege-blandskov (9160) på ca. 63 % af arealerne. Kronedækningsgraden er for alle arealer > 10 %. På ca. 26 % af arealerne med elle- og askeskove (91E0) er der registreret < 1 % kronedækningsgrad af nåletræer.

Samlet vurderes de invasive nåletræarter ikke at udgøre en aktuel trussel, derimod udgør nåletræarterne en potentiel trussel på længere sigt mod skovnaturtyperne i området. Særligt udsat er ege-blandskov (9160) mens stilkege-krat (9190) tilsyneladende ikke invaderes af nåletræarter.

3.6 Forstyrrelse af arter

Odderen er fortsat truet af rusefiskeri, menneskelige forstyrrelser og trafik. Forstyrrelserne vurderes dog ikke at påvirke odderens bestandsudvikling i området negativt.

Damflagermus er meget følsomme overfor menneskelige forstyrrelser omkring vinterkvarterne. Der foreligger ikke konkret viden omkring vinterkvarterne og evt. menneskelige forstyrrelser af disse.

3.7 Andre trusler

For stilkege-krat (9190) fremgår det af DMU-rapporten ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at den vigtigste trussel for efter konvertering er indvandring af skyggetålende træer, som med tiden vil overgro egebevoksningen og forhindre selvforyngelse af eg (DMU 2003).

Der er konstateret naturlig selvforyngelse på ca. 90 % af det samlede areal med stilkege-krat (9190). Der er registreret kraftig selvforyngelse af bøg (> 2 individer pr m²) på ca. 94 % af arealet med stilkegekrat. Derudover er der konstateret selvforyngelse af skovelm og ær på de fleste forekomster med skovnaturtypen.

Skov- og Naturstyrelsen vurderer at indvandringen af naturlige skyggetræer i egekrattet er en fremadskridende succession. En omfattende ændring af egekrattet til sandsynligvis bøgeskove på morbund (9110) ligger mange år ud i fremtiden.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N30

Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk (Natura 2000-område nr. 30, Habitatområde H30, Fuglebeskyttelsesområder F14 og F24)

Den enkelte naturplan skal ifølge lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

a) Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af 1) en basisanalyse, 2) en målsætning af det enkelte område, 3) et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Der er udarbejdet en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Indsatsprogrammet angiver både generelle og konkrete retningslinjer for den forvaltning, der skal implementeres i 1. planperiode (6 år og 12 år for fredskovpligtige arealer) startende fra 2010. Endelig er der en kort beskrivelse af sammenhæng til vandplanen og et oversigtsskema, der opsummerer Natura 2000-planen jf. naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Formål

Planens mål på sigt er skitseret nedenfor. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og starte en proces, der genopretter akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser. For området gælder følgende overordnede målsætning:

De store ådale og deres vandløb er sammen med fjordene karakteristiske landskabslementer i området. Naturtyperne i ådalene sikres en god-høj naturtilstand. Områdets truede naturtyper og arter prioriteres højt. Det gælder især alle typer af artsrige overdrev, tørre heider, rigkær samt genskabelse af levesteder for gul stenbræk. Stilk-ege-krat og oprindelig skovbevokset tørvemose prioriteres højt i området. Ligeledes prioriteres levesteder for den nationale ansvarsart damflagermus samt for blank seglmos og kildevældsvindelsnegl, der har vigtige bestande i området. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Naturtyperne i Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og de større søer i området prioriteres at opnå gunstig naturtilstand. Dette forudsætter en god vandkvalitet, og at de marine områder får et substrat, der sikrer en udbredt undervandsvegetation. Dette vil tilfredsstille livsbetingelserne for de vigtige forekomster af trækkende vandfugle som bl.a. sangsvane og troldand.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Relevante planer

Inden for Natura 2000-område nr. 30 har to større delområder været med i et LIFE-projekt omkring pleje af overdrev. Det drejer sig om overdrevsarealer inden for det fredede område langs Simested Å fra Sdr. Borup – Ålestrup og langs Skravad Bæk. Der blev i den forbindelse udført naturpleje i form af rydning af træer og buske og påbegyndt afgræsning/slæt på en del arealer med overdrev. Projektet følges op af mindre overdrevsprojekter udført af Viborg - og Vesthimmerlands kommuner.

Borup Hede, der udgør det største samlede areal med tør hede, er tidligere blevet afbrændt af Viborg Amt, og i Læsten Bakker er nåletræsbeplantninger afviklet og rydning af vedplanter og afgræsning er foranstaltet af Århus Amt.

Randers Kommune har fulgt op på og kraftigt udvidet plejen fra Århus Amts tid i Læsten Bakker og Læsten Kær fredningerne. Der er tale om græsningspleje med kvæg samt anlæg af stier i området. Det drejer sig om et ca. 5 ha stort areal i Læsten Kær samt et ca. 20 ha stort areal i Læsten bakker som plejes af kommunen. I forbindelse med en udvidelse af Læsten Bakker fredningen har kommunen også udvidet det plejede areal. Hertil kommer en afgræsning i to parceller på henholdsvis nord- og sydsiden af Fusing sø. Kommunen er endvidere ved at indgå en græsningsaftale på et ca. ca. 2 ha stort eng areal som er under tilgroning, lige udenfor Læsten Kær fredningen.

Tidligere og nuværende kendte levesteder for blank seglmos og gul stenbræk i Lerkenfeld Ådal har indgået i et større naturforvaltningsprojekt omkring pleje og genopretning af levesteder for disse to arter. Projektet har omfattet rydning af vedplanter, opsætning af hegn og indgåelse af græsningsaftaler.

Vesthimmerlands kommune har etableret afgræsning i Store Ramshule på Lovns halvøen siden kortlægningen af området i 2005. Afgræsningen omfatter områder med naturtyperne 6230 og 6210. Indenfor samme områder, er der foretaget rydning af træopvækst på overdrev i 2008-2009.

Der er etableret afgræsning på overdrev og rigkærsarealer syd for Svingelbjerg i 2006 via en MVJ aftale med det tidligere Nordjyllands amt.

Viborg kommune har i 2007 ryddet en del af toppen af Ulbjerg Klint for opvækst og området plejes fortsat med afslåning og afgræsning.

Et mindre areal med overdrev på Næsset og et vældområde ved Vinkel begge i Nørreådal er plejet af Viborg Kommune ved rydning af træer/opvækst.

Ø bakker bliver fortsat plejet af Viborg kommune ved rydning af opvækst og afbrændinger.

For at forbedre miljøtilstanden i Klejtrup Sø har der været forsøg med sørestauration i form af opfiskning af skaller og brasen og udsætning af gedder. Der er ikke konstateret en forbedret miljøtilstand i søen efter dette tiltag, og det vurderes, at der skal ske yderligere reduktion i næringsstofftilførslen og eventuelt en immobilisering af sedimentets fosforpulje, for at målet kan opnås.

På statsejede arealer nordvest for Fussing Sø er der etableret en godt 50-60 m bred dyrkningsfri bræmme for at mindske udvaskningen af næringsstoffer. Der er desuden afbrudt markdræn nord for søen, så næringsstoffer tilbageholdes og omsættes, inden de når søen.

Der foregår stævning af rød-el i ellesumpe på Skov- og Naturstyrelsens arealer omkring Fussingø.

Hjarbæk Fjord er omfattet af en vildreservat bekendtgørelse. Denne bekendtgørelse har til formål at sikre Hjarbæk Fjord som raste-, fougagerings- og yngleområde for vandfugle. Jf. bekendtgørelsen er alt jagt forbudt i området og der er restriktioner for motorbådssejlad m.v.

Natura 2000-områderne vil fremgå af landsplandirektivet (de tidligere regionplaner). Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007. Det betyder, at landsplandirektivet skal indeholde retningslinjer, der i overensstemmelse med direktivforpligtelserne kan understøtte områdernes bevaringsmålsætninger. Landsplandirektivet indeholder derfor ikke udlæg af nye arealer til byzone, sommerhusområde, nye større vejanlæg, øvrige trafik og tekniske anlæg eller væsentlige udvidelser eller nye områder til råstofindvinding på land mv., mens der kan være retningslinjer, der bidrager til at sikre naturforholdene, jf. bestemmelser i bekendtgørelsens § 5.

Der vil derfor ikke med Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger og retningslinjer for den efterfølgende kommunale planlægning være modstrid mellem den og landsplandirektivet.

b) Nul - alternativ

En række naturtyper og levesteder for arter kræver vedvarende drift for at sikre og opretholde gunstig bevaringsprognose, det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i ugunstig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse. Planen vil sikre fortsatte levesteder for grøn kølleguldsmed, bæklampret, odder, sangsvane, hvinand og hjejle.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil tilgroningen af en lang række af de lysåbne naturtyper som f.eks. rigkær og sure overdrev og små vandhuller fortsætte, og der vil ske en stadig øget frag-

mentering af de lysåbne naturtyper. For de våde naturtyper vil afvandingen fortsat også være problematisk. Samtidig vil levestederne for kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og gul stenbræk og fødesøgningsmuligheder for taffeland, troldand, blishøne og klyde vedvarende blive forringet, og det vil blive fortsat vanskeligere at genetablere en bestand af rørdrum og engsnarre.

Situationen for de marine- og sønaturtyperne vil blive forværret og vedvarende akkumulationen af næringsstoffer vil fortsætte, hvis ikke vandplanen forbedrer tilstanden.

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- De meget små arealer, der indtil videre er kortlagt af naturtyperne næringsrig sø pga. veludviklet vegetation
- Grøn kølleguldsmed på baggrund af viden om artens forekomst i vandløbene
- Bæklampret, dette dels på baggrund af en faglig vurdering af vandløbskvaliteten i de pågældende vandløb dels på baggrund af viden om artens forekomst i vandløbene
- Odder, dette dels på baggrund af viden om artens forekomst inden for området dels på baggrund af artens positive bestandsudvikling i Jylland de seneste år.
- Sangsvane, hvinand og hjejle. Arterne vurderes at have stabile eller stigende rastebestande i området.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- De 4 marine naturtyper primært på grund af stor belastning med næringsstoffer fra oplandet.
- Strandengene primært på grund af tilgroning med høje græsser og urter på en del af arealet
- De meget små arealer, der indtil videre er kortlagt af naturtypen søbred med småurter, kransnålalge-sø og brunvandet sø fordi højeste ende af tålegrænseintervallet for N-deposition er overskredet
- Våde og tørre heder og enekrat og på grund af at den laveste ende af tålegrænseintervallet for N-belastning er overskredet samt for tørre heders vedkommende problemer med tilgroning i vedplanter
- Tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev da typerne arealer generelt er små og fragmenterede
- Surt overdrev da laveste ende af tålegrænseintervallet for N-belastning er overskredet og der er problemer med tilgroning med vedplanter
- Arealer med tidvis våd eng på grund af afvanding, samt at laveste ende af tålegrænseintervallet for N-deposition er overskredet for langt den overvejende del af arealet.
- Arealer med nedbrudt højmoser, hængesæk, tørvelavning, kildevæld og rigkær på grund af uhensigtsmæssig/dårlig hydrologi, tilgroning med vedplanter, invasive arter og fordi den laveste ende af tålegrænseintervallet for N-deposition er overskredet for alle eller næsten alle arealer og den højeste ende

af tålegrænseintervallet er endvidere overskredet for hele eller næsten hele arealet af nedbrudt højmoser, hængesæk og tørvelavning

- De 6 skovtyper da næringsstofbelastningen fra luften overskrider øverste ende af tålegrænseintervallet for skovnaturtypearealerne
- Kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og gul stenbræk på grund af udtørring af levesteder, tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter, den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofbelastning på levestedet er overskredet og fragmentering af egnede levesteder
- Rørdrum og engsnarre på grund af små og ustabile bestande i området
- Taffeland, troldand og blishøne på grund af reduceret fødegrundlag på grund af næringsstofbelastning både i Hjarbæk Fjord
- Klyde (trækfugl) på grund af tilgroning og afvanding på egnede raste- og fourageringspladser ved Hjarbæk Fjord.

Prognosen er ukendt for:

- Strandvold med enårige planter, strandvold med flerårige planter, kystklint/klippe, enårig strandengsvegetation, urtebræmmer pga. manglende kendskab til naturtypernes udbredelse og tilstand.
- Stor kærguldsmed (er ikke fundet i Jylland siden 1937) og dermed manglende kendskab til artens udbredelse
- Stavsild (fundet i få ex. ifm. fiskeundersøgelser i Limfjorden), flodlampret (kun få og udokumenterede observationer i området) og damflagermus pga. manglende kendskab til arternes forekomst i området.
- Det eneste kendte areal med klithede i området, på grund af manglende kendskab til naturtypens forekomst og udbredelse i område.
- De ikke kortlagte søer og naturtypearealer i området, herunder alle de større søer over 5 ha, pga. manglende kendskab til deres forekomst og tilstand.
- Vandløb pga. mangelfuldt kendskab til deres tilstand i området
- Stor vandsalamander på grund af manglende kendskab til artens udbredelse i området.
- Spættet sæl da artens forekomst i området er ustabil og utilstrækkeligt kendt.
- Toppet skallesluger og stor skallesluger på grund af meget fluktuerende bestande i området.

c) Miljøforhold i områder der kan blive berørt

Forekomsten af tør hede, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld og rigkær og levesteder for kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og gul stenbræk søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Arealet med tør hede øges med op til 8-10 ha, arealet med surt overdrev øges med

op til 8-10 ha. Arealet med rigkær øges med op til 15-20 ha, Det samlede areal med våd hede, tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev sikres eller øges. Arealudvidelserne skal så vidt muligt ske i tilknytning til særligt artsrige forekomster.

Et velegnet, sammenhængende rasteområde for klyde på anslået ca. 50 ha plejes og sikres i overensstemmelse med artens krav til biotop og til forstyrrelsesfrihed

Der etableres 20-30 velegnede ynglevandhuller for stor vandsalamander. Søerne indrettes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til levestedet.

Faunapassageforhold for odderen sikres og forbedres ved større vej-anlæg, der overskærer artens naturlige spredningskorridorer – i og umiddelbart uden for Natura 2000-området.

Tilstanden og det samlede areal af levestederne for fuglene og de øvrige arter på udpegningsgrundlaget stabiliseres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede yngle- og fourageringssteder for arterne.

Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold samt kontinuitet.

Kendte og potentielle ynglevandhuller for stor vandsalamander plejes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til vandhullerne.

Invasive arter bekæmpes og deres spredning forebygges vha. bedst kendte metode. Problemarter som gyvel bekæmpes og deres spredning forebygges.

Fouragerings-, raste- og overnatningspladser for hvinand, toppet skallesluger og stor skallesluger sikres mod uhensigtsmæssig forstyrrelse især i perioden fra sidst i juni til sidst i oktober (arts- og kønsvariation), hvor fuglene fælder svingfjerene og derfor ikke kan flyve.

Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovtype.

Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev.

Kalkoverdrev, sure overdrev og rigkær sikres en hensigtsmæssig og sammenhængende drift. Lokalteter, der længe har været uden drift, eller som er påvirket af næringstoffer, sikres en drift med maksimal næringsstoffjernelse.

Levestederne for de sjældne bilag II-arter blank seglmos og kildevældsvindelsnegl sikres og udvides eller sammenkædes om muligt.

d) Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er systematisk beskrevet i planen. Planens mål er, at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser. Derudover skal følgende fremhæves:

Der foretages en regulering af vandstanden i Hjarbæk Fjord via en dæmning ved Virksund, således at der opretholdes en forholdsvis stabil vandstand hele året rundt. En sluse i dæmningen sikrer af-

strømningen, men fastholder samtidig Hjarbæk Fjord som overvejende fersk. Dæmningen og den manglende vandudskiftning giver hyppige miljøproblemer i Hjarbæk Fjord. Problemstillingen reguleres via vandplanen for Limfjorden.

e) Internationale miljøbeskyttelsesmål

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven. Planen vil sikre, at areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 1. planperiode. For Lovns Bredning m.v. gælder:

- 1.1 Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen
- 1.2 Der sikres den for naturtypen mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med våd hede, tidvis våd eng, nedbrudt højmosse, hængesæk, tørvelavning, kildevæld, rigkær, samt på levesteder for kildevældsvindelsnegl, blank seglmos, gul stenbræk og klyde. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.
- 1.3 Der sikres velegnede levesteder for de eventuelle tilbageværende forekomster af stor kærguldsmed og for stavsild, stor vandsalamander, engsnarre og klyde, samt tilfredsstillende levesteder og fourageringsmuligheder for damflagermus, odder, spættet sæl samt alle fuglearter på udpegningsgrundlaget.
- 1.4 Der sikres velegnede levesteder med individuel hensyntagen til artens krav til vandstand på ynglepladsen for rørdrum og klyde
- 1.5 Der sikres velplejede ynglepladser for engsnarre i overensstemmelse med artens krav til en ynglebiotop
- 1.6 Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed over for forstyrrelse for spættet sæl, damflagermus, odder, hvinand, stor skallesluger og toppet skallesluger. Skov- og Naturstyrelsen undersøger og vurderer, hvor og i hvilket omfang, der er behov for konkret indsats i forhold til forstyrrelse af fuglene. Nogle af landets væsentligste overvintringslokaliteter for damflagermus ligger inden for Natura 2000 område 39: Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal. Disse overvint-

- ringslokaliteter sikres gennem Natura 2000-planen for dette område.
- 1.7 De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje
 - 1.8 Vandløb sikres gode fysiske forhold samt kontinuitet. Dette vil samtidig begunstige forekomsten af grøn kølleguldsmed, bæklampret, flodlampret og formentlig stavsild. Skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigheden primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.
 - 1.9 Kendte og potentielle ynglevandhuller for stor vandsalamander plejes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til vandhullerne.
 - 1.10 I de terrestriske naturtyper bekæmpes invasive arter og deres spredning forebygges så vidt muligt og vha. bedst kendte metode. Problemarter som gyvel bekæmpes og deres spredning forebygges.

I henhold til vandplanen vil en gennemførelse af planen for hovedvandopland Limfjorden under vandrammedirektivet vurderes at indebære, at følgende del af Natura 2000-planens indsatsprogram bliver udført:

- Forbedring af vandløbskvaliteten i områdets målsatte vandløb.
- Nedbringelse af næringsstoffudledningen til områdets større søer.
- Nedbringelse af næringsstoffudledningen til fjorde og kystvande.
- Socioøkonomisk analyse af alternativer til nuværende vandudvekslingsforhold ved Virksund med henblik på at forbedre tilstanden i Hjarbæk Fjord.

f) Planens indvirkning på miljøet

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	x		Er redegjort for.
Befolkningen	x		De rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		x	
Fauna og flora	x		Er redegjort for.
Jordbund		x	
Vand	x		Er redegjort for – se i øvrigt vandplan for hovedvandopland Limfjorden
Luft		x	
Klimatiske faktorer		x	
Materielle goder		x	
Landskab	x		Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.
Kulturarv, herunder kirker		x	
Arkitektonisk arv		x	
Arkæologisk arv		x	

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen statens retningslinjer. Fragmentering af naturtyper og levesteder er imødegået ved bl.a. pleje, reduceret afvanding og genskabelse af en lang række naturtyper.

Følgende konkrete tiltag er planlagt.

Sigtelinie 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter

- 2.1 Forekomsterne af tør hede, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld, rigkær og levesteder for kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og gul stenbræk søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, se sigtelinje 4.

- 2.2 Der etableres 20-30 velegnede ynglevandhuller for stor vandsalamander. Søerne indrettes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til levestedet.
- 2.3 Faunapassageforhold for odderen sikres og forbedres ved større vejanlæg, der overskærer artens naturlige spredningskorridorer – i og umiddelbart uden for Natura 2000-området

Sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen sikres.

- 3.1 Fouragerings-, raste- og overnatningspladser for hvinand, toppet skallesluger og stor skallesluger sikres mod uhenigtsmæssig forstyrrelse især i perioden fra sidst i juni til sidst i oktober (arts- og kønsvariation), hvor flere af arterne fælder svingfjerene og derfor ikke kan flyve. Skov- og Naturstyrelsen undersøger og vurderer, hvor og i hvilket omfang, der er behov for konkret indsats.
- 3.2 Et velegnet, sammenhængende rasteområde for klyde på op mod 50 ha plejes og sikres i overensstemmelse med artens krav til biotop og til forstyrrelsesfrihed
- 3.3 Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovtype.
- 3.4 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen (fx meget små arealer), sikres mod ødelæggelse.
- 3.5 Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev.

Sigtelinie 4. Der gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare.

- 4.1 Kalkoverdrev, sure overdrev og rigkær sikres en hensigtsmæssig og sammenhængende drift. Lokalteter, der længe har været uden drift, eller som er påvirket af næringsstoffer, sikres en drift med maksimal næringsstoffjernelse.
- 4.2 Arealet med tør hede øges med op til 8-10 ha, arealet med surt overdrev øges med op til 8-10 ha. Arealet med rigkær øges med op til 15-20 ha. Det samlede areal med våd hede, tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev sikres eller øges. Arealudvidelserne skal så vidt muligt ske i tilknytning til særligt artsrige forekomster
- 4.3 Eventuelle tilbageværende levesteder for stor kær-guldsmed og nuværende samt potentielle levesteder for gul stenbræk sikres og om muligt udvides eller sammenkædes.
- 4.4 Levestederne for den sjældne bilag II-arter blank seglmos sikres og udvides eller sammenkædes om muligt.

Der udarbejdes handleplaner og vælges virkemidler af kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen m.fl. indenfor rammerne af indsatsprogrammet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

Våde og tørre heder og tørre kalksandsoverdrev i den kontinentale region samt kalkoverdrev, sure overdrev og rigkær på nationalt og regionalt niveau har haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 1 i By- og Landskabsstyrelsen 2007: "Natura 2000-retningslinier for målfastsættelse og indsatsprogram" er de nævnte naturtyper derfor opført som truede naturtyper. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af især disse naturtyper.

I Natura2000 område 30 har der tidligere været større sammenhængende arealer med heder, overdrev, højmoser og kilder/rigkær. Der er gode muligheder for at genskabe nogle af de tidligere forekomster ved bl.a. rydning af tilgroede arealer og retablering af afvandede arealer.

Øgning af arealet med rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemoser og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Hvor der er tale om meget unge birke- og ellesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne rigkær, prioriteres hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med rigkær. Gamle og veludviklede forekomster af ellesumpe og skovbevoksede tørvemoser skal dog som hovedregel bevares.

Rydning af skovbevoksede tørvemoser og elle- og askeskove til genskabelse af rigkær kan ske under forudsætning af, at arealet af de to skovnaturtyper opretholdes på nationalt og biogeografisk niveau.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA og DEVANO overvågningsprogrammer. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk

udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

j) Ikke teknisk resume

I medfør af lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Der er foretaget en prioritering af sammenhængende arealer med rigkær på bekostning af skovbevoksede naturtyper: elle- og askeskov og tørvebevoksede skovmoser. Arealreduktionen vil udelukkende omfatte dårligt udviklede forekomster af skovtyperne.

Hvis ikke planen iværksættes, vil tilgroningen og afvandingen fortsætte og medføre en forringet status for de prioriterede dele af områdets udpegningsgrundlag.

Planen betyder, at de rekreative oplevelser i tilknytning til området forbedres via et forbedret naturgrundlag, nedsat næringsstofbelastning via vandplanen og bidrager til at forbedre akvatiske resurser nedstrøms.

Det overordnede mål for Natura2000 område 30 er, at få god vandkvalitet i områdets marine områder og søer, og at områdets naturtyper bliver et godt levested både for internationalt vigtige forekomster af trækkende vandfugle og for sjældne ynglefugle og øvrige arter. Områdets skov- og lysåbne naturtyper sikres en god-høj naturtilstand og områdets overdrev, tørre heder og rigkær prioriteres sammen med genskabelse af levesteder for gul stenbræk, damflagermus, blank seglmos og kildevælds-vindesnegl.

Andre arter flagermus end damflagermus og løgfrø findes formentlig begge i området. Planens gennemførelse vurderes ikke at få negative konsekvenser for disse eller i øvrigt andre bilag 4-arter.

Tillæg om ny viden til Natura 2000-basisanalyse for Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk (Natura 2000-område nr. 30).

Tillægget gælder både for basisanalyser for lysåbne naturtyper og arter samt for skovbasisanalyser.

Natura 2000-planerne bygger på den eksisterende viden om naturforholdene. Denne viden er områdevis blevet opgjort i basisanalyserne for hhv. Natura 2000-skovplanlægning, Natura 2000-havplanlægning samt Natura 2000-planlægning for øvrige arealer. Basisanalyserne, der udgør en del af den færdige plan for Natura 2000-området, blev offentliggjort i 2007 og kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](http://www.blst.dk/Natura2000plan) (www.blst.dk/Natura2000plan).

Dette tillæg opsummerer den viden, der – ud over basisanalysens – supplerende indgår som grundlag for Natura 2000-planen. Tillægget er opbygget med et indhold og en struktur, der svarer til basisanalysens opbygning.

For nogle områder er der på baggrund af basisanalysen eller overvågningsdata mv. foretaget ændringer i udpegningsgrundlaget. Det gældende udpegningsgrundlag kan ses i figur 2 i naturplanen. I det tilfælde at nye arter er tilføjet udpegningsgrundlaget er vurderinger af deres levestedsareal opgjort i dette bilag.

Siden færdiggørelsen af basisanalyserne er der i nogle områder foretaget kortlægning af yderligere naturtyper, skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer og/eller en genkortlægning af i første omgang oversigtligt kortlagte arealer. De ny- eller genkortlagte arealer har bidraget med ny viden af betydning for Natura 2000-planerne.

Der er foretaget nye overslagsberegninger af den luftbårne kvælstofdeposition til de kortlagte naturtyper. Beregningerne omfatter nu alle kortlagte arealer af både lysåbne naturtyper og skovnaturtyper

I nogle områder er der endvidere sket væsentlige ændringer i driften, igangsat naturgenopretningsprojekter el.lign. siden færdiggørelsen af basisanalyserne.

1. BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Områdets afgrænsning er uændret, og områdets overordnede naturindhold er uændret. De nedre dele af Lerkenfeld og Simested ådale og dele af Nørreådalene er blevet gennemgået og supplerende kortlagt i 2007 og 2008. Den tidligere kortlægning af lysåbne terrestriske naturtyper var ret mangelfuld og der er suppleret primært med rigkærsarealer, kildevæld og sønaturtyper. Hidtil har der været kortlagt 119 arealer med rigkær og 36 arealer med kildevæld. Der er nu kortlagt 171 arealer med rigkær. I perioden 2007 og 2008 er ikke fredskovpligtige skovnaturtyper blevet kortlagt i den sydlige del af området fra Viborg til Fårup.

2. TILFØJELSER TIL UDPEGNINGSGRUNDLAGET

I basisanalysens afsnit 7 er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der ikke var en del af områdets oprindelige udpegningsgrundlag. Der er desuden fremkommet yderligere oplysninger om naturtyper og arter i forbindelse med overvågning og kortlægning udført 2006-2008. Disse arter og naturtyper er vurderet i forbindelse med en revision af udpegningsgrundlaget. Det aktuelle udpegningsgrundlag fremgår af figur 2 i naturplanen – og af [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#).

Følgende naturtyper: søbred med småarter, brunvandet sø, våd hede, tørt kalksandsoverdrev, tidvis våd eng, nedbrudt højmoser, hængesæk, tørvelavning, bøg på mor, bøg på muld samt arterne: kildevælds-vindelsnegl, grøn kølleguldsmed, flodlampret, stavsild, stor vandsalamander, blank seglmos er tilføjet det oprindelige udpegningsgrundlag.

3. NYE DATA OM NATURTYPER OG ARTER

Første runde af kortlægningen af EF-habitatområdernes naturtyper blev foretaget i perioden 2004-2005. I første omgang blev kun 18 lysåbne naturtyper samt skovnaturtyper på fredskovpligtige arealer kortlagt. I løbet af 2007 og 2008 er der foretaget kortlægning af flere lysåbne naturtyper, og der er kortlagt skovnaturtyper på ikke-fredskovpligtige arealer. Endelig er der foretaget genkortlægning eller nykortlægning af en række områder, som kun blev kortlagt oversigtligt/stikprøvevist i første runde.

Nye data om areal og antal forekomster af naturtyper og arter i dette Natura 2000-område fremgår af nedenstående tabel 1 og 2. Ud over de nævnte naturtyper er der i habitatområdet kortlagt et mindre udvalg af områdets vandhuller.

Data om ny-/genkortlagte naturtyper er medtaget såfremt der er tale om nykonstaterede naturtyper på udpegningsgrundlaget eller såfremt der er væsentlige ændringer i forhold til oplysningerne i basisanalysens afsnit 2 eller 6. Data om nykonstaterede arter er medtaget såfremt de indgår i udpegningsgrundlaget og såfremt der er tale om nye oplysninger i forhold til basisanalysens afsnit 6.

Nr.	Naturtype	Regi- streret areal (ha)	Antal fore- komster	Kilde
Terrestriske naturtyper				
1170	Rev	?	?	
2140	Klithede	1,4	1	2)
3130	Søbred med småurter	1,9	6	1+3)
3140	Kransnålalge-sø	133,9	7	1+3)
3150	Næringsrig sø	410,3	28	1+3)
3160	Brunvandet sø	3,7	13	3)
4010	Våd hede	0,8	2	3)
4030	Tør hede	131,6	38	2+3)
5130	Enekrat	11,4	14	3)
*6120	Tørt kalksandsoverdrev	1,6	1	2)
6210	Kalkoverdrev	5,7	13	2+3)
6230	Surt overdrev	241,8	127	2+3)
6410	Tidvis våd eng	10,6	12	2)
7120	Nedbrudt højmose	5,6	1	3)
7140	Hængesæk	27,4	75	2+3)
7150	Tørvelavning	1,9	1	3)
7220	Kildevæld	64,4	87	2+3)
7230	Rigkær	144,7	171	2+3)
Skovnaturtyper				
9110	Bøg på mor	33,8	x	4)
9130	Bøg på muld	4,5	x	4)
9160	Ege-blandskov	39,9	x	4+5)
9190	Stilkeke-krat	86,4	x	4+5)
91D0	Skovbevokset tørvemose	227,7	x	4+5)
91E0	Elle- og askeskov	41,7	x	4+5)

Tabel 1. Opdaterede data om nye eller genkortlagte naturtyper i habitatområde nr. 30. Data stammer fra 1) NOVANA-overvågningsprogrammet (2004-2008) samt Nordjyllands, Viborg og Århus amters overvågning i perioden 1988-2006. 2) Naturtypekortlægning 2004-05 (NOVANA/DEVANO). 3) Genkortlægning, supplerende kortlægning 2007-08 (DEVANO). 4) SNS kortlægning (2005-2006). 5) Kortlægning af skov-

*naturtyper på ikke fredskovpligtige arealer (2007-2008). Kortlægningsdata for naturtyperne (ekskl. vand-naturtyper) kan ses på www.vandognatur.dk. *Prioriteret naturtype.*

Nr.	Art	Antal forekomster	Areal (ha)/ vandløb (km)	Kilde
1013	Kildevælds-vindelsnegl	1	0,1	1)
1037	Grøn kølleguldsmed	4	20	1)
1099	Flodlampret	?	?	
1103	Stavsild	?	?	
1166	Stor vandsalamander	1	0,1	1)
1393	Blank seglmos	1	0,1	1)

Tabel 2. Opdaterede data om nye arter på udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 30. 1) Data stammer fra national overvågning 2004-2008 (NOVANA m.v.) samt Nordjyllands, Viborg og Århus amters Amts overvågning i perioden 1988-2006.

4. SUPPLERENDE TRUSSELSVURDERING

I basisanalysen blev der præsenteret en trusselvurdering og tilstandsdata for de forskellige naturtyper og arter. Hvad angår de ny- og genkortlagte naturtyper vurderes disse forhold at være afspejlet i henholdsvis struktur- og artstilstand, som kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#). Struktur- og artstilstand udgør tilsammen naturtilstanden, som fremgår af figur 4 i naturplanen. De registrerede data (strukturparametre og artslistes) for de enkelte forekomster kan endvidere ses i den fællesoffentlige naturdatabase på www.naturdata.dk.

Ud over basisanalysens opgørelse af trusler mod områdets naturindhold er der nedenstående tilføjelser og ændringer.

4.1 Belastning af naturområder med luftbåret kvælstof

Kvælstof og fosfor er fra naturens hånd begrænsende næringsstoffer for mange økosystemer. Når et naturområde belastes med ekstra næringsstoffer (eutrofieres), fører det til ændret artssammensætning, fordi konkurrencestærke og kraftigt voksende plantearter (som f.eks. *stor nælde*, *blåtop* og *vild kørvel*) bliver begunstiget på bekostning af lavtvoksende og konkurrencesvage plantearter (såkaldte nøjsomhedsarter).

Eutrofieringen kan blive så kraftig, at naturtypernes tålegrænse bliver overskredet. Resultatet bli-

ver, at flere af de karakteristiske nøjsomhedsarter forsvinder, og naturtypernes tilstand ændres. Selv små ekstra tilførsler af næringsstoffer kan på sigt føre til ændret artssammensætning. Eutrofi-ering af naturområder kan ske i form af direkte tilførsel af gødning eller indirekte i form af f.eks. kvælstofdeposition fra luften eller jordfygning fra marker.

Eutrofiering af terrestriske naturarealer kan påvises på flere måder, f.eks. ved forekomst af negative strukturer (f.eks. dominans af *blåtop* på tørre heder), mange plantearter med tilpasning til at vokse på næringsrig jordbund eller ved at måle eller modelberegne nedfald af kvælstof fra luften. Eutrofiering som trussel kan være meget vanskelig at observere ved tilsyn eller registrering.

Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel 3.

Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde over for en (forøget) tilførsel af forsurende eller eutrofi-erende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver "*den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden*". Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

1) UN/ECE er FN's Økonomiske Komité for Europa. Tålegrænserne (critical loads) fastsættes i Arbejdsgruppen vedr. effekter af konventionen om langttransporterende luftforurening (www.unece.org/env/wge) i forbindelse med det internationale samarbejdsprogram vedr. modellering og kortlægning af tålegrænser, baggrundsbelastning, effekter, risici og udviklingstendenser for luftforurening.

Naturtype	Tålegrænse Kg N/ha
1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	- 1
1130 Flodmundinger	30-40
1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	- 1
1150 Kystlaguner og strandsøer	30-40
1160 Større lavvandede bugter og vige,	30-40
1170 Rev	- 1
1180 Boblerev	- 1
1330 Strandenge	30-40
1210 Strandvold med enårige planter	- 1
1220 Strandvold med flerårige planter	- 1
1230 Kystklint/klippe	15-25
1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter på mudder og sand	30-40
1320 Vadegræssamfund	30-40
1330 Strandenge	30-40
1340 Indlandssaltenge	30-40
2110 Forstrand og begyndende klitdannelser	10-20 ₂
2120 Hvide klitter og vandremiler	10-20 ₂

2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	10-20 ₂
2140 Kystklitter med dværgbuskvegetation (klihede)	10-20 ₂
2160 Kystklitter med havtorn	10-20 ₂
2170 Kystklitter med gråris	10-20 ₂
2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter	10-20 ₂
2190 Fugtige klitlavninger	10-25 ₄
2250 Kystklitter med enebær	10-20 ₂
2310 Indlandsklitter med lyng og visse	10-20 ₂
2320 Indlandsklitter med lyng og revling	10-20 ₂
2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene	10-20 ₂
3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	5-10
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	5-10
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålgær	5-10
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	- ₁₁
3160 Brunvandede søer og vandhuller	5-10
3260 Vandløb med vandplanter	- ₁
3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter	- ₁
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20
5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	15-25 ₅
6120 Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand	15-25
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter)	15-25
6230 Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	10-20
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	15-25 ₆
7110 Aktive højmoser	5-10
7120 Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	5-10
7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand	10-15 _{3,7}
7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	10-15 _{3,7}
7210 Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	15-25
7220 Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	15-25 ₈
7230 Rigkær	15-25 ₃
9110 Bøgeskove på morbund uden kristtorn	10-20 _{2,10}
9120 Bøgeskove på morbund med kristtorn	10-20 _{2,10}
9130 Bøgeskove på muldbund	10-20 _{2,10}
9150 Bøgeskove på kalkbund	10-20 _{2,10}
9160 Egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund	10-20 _{2,10}
9170 Vinteregeskove i østlige (subkontinentale) egne	10-20 _{2,10}
9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund	10-20 _{2,10}
91D0 Skovbevoksede tørvemoser	10-20 _{2,10}
91E0 Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	10-20 _{2,10}

¹ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha⁻¹år⁻¹) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha⁻¹år⁻¹) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmoserarter på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁴ Tålegrænsen for oligotrofe søer (5 – 10 kg N ha⁻¹år⁻¹) benyttes for småsøer i klitlavninger.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha⁻¹år⁻¹) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁶ *Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.*

⁷ *Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha-1år-1*

⁸ *Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.*

⁹ *Baseret på tålegrænsen for laver.*

¹⁰ *Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N ha-1år-1*

¹¹ *Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha-1år-1 bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.*

Tabel 3. Tålegrænser for terrestriske naturtyper i habitatområdet (Skov- og Naturstyrelsen 2005)

Som det fremgår af tabel 3, er det særligt hængesæk, tørvelavning og rigkær med en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter (7140, 7150 og 7230), højmose (7110) samt tre søtyper (3110, 3140 og 3160), der hører til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper med tålegrænser på 5-10 kg N/ha/år. Øvrige hængesække og tørvelavninger, heder (4010 og 4030) samt sure overdrev (6230), er ligeledes følsomme overfor kvælstofbelastning og har tålegrænser mellem 10-20(-25) kg N/ha/år. Blandt kilderne (7220) ligger tålegrænsen for paludellavæld i den lave ende af intervallet, dvs. 15 kg N/ha/år.

Øvrige rigkær og kildevæld samt tidvis våd eng og enekrat (7230, 7220, 6410 og 5130) er moderat kvælstoffølsomme med tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. For artsrige forekomster ligger tålegrænsen i den nedre ende af disse intervaller.

For alle skovtyper på udpegningsgrundlaget er tålegrænsen fastsat til 10-20 kg N/ha/år, dog 10-15 kg N/ha/år for lichenrige skove.

N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (Danmarks Miljøundersøgelser 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. I forhold til husdyrproduktionen er staldanlæg uden ammoniakbegrænsende teknik typisk den største kilde til landbrugets ammoniakfordampning.

I tabel 4 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for 2006 (DMU).

Kommune	NH _y (kg N/ha)	NO _x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)	Heraf stammende fra danske kilder (%)
Viborg	10	7	17	43 %
Skive	10	6	16	46 %
Vesthimmerland	10	6	16	48 %
Mariagerfjord	10	7	17	44 %
Randers	9	7	16	44 %
Lands gennemsnit	8	9	17	33 %

Tabel 4. Baggrundsbelastningen (i kg N/ha/år) i de kommuner, som Natura 2000-området ligger inden for. Kvælstofdepositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium, primært fra husdyrproduktion), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat (fra transport, energiproduktion og industri) og total N (samlet tør- og våddeposition). DMU, 2006.

Det gennemsnitlige kvælstofnedfald i de kommuner, hvori Natura 2000-området ligger, er 16,4 kg N/ha/år, hvilket er lidt lavere end landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er ca. 22 % højere end landsgennemsnittet, hvilket tyder på, at det lokale og regionale husdyrhold har en relativt stor indflydelse på kvælstofnedfaldets størrelse. Nedfaldet af NO_x'er – der overvejende stammer fra transport, energiproduktion og industri – er til gengæld noget lavere end landsgennemsnittet.

Overslagsberegning af den lokale kvælstofbelastning

Da husdyrbrug ikke ligger jævnt fordelt i landskabet, vil kvælstofbelastningen af et naturområde variere alt efter om der ligger husdyrbrug tæt på naturområdet, eller der slet ikke er husdyrbrug i nærområdet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er f.eks. stor forskel på, hvor meget der afsættes på en skov (med stor ruhed og dermed med stor afsætnings-overflade) og på en lysåben eng (med lavere ruhed og mindre afsætnings-overflade). Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for Natura 2000-området. Ruheden af naturarealerne er vurderet på baggrund af den vedplantedækning, som er registreret ved kortlægningen.

Korrektionen er foretaget ved hjælp af en metode beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen, 2003) opdateret som beskrevet i boksen nedenfor. Der er ikke tale om en eksakt beregning, men om en forholdsvis grov overslagsberegning, der dog giver en indikation af om, og i givet fald hvor meget tålegrensene er overskredet for de forskellige naturtyper. Der-

for kan overslagsberegningerne ikke direkte indgå i myndighedsbehandling af N-belastning fra konkrete husdyrbrug/virksomheder.

Overslagsberegningerne viser, at kvælstofnedfaldet på størsteparten af naturområderne i Natura 2000-område nr. 30 ligger mellem 15 og 25 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed. Enkelte naturtyper belastes dog med over 25 kg N/ha/år.

Naturtype	Tålegrænse-interval kg N/ha/år	Kvælstofafsætning overslag (kg N/ha/år)			
		10-15	15-20	20-25	25-30
Strandeng (1330)	30-40	92 %	8 %		
Våd hede (4010)	10-25		100 %		
Tør hede (4030)	10-20		71 %	28 %	
Enekrat (5130)	15-25 (e)		64 %	36 %	
Tør overdrev på kalkholdigt sand (6120)	15-25	100 %			
Kalkoverdrev (6210)	15-25	67 %	28 %	4 %	1 %
Surt overdrev (6230)	10-20	11 %	77 %	12 %	
Tidvis våd eng (6410)	15-25 (f)	1 %	78 %	21 %	
Nedbrudt højmose (7120)	5-10		100 %		
Hængesæk (7140)	10-15 (c,g)	1 %	55 %	42 %	2 %
Tørvelavning (7150)	10-15 (c,g)		100 %		
Kildevæld (7220)	15-25 (h)	5 %	81 %	14 %	
Rigkær (7230)	15-25 (c)	4 %	70 %	26 %	
Elle- og askeskov (91E0)	10-20 (b,j)			100 %	
Bøg på mor (9110)	10-20 (b,j)			100 %	
Bøg på muld (9130)	10-20 (b,j)			100 %	
Ege-blandskov (9160)	10-20 (b,j)			71 %	28 %
Stilkege-krat (9190)	10-20 (b,j)		32 %	68 %	
Skovbevokset tørvemose (91D0)	10-20 (b,j)			100 %	
		15 %	44 %	39 %	1 %

Tabel 5. Overslag over tålegrænseoverskridelser i Natura 2000-området. For hver naturtype er angivet naturtypens tålegrænseinterval og andelen af det samlede areal i forskellige intervaller af belastninger. Tålegrænsen for et konkret naturområde vil typisk ligge indenfor tålegrænseintervallet.

Belastninger, hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet), er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet), er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet), er markeret med rødt.

(a) Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

(b) Tålegrænsen for beskyttelse af laver ($10 - 15 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

(c) Tålegrænsen for højmoser ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.

- (d) Tålegrænsen for Oligotrofe søer ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) benyttes for småsøer i klitlavninger.
- (e) Tålegrænsen for heder ($10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.
- (f) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.
- (g) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet $10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.
- (h) Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.
- (i) Baseret på tålegrænsen for laver.
- (j) Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til $7 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.

Som det fremgår af tabel 5 gælder det for hovedparten af naturområderne i Natura 2000-området, at de enten er eller kan være negativt påvirket af luftbårent kvælstof. Værst ser det ud for de meget næringsfattige naturtyper nedbrudt højmoser, hængesæk, tørvelavning samt hovedparten af skovnaturtyperne, hvor den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for hele eller næsten hele arealet (vist med rødt). Hertil kommer lobeliesøer, som ikke er vist i tabel 4.

Også for en mindre del af de tørre heder, kalkoverdrevene og de sure overdrev er den høje ende af intervallet overskredet på størsteparten af arealet, mens den lave ende af intervallet er overskredet for væsentlige dele af de øvrige kortlagte naturtyper (vist med gult).

Kun for den overvejende del af de kortlagte strandenge, tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrevene ligger belastningen under naturtypens tålegrænse (vist med grønt).

Bestemmelse af kvælstofnedfaldets størrelse på naturområder og sammenligning med andre beregninger

Den præcise størrelse af kvælstofbelastningen på et konkret naturområde er vanskelig at bestemme. Der kan enten foretages målinger (som er tidskrævende, omkostningstunge og usikre, da de som regel kun repræsenterer en kortere måleperiode og derfor skal omregnes til "normale" forhold), eller der kan foretages modelberegninger med modeller af forskellig art, hvoraf nogle er meget ressourcekrævende og omkostningstunge, mens andre har karakter af overslagsberegninger. Resultater fra alle modelberegninger er typisk behæftet med en forholdsvis høj usikkerhed.

Overslagsberegningerne skal alene anvendes til at give et foreløbigt overblik over omfanget af tålegrænseoverskridelser til brug ved vurdering af gunstig bevaringsstatus, ikke til konkret sagsbehandling.

4.2 Foreløbig trusselsvurdering for nye arter på udpegningsgrundlaget

Kildevælds-vindelsnegl

Bestand: Udbredelsen og hyppigheden af kildevældsvindelsnegl i Danmark er til dels ukendt. Arten er hidtil primært fundet på dele af Sjælland, Bornholm og i Midt- og Nordjylland. Der er oftest tale om isolerede forekomster, og der har derfor været spekuleret i, om bestanden i Danmark er en reliktføremst.

Der kendes frem til i dag ca. 20 forekomster af arten, der meget let kan overses af ikke-specialister. Indenfor de seneste år er antallet af genfund/nyfund under 10 på landsplan på trods af intensiveret eftersøgning. Antallet af forekomster er formentlig noget højere, end det vi konkret ved i dag, men da arten er knyttet til en biotop, der er i hastig tilbagegang, nemlig kildevæld og soligene rigkær med visse arter af star, er der næppe nogen tvivl om, at arten er tilsvarende truet. Dersom teorien om at arten er en relik er korrekt, vil den have særdeles ringe mulighed for geninvandring til lokaliteter, hvor den af en eller anden temporær årsag er uddød (f.eks. et par års for hård afgræsning, eller dårlig hydrologi). Med andre ord synes arten at kunne være afhængig af lang kontinuitet og ekstensiv drift. Inden for habitatområdet forekommer kildevældsvindelsnegl minimum ét sted.

Potentielle levesteder: Artens potentielle levesteder udgøres af ret næringsfattige, mineralrige, gerne kalkrige, star-dominerede kildevæld med mosser i bunden og soligene rigkær med tilsvarende vegetation og uforstyrret hydrologi i søbunden og i kildevæld på både øst- og vestsiden.

Grøn kølleguldsmed

Bestand: Grøn kølleguldsmed var tidligere sjælden i de store jyske vandløb Guden Å, Karup Å og Skjern Å. Igennem de seneste ca. 10-15 år er den i takt med, at vandkvaliteten i især de store vestjyske vandløb er forbedret blevet mere almindelig, og guldsmeden findes i dag udbredt i de vandløb, hvor den tidligere var sjælden. Den har inden for de seneste få år også registreret i vandløb som f.eks. Storå, Simsted - og Skals Å Hadsten.

Grøn kølleguldsmed er fredet i Danmark og er derfor medtaget på den danske rødliste. På europæisk plan er arten truet, hvorfor EU har medtaget den på habitatdirektivet der har til formål

at beskytte sjældne arter hvis bevaring der kræver streng beskyttelse og udpegning af særlige bevaringsområder. Grøn kølleguldsmed er især udbredt i de mellemste og østligste egne af Europa og videre østpå gennem Asien og Sibirien. I Sverige findes der en lille bestand mod nord tæt ved den finske grænse. I Schleswig-Holstein har arten været anset for uddød siden 1976. Den danske bestand er isoleret fra de europæiske populationer, og der er derfor ingen muligheder for udveksling mellem populationerne. På baggrund af dens sjældne forekomst i det meste af Europa er derfor vigtigt, at arten fortsat sikres gode livsbetingelser og rent vand i de store danske vandløb, hvor den lever.

Grøn kølleguldsmed lever i større og store vandløb hvor vandløbsbredden sjældent er mindre end ca. 5 m. Vandkvaliteten skal være god (DVFI 6-7) og bundsubstratet skal være mere eller mindre fast og ikke være dækket af slam. Larven af grøn kølleguldsmed lever nedgravet i vandløbsbunden, og som alle andre rovdyr er individtætheden ofte lille. I sommermånederne fra slutningen af juni til august kan man træffe den voksne guldsmed langs vandløbene. Den flyver lavt og hurtigt over vandløbet, hvor hannerne hele tiden patruljere for at holde andre hanner væk fra deres territorium, og det kommer ofte til kampe mellem rivaliserende hanner. Grøn kølleguldsmed er sky og flyver ofte væk ved selv den mindste forstyrrelse, men på solbeskinnede sten, skråninger og vegetation kan det med lidt tålmodighed lade sig gøre og få øje på den smukke guldsmed, mens den hviler mellem flyveturene.

Foreløbig trusselsvurdering: Arten er inden for Natura 2000 området registreret på de nedre dele af Simested - og Skals Å. Vurderet på baggrund af kendskab til artens valg af levested er det også kun disse store vandløb der har en beskaffenhed der tilgodeser guldsmedens habitatkraav. I forbindelse med overvågning udført af Miljøcenter Ringkøbing er guldsmeden således registreret på 2 lokaliteter i Skals Å og ligeledes 2 lokaliteter i Simested Å. Vandkvaliteten på de nedre dele af de to vandløb er god, og det vurderes på den baggrund, at bestanden af grøn kølleguldsmed vil have gode livsbetingelser.

Potentielle levesteder: Artens potentielle levested udgøres af de nedre dele af hovedløbet af Skals - og Simested Å. De potentielle vandløbsstrækninger ligger inden for Natura 2000 område N30, og der vurderes at ca. 10 km af de nedre af begge vandløb udgør artens potentielle leveområde, dette kan dog evt. senere revurderes.

Flodlampret

Bestand: I Danmark findes der tre lampretarter, hav- flod- og bæklampret. De er ikke i videnskabelig forstand fisk, men hører til gruppen af såkaldte rundmunde. Bæklampretten er med

sine 12-16 cm den mindste art, og havlampretten er med en længde på almindeligvis 60-75 cm den største art. Flodlampretten opnår en størrelse på omkring 30-40 cm. Nyere forskning tyder imidlertid på, at bæk- og flodlampretten er én og samme art, der ligesom ørreden har en stationær og en vandrende livsform. Bæklampretten er forholdsvis almindelig i danske vandløb, hvorimod flod- og havlampretten træffes sjældnere. Fælles for de tre arter er, at de gyder i marts-juni på steder i vandløbet med grus og stenbund. Hav-, flod- og bæklampret har alle et larvestadie på 3-5 år, hvor de lever nedgravet i vandløbsbunden som blinde, tandløse larver. Efter larvestadiet adskiller arterne sig ved, at bæklampretten lever hele sit liv i vandløbet, i modsætning til flod- og havlampretten, der vandrer til havs. Flodlampretten bliver i havet i 1-2 år og havlampretten 3-4 år, inden de vandrer tilbage til vandløbene for at gyde. De voksne lampretter dør efter legen. Specielt de vandrende hav- og flodlampretter er afhængige af fri passage i vandløbene, hvis de skal kunne gennemføre deres livscyklus. Lampretterne har ligeledes brug for et fysisk varieret vandløb, hvis både gydning og larvestadie skal tilgodes.

Forekomsten af flodlampret inden for Natura 2000 området er kun meget sparsom kendt, og bygger på især ældre observationer sandsynligvis i forbindelse med artens vandring til gydepladserne og ikke på egentlige overvågningsdata.

Foreløbig trusselsvurdering: På baggrund af den ringe viden er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at udtale sig om konkrete trusler mod flodlampretten inden for dette Natura 2000 området. Men det vurderes, at en forbedring af vandkvaliteten og evt. fjernelse af spærringer vil have en positiv indvirkning på arten.

Potentielle levesteder: Det vurderes at især de større vandløb inden for Natura 2000 området, som Skals -, Simested – og Nørreå, vil være eller er potentielle levesteder på flodlampret. Både trusselsvurdering og udpegning af potentielle levesteder bør foretages når der er indsamlet overvågningsdata der kan lægges til grund for disse vurderinger.

Stavsild

Bestand: Stavsilden er en stimefisk der lever langs de danske kyster, i forsommeren trækker de gydemodne fisk op i de nedre dele af de større vandløb for at gyde. Den er registreret i Vadehavet, Ringkøbing Fjord, Nissum Fjord, Randes Fjord og Limfjorden. Fra vandløb er registreringerne meget begrænsede. Der findes ingen brugbare oplysninger om bestandsstørrelser eller oplysning om bestandsudvikling. Stort set alle danske registreringer af arten stammer fra

saltvand. Eneste regelmæssige forekomster stammer fra Ribe Å, det vides dog ikke arten gyder her eller i andre større danske vandløb.

Foreløbig trusselsvurdering: På baggrund af den endda meget sparsomme viden der er om artens forekomst og her specielt dens habitatvalg i forbindelse med gydning er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at udtale sig om trusler med artens inden for N30 og andre habitatområder. Men det vurderes, at en forbedring af vandkvaliteten og evt. fjernelse af spærringer i dens gydevandløb vil have en positiv indvirkning på arten.

Potentielle levesteder: Det vurderes at de nedre dele af de større vandløb inden for Natura 2000 området, som Skals Å og Simested Å, vil være eller er potentielle levesteder på stavvild. Både trusselsvurdering og udpegning af potentielle levesteder bør foretages når der er indsamlet overvågningsdata der kan lægges til grund for disse vurderinger.

Stor vandsalamander

Bestand: Stor vandsalamander er vidt udbredt i Europa, men mangler i Irland, Italien og Grækenland. Mod nord findes den udbredt i det sydlige Sverige, men ellers kun spredte og isolerede forekomster i Norden op til 64° N breddegrad. I Danmark findes den i hele landet bortset fra visse øer. I Jylland er den dog meget fåtallig vest for israndslinien og i Vendsyssel. I det østlige Danmark er den dog meget almindelig og findes i 10-30 % af alle vandhuller.

Stor vandsalamander er gået stærkt tilbage især pga. eutrofiering af vandhuller, udsætning af ænder og fisk i vandhuller samt overskygning/tilgroning og evt. tildækning af vandhuller. Arten er fredet i hele Norden og EU har optaget den på Habitatdirektivets bilag 2 og 4.

Stor vandsalamander stiller større krav til ynglevandhullets beskaffenhed end den mere almindelige art lille vandsalamander. Arten kan træffes i vandhuller af meget forskellig størrelse, men ofte foretrækkes de ganske små under 100 m². Der skal være sol på næsten hele vandfladen af hensyn til den nødvendige temperatur for larvernes udvikling og der må ikke være fisk i vandhullet af hensyn til prædation af især de små larver. Arten kræver en god vandkvalitet for at ville yngle. Arten er som regel meget stedfast og vil normalt vende tilbage til sit eget vandhul fra en afstand på op til 800 m. Larverne opholder sig især midt i vandhullet oppe i de frie vandmasser, mens de voksne mest opholder sig ved bunden. Larverne er aktive om dagen mens de voksne er mest aktive aften og nat. Stor vandsalamander er i Danmark til en vis grad tilknyttet vandhuller på næringsrig jord og er yderst fåtallig i vandhuller i sur bund, som f.eks. på heder.

De voksne dyr vandrer mod ynglevandhullerne i marts og især i april. Størst aktivitet er der om natten og i vådt vejr. Arten lægger æg fra sidst i april til ind i juli, hvorefter de voksne dyr igen forlader vandhullet. Larverne klækkes og udvikles sommeren over og efter forvandlingen til voksne individer går de på land fra midt i august til midt i oktober. De nyforvandlede unge dyr og de voksne dyr overvintrer på land under grene og sten eller som oftest i huller i jorden.

Foreløbig trusselsvurdering: Det er vigtigt at sikre, at ynglevandhullerne har god vandkvalitet, at de holdes solåbne og fri for fisk- og andeudsætninger. Desuden er det vigtigt at der findes egnede overvintringssteder og velegnede fourageringsområder med et rigt invertebratliv i umiddelbar nærhed af ynglevandhullerne. Stor vandsalamander er registreret ét sted i natura 2000-området. I og med at arten stiller forholdsvis høje krav til levestedet er denne art gået en del tilbage i hele landet de seneste årtier. Øget næringsstofbelastning, fjernelse af udyrkede bræmmer omkring vandhuller, tilgroning, dræning og fjernelse af især mange små vandhuller er gået hårdt ud over arten. I dette N2000 område vurderes bestanden at være truet og for nedadgående, da området dels ligger i udkanten af artens primært østlige udbredelse, dels er der forsvundet mange vandhuller i området de seneste årtier og dels er hovedparten af de kendte vandhuller i områdets stærkt eutrofierede og formentlig ikke egnede som yngleplads for arten.

Potentielle levesteder: De potentielle levesteder for stor vandsalamander omfatter mindre søer og vandhuller med god vandkvalitet i yngletiden og ekstensivt anvendte, nærliggende arealer evt. løv/blandskov til rast, fouragering og overvintring. Derfor vil de potentielt kunne findes i op til ca. 10 vandhuller i området.

Blank Seglmos

Bestand: Blank Seglmos har næppe nogensinde været almindelig i Danmark, og det kan konstateres, at arten er forsvundet fra en række kendte tidligere forekomster. Arten har været vidt udbredt (baseret på studier af herbarieindsamlinger), men er i dag begrænset til Jylland med hovedforekomsterne i det Midt- og Nordjyske område.

Arten er i Danmark knyttet til ret næringsfattige kilder og soligene rigkær med mineralrigt vand, oftest såkaldte "paludellavæld", og ofte med udfældning af kildeokker. Disse vegetationsstyper er blandt de mest truede i det danske landskab i dag og forekommer som små øer i et i stigende grad fragmenteret landskab.

Vi har i dag kendskab til omkring 20 populationer af meget varierende størrelse i Danmark. Inden for habitatområdet er blank seglmos fundet ét sted. I Simested Ådal ved Ettrup Skov forekommer en mindre bestand. Arten kan være nemt være overset på flere egnede lokaliteter, der ikke er besøgt i artsovervågnings-sammenhæng.

Foreløbig trusselvurdering: Nedgangen i antallet af forekomster af blank seglmos, samt dræning og tilgroning af vældmoserne betyder, at bestanden af blank seglmos i Danmark er truet.

Potentielle levesteder: Artens potentielle levesteder udgøres af ret næringsfattige, mineralrige, mosdominerede vældmoser ("paludella-væld") med uforstyrret hydrologi, samt soligene mosdominerede rigkær i samme generelle område.

5. SUPPLERENDE MODSATRETTEDE INTERESSER

Der er ikke som følge af den supplerende kortlægning i Natura 2000-området identificeret nye modstridende interesser.

6. ÆNDRET NATURFORVALTNING OG PLEJE

Der er ikke kendskab til ændret naturforvaltning eller pleje inden for dette Natura 2000-område.

REFERENCER

Bak, J. 2003: *Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: *Deposition af N komponenter 2006 – kommuner*.
http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositionables/2006.dk.Ntot.kommuner.html

Ellermann, T. m.fl., 2005: *Atmosfærisk deposition 2004, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 555, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2006: *Atmosfærisk deposition 2005, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 595, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2007: *Atmosfærisk deposition 2006*, Faglig Rapport fra DMU nr. 645, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Frohn, L. M. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder i Østjylland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 673, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Geels, C. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder på Bornholm og Sjælland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 689, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Nielsen O. K. m.fl., 2008: Denmark's National Inventory Report 2008. *Emission Inventories 1990-2006 – Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Faglig Rapport fra DMU nr. 667, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Pihl, S., Ejrnæs, R., Søgaard, B., Aude, E., Nielsen, K.E., Dahl, K. & Laursen, J.S. (2000): *Naturtyper og arter omfattet af EF-Habitatdirektivet. Indledende kortlægning og foreløbig vurdering af bevaringsstatus*. - Danmarks Miljøundersøgelser. 219 s. – Faglig rapport fra DMU, nr. 322.

Ringkøbing Amt 2004. *Overvågning af arter NOVANA 2004-2009*. Notat udarbejdet i forbindelse med afrapportering af det nationale overvågningsprogram.

Ringkøbing Amt 2002. *Fiskene i Ringkøbing Amts vandløb. Status og udvikling 1988-2000*.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: *Harmoniserede tålegrænser*. Opdatering af 15. december 2005.
<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14951/Ammoniakmanual02122005.pdf>

Fog, K, Schmedes, A & de Lasson, D.R., 2001: *Nordens padder og krybdyr*. Gads Forlag. S. 110-117.

Søgaard, B. & Asferg, T. (red.): Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. – Faglig rapport fra DMU nr. 635. 226 s. <http://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>